

Delavska enotnost

Glasilno Zveze sindikatov Slovenije

Glavni urednik Dušan Gačnik
Odgovorni urednik Franček Kavčič

Ljubljana, 14. oktober 1982
letnik 41, številka 42, cena 10 din

Iz sklepne besede predsednika
RS ZSS Marjana Orožna

Zavedamo se položaja, toda vemo, kje je izhod

Mislím, da lahko v imenu vseh na tem mestu izjavim, da se zavedamo pomena in teže nalog, ki jih prevzemamo, da se zavedamo resnosti razmer, v katerih jih prevzemamo.

Danes smo sprejeli mnoge pomembne usmeritve za delo naše organizacije. Lahko rečemo, da izražajo aktualni trenutek naše družbe, interes združenega dela in delavca. Za njih se je in se bo vredno boriti v vsakem okolju, v vsaki organizaciji.

Toda vendarle: na kongresu smo marsikaj dodelali in dorekli, kar nam bo koristilo pri delu. V tem smislu je bil kongres pomemben dogodek, toda še pomembnejše bo, kako bo zveza sindikatov uspešna ter učinkovita pri uresničevanju sprejetega. Dogovore imamo, zdaj se je treba izkazati z delom.

Na kongresu smo ponovno potrdili odločilni pomen socialističnega samoupravljanja za premagovanje težav, razvoj socialistične zavesti, socialistične morale in odgovornosti.

Mislím, da je vse to porok, da bomo dovolj močni, odločni in pripravljeni soočiti se s težavami in problemi — na osnovi usmeritev tega kongresa — že jutri, ko se bomo vrnili v svoje delovno okolje.

Mislím, da je to porok, da bomo sposobni vnesti v trenutno vzdušje med ljudmi tisto, kar je kongres tako jasno izrazil. To pa je: zavedamo se položaja, toda vemo tudi, kje je izhod.

Zaključujem z željo, da bi to, kar smo si zastavili, tudi uresničili. V tem smislu vas pozivam h kar največji aktivnosti.

Čaka nas trdo delo

V sindikatih se bomo zavzemali za to, da bo zadovoljevanje tistih potreb delovnega človeka, ki zagotavljajo reprodukcijo njegove delovne sposobnosti, v družbenih planih tudi poslej prednostna naloga. Če ni oziroma kadar pa ne bo objektivno mogoče zadovoljevati potreb, si bomo prizadevali za to, da tisto, kar imamo, pravično razdelimo ter na ta način onemogočimo spekulativno vedenje in spekulativne težnje posameznikov.

Kljub povečevanju še ne dosegamo načrtovanega oziroma potrebnega izvoza. Devizni priliv je manjši, zato imamo težave pri odplačevanju dolgov inozemstvu, v tekoči reprodukciji oziroma proizvodnji — zlasti v izvoz, zastrujejo se problemi v preskrbi z energijo, tako v industriji kot v splošni porabi.

Da bi izravnali potrebe in možnosti, da bi vsaj omilili, če že ne moremo odpraviti neskladja, v zveznem izvršnem svetu z izvršnimi sveti socialističnih republik in avtonomnih pokrajin pripravljajo dodatne, radikalnejše ukrepe, o nekaterih bodo razpravljale tudi skupščine.

Ti ukrepi naj bi pomagali izravnati naše devizne bilance, spodbujali izvoz, onemogočili težnje stihijnega razvrednotenja nacionalne valute. Omogočili naj bi uvoz za izvoz, s tem, da odpravimo nekatere carinske in druge bariere. Določili bomo enotna izhodišča za organizirano in sistematično varčevanje z energijo.

Uveljavljanje vseh teh ukrepov bo trdo delo. Toda opravili ga bomo pod tremi pogoji:

- da bo to veljalo za vse in vsakogar, kakor je potrdila naša razprava;
- da bodo instrumenti ekonomske politike motivirali samoupravljalce za zeleno vedenje;
- da se jih bomo lotevali, jih ocenjevali in gledali z izhodišč, ki jih je sprejela Zveza komunistov na svojih kongresih, iz izhodišč, ki smo jih sprejeli na tem našem kongresu.

Zaupamo vase

Poudarki in misli z
10. kongresa

Za gospodarnейše razporejanje čistega dohodka in tako tudi za večjo reprodukcijsko sposobnost gospodarstva je nujen ustrezen sistem, ki bo delavce spodbujal k dobremu gospodarjenju.

★★★

Delo in sredstva lahko združujejo le delavci.

★★★

Ustvariti moramo stvarno razmerje med sredstvi za gospodarjenje ter za osebne dohodke in skupno porabo.

★★★

Socialna politika lahko poje toliko, kolikor ustvarijo in ji odmerijo delavci.

★★★

V katerikoli družbi, posebno pa v naši, je pravica vsakega, še posebno mladega človeka, pravica do dela.

★★★

Od dobrih sindikalnih aktivistov je v veliki meri odvisna razredna usmerjenost in učinkovitost Zveze sindikatov.

Znova potrjeni pripravljeno in odločnost

Medtem ko je bil drugi dan kongresa namenjen delu po komisijah, so se delegati zadnji dan znova sešli na plenarnem zasedanju. Poslušali in sprejeli so poročila komisij, sprejeli temeljne listine kongresa s predlaganimi spremembami in dopolnitvami, razrešili člane dosedanjih organov ter izvolili novo vodstvo in organe.

Delegati in gostje so poslali predsedstvu SFRJ in CK ZKJ pozdravno pismo, ob koncu pa je predsednik Marjan Orožen ocenil kongres in se zahvalil vsem sodelujočim za skrbno pripravo in izpeljavo kongresa ter za uspešno poročanje številnih novinarjev.

Ko je predsedujoči končal najvišje srečanje predstavnikov delavskega razreda Slovenije, je najprej iz več kot tisoč grl zadonela pesem »Druže Tito, mi ti se kunemo...«, zatem pa še internacinala.

Kongres je sprejel naslednje listine:

naloge zveze sindikatov Slovenije v boju za nadaljnji družbeno-ekonomski razvoj na socialističnih samoupravnih temeljih s predlaganimi dopolnitvami; poročilo predsednika republiškega sveta ZSS Marjana Orožna in naloge, sprejete na prvi, drugi in tretji konferenci Zveze sindikatov Slovenije kot del stališč, zavzetih na 10. kongresu Zveze sindikatov Slovenije, ter spremembe in dopolnitve statuta Zveze sindikatov Slovenije.

ter izvolil:

- člane republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije,
- člane statutarne komisije Zveze sindikatov Slovenije,
- člane nadzornega odbora Zveze sindikatov Slovenije,
- člane sveta Zveze sindikatov Jugoslavije,
- člana nadzornega odbora Zveze sindikatov Jugoslavije in
- delegate za 9. kongres Zveze sindikatov Jugoslavije.

Novo vodstvo slovenskih sindikatov

Člani republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije:

Ida Avšič, Dragica Barbarič, Jožica Berlisk, Branko Bernik, Jože Bohinc, Marjeta Ciglenečki, Janez Cigler, Milan Čepelnik, Zvezdana Dangubič, Zorko Dežjot, Elizabeta Fon, Dušan Gačnik, Janez Gašper, Zvone Gomilšek, Miro Gošnik, Mirko Govejšek, Mirko Gozdnikar, Ivan Gračnar, Francka Herga, Martina Horžen, Franc Hribar, Željko Humar, Zvone Jakša, Janez Jamar, Nadja Jenko, Marija Jeretina, Milena Jurič, Slavica Juršič, Stefan Kamin, Andrej Karoli, Ivanka Klopčič, Franc Kolarič, Stanislav Kotnik, Vinko Kovačič, Franc Kralj, Ivan Kramer, Vljako Krivokapič, Inge Krunič, Zdravko Krvina, Emil Kurent, Karel Kuzmič, Nevenka Lekše, Jelka Ličen, Boris Lipužič, Jože Marolt, Tone Matelič, Anton Matjašič, Srečko Meh, Ana-Marija Melanšek, Brane Mišič, Martin Muršič, Lovro Onuf, Marjan Orožen, Stanko Pahole, Viljem Pahor, Veronika Pavlin, Pavla Peitler, Stane Pejovnik, Leopold Perc, Meta Perko, Rudi Peruzzi, Rudi Peršak, Janez Peršin, Franjo Pianeč, Igor Pirc, Julij Planinc, Adi Primožič, Marija Pukl, Zora Ratšel, Milena Rojec, Karel Rozman, Drago Seliger, Branko Semenič, Jože Sintič, Marija Slokar, Branko Smole, Stefan Sobočan, Ružica Spahič, Janez Stare, Marija Škoda, Andrej Šuman, Jože Tratnik, Laura Urbas, Ludvik Volmajer, Tomo Zevnik, Bernard Zver, Stefanija Žagmeister, Branko Zernjal, Mihael Žilavec, Stanislav Zunič, Nela Žužek.

Nadzorni odbor Zveze sindikatov Slovenije:

predsednik: Janko Mlakar,
člani: Stefan Feher, Rezka Franca, Alojz Hajdnik, Jožica Kopina, Marko Kren, Milica Logič, Alojz Otoničar in Jernej Žohar.

Statutarna komisija Zveze sindikatov Slovenije:

predsednik: Milutin Mužič
člani: Sandi Bartol, Vinko Eršte, Jože

Gerksič, Marinka Juvančič, Jože Klofutar, Stanislav Kočevar, Vlado Mak, Miroslav Medved, Roman Oberč, Viljem Pahor, Mira Pižmoht, Miloš Svanjak, Jože Šketa, Drago Šterban, Marjan Vozič in Breda Žagar.

Člani sveta Zveze sindikatov Jugoslavije iz Zveze sindikatov Slovenije:

Janez Bajuk, Rezika Djordjevič, Franc Fistrovič, Tone Florjančič, Lojze Fortuna, Francka Herga, Franc Humar, Franc Lenarčič, Majda Meštrov, Lojze Mežnarič, Čedomir Mokole, Marija Murn, Leopold Sakelšek in Ivan Zelenšek.

Član nadzornega odbora Zveze sindikatov Jugoslavije in Zveze sindikatov Slovenije

Franček Kavčič.

Delegati, ki jih je za 9. kongres Zveze sindikatov Jugoslavije izvolil 10. kongres ZSS:

Janez Bajuk, Ivica Bauman, Rezika Djordjevič, Tone Florjančič, Humbert Gačnik, Miro Gošnik, Peter Gruden, Francka Herga, Franc Hribar, Franc Humar, Franček Kavčič, Vinko Kovačič, Vljako Krivokapič, Zdravko Krvina, Nevenka Lekše, Boris Lipužič, Majda Meštrov, Ivo Miglič, Rafko Mlakar, Marija Murn, Julij Planinc, Marija Pukl, Alojz Saje, Leopold Sakelšek, Drago Seliger, Jože Sintič, Branko Smole, Marjan Starin, Ivanka Šulgaj, Vinko Vidic, Ivan Zelenšek in Filip Žagar.

Takoj po kongresu se je na 1. seji sešel novi republiški svet ZSS in izvolil člane predsedstva ter predsednika, podpredsednico in sekretarja.

Predsednik RS ZSS ostaja **Marjan Orožen**, podpredsednica je **Francka Herga**, sekretar pa **Zdravko Krvina**.

V predsedstvo so bili izvoljeni tudi: Branko Bernik, Janez Cigler, Elizabeta Fon, Janez Gašper, Miro Gošnik, Mirko Gozdnikar, Franc Hribar, Milena Jurič, Vinko Kovačič, Ivan Kramer, Karel Kuzmič, Nevenka Lekše, Boris Lipužič, Srečko Meh, Brane Mišič, Marija Pukl, Milena Rojec, Drago Seliger, Jože Sintič, Stefan Sobočan, Ružica Spahič in Nela Žužek.

Po kongresu so se sešli tudi člani statutarne komisije in člani nadzornega odbora Zveze sindikatov Slovenije.

Zaradi aktualnih nalog je republiški svet izvolil tudi odbor za kadrovska vprašanja in odbor za sindikalna priznanja.

Po končanem plenarnem delu kongresa so delegacije CGIL-CISL-UIL Furlanije-Juljske krajine, Veneta in Emilie-Romagne položili vence k spomeniku revolucije na Trgu revolucije v Ljubljani.

Tuje delegacije v Mariboru in Ptujju

Tuji predstavniki na 10. kongresu ZSS so v torek obiskali severovzhodno Slovenijo. Potem ko so se ustavili pri spomeniku žrtve fašizma v Frankolovem, so obiskali Združeno industrijo vozil, Tovarno avtomobilov Maribor. V pogovoru z vodilnimi delavci največje mariborske tovarne so se seznanili z razvojem in gospodarskimi dosežki ter s sindikalno in samoupravno organiziranostjo te sestavljene organizacije združenega dela. Ogledali so si tudi proizvodnjo novega B programa motornih vozil ter še dve temeljni organizaciji: Karosernico in Montažo. Popoldne so predstavniki tujih delegacij na kongresu obiskali še Ptuj in si ogledali njegove kulturne in zgodovinske znamenitosti.

Samozagajni sprejem

Kongres slovenskih sindikatov je že pred začetkom potrdil, da je med sindikalnimi delavci živa zavest o družbeni samozagaji.

Ko smo si šli novinarji zjutraj prvega kongresnega dne ogledovat »Cankarja«, smo na vratih trčili na sicer stare znance iz Doma slovenskih sindikatov. Znak »S« (službe) na njihovih prsih pa je storil svoje: Jože Leskovar, sekretar republiškega odbora sindikata delavcev energetike, je pozdravni nasmešek brž zaledenel v resno opozorilo: »Znake »N« (novinarji) ste dobili zato, da jih nosite, in to na vidnem mestu, prosim!«

10. KONGRES
ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Številne pozdravne brzojavke kongresu

Deseti kongres Zveze sindikatov Slovenije je prejel številne pozdravne brzojavke delovnih skupnosti, osnovnih organizacij Zveze sindikatov in posameznikov z vseh koncev Slovenije. Med približno 250 smo jih izbrali le nekaj.

»Člani osnovnih organizacij Zveze sindikatov ABC Pomurka, delovna organizacija Delikatesa Ljubljana, zbrani na slavnostni seji delavskega sveta ob praznovanju 30-letnice podjetja, pošiljamo kongresu pristrčne delavske pozdrave.

V boju za uresničitev zgodovinskih nalog in doseganje ciljev delavskega razreda bomo člani osnovne organizacije ZSS svojo dejavnost opirali na bogate izkušnje pri graditvi političnega sistema samoupravljanja ter na čvrsti odločenosti nadaljevati socialistično revolucijo po Titovi in Kardeljevi poti.

Predvsem pa se bomo zavzemali za socialistično samoupravljanje in za brezkompromisno doseganje ciljev gospodarske stabilizacije.

»Delavci delovne organizacije Slovenija-les Radomlje pošiljamo delegatom na 10. kongresu najpriprčneje pozdrave z željo, da bi uspešno opravili delo.

Javna razprava o gradivu za 10. kongres je pokazala, da so delavci in delovni ljudje pripravljeni še naprej graditi samoupravljanje in nadaljevati po Titovi poti. Da bo delavec odločal o svojem delu, o rezultatih svojega dela in o dohodku, je do neke mere že dobljena bitka, zdaj pa bojujemo drugo, to je bitko za gospodarsko stabilizacijo. Zato pričakujemo, da bodo sklepi 10. kongresa jasen napotek sindikatom za konkretno reševanje naših skupnih problemov pri usmerjanju bitke za stabilizacijo in nadaljnji razvoj samoupravnega socialističnega sistema.

»Delavci Lisce v Sevnici pozdravljamo udeležence 10. kongresa. Delegatom želimo uspešno delo in da bi uspeli v družbeni praksi kljub težavam v vsakdanjem delu uveljaviti vse napredne rešitve in zamisli. Delavci Lisce vidimo izhod iz težav v pravičnem odnosu do dela, v utrjevanju samoupravljanja, večanju likvidnosti države in utrjevanju družbeno-ekonomskega sistema. Največjo vlogo pa mora pri tem odigrati odgovornost slehernega posameznika oziroma celotne družbene skupnosti.

»Dragi tovariši delegati, delavci delovne organizacije Ljubljanski potniški promet pozdravljamo kongres in mu želimo uspešno

delo. Naša želja je, da kongres sprejme takšne sklepe, ki bodo omogočili nadaljnji razvoj samoupravljanja in zagotovili stabilizacijo našega gospodarstva. Delavci naše delovne organizacije smo pripravljeni prispevati svoj del naporov za doseg tega cilja.

»Delavci in kmetje Kmetijskega kombinata Šentjur pozdravljamo udeležence kongresa in vam želimo veliko uspehov pri delu ter da bi čimveč sklepov in stališč čimprej uveljavili v praksi.

»Delavci Zavoda za delovno usposabljanje mladine v Črni na Koroškem se pridružujemo mnogim delavcem Slovenije s čestitkami in željami, da bi kongres potekal čimbolj uspešno ter da bi bili sklepi, ki jih bo sprejel, čimbolj konkretni in usmerjeni na nadaljnjo uspešno graditev našega samoupravnega socialističnega sistema. Zavedamo se vseh gospodarskih težav, v katerih je naša družba, toda optimistično gledamo v prihodnost, zlasti ob spoznanju, da je v slogi in delu tista moč, ki bo premagala vse težave. Prepričani smo, da je sedanji kongres eden tistih temeljev, ki bo dal novih moči, idej in spodbud za naš nadaljnji razvoj.

»Pozdravljam 10. kongres ZSS z željo, da uresniči izrečene besede delegata iz ljubljanske Tube, 'da kongres zapre usta vsem, ki pravijo, da ni čas. za samoupravljanje'.

Omer Rosić iz Ormoža

»Delavci osnovne šole Tone Žnidarič Ptuj smo z veliko pozornostjo spremljali priprave na 10. kongres slovenskih sindikatov. Prebrali smo predkongresno gradivo, sodelovali v razpravah na zborih delavcev in v občinskem sindikatu delavcev vzgoje in izobraževanja.

Pričakujemo, da 10. kongres slovenskih sindikatov ne bo le ocenil dosedanjega dela naše organizacije, temveč tudi nakazal konkretne rešitve, ki bodo pripomogle k izboljšanju gospodarskega položaja. Izhod iz sedanjih razmer vidimo le v trdni odločenosti delavcev vsega združenega dela, da bomo več in boljše delali. Za to si mora prizadevati sleherni organizacija združenega dela, vsi skupaj pa moramo biti pripravljeni reševati naše skupne probleme. Še bolj kot doslej si moramo prizadevati za utrjevanje samoupravnega položaja delavcev in za resnično delitev po delu in rezultatih dela.

Želimo vam uspešno delo in da bi izpolnili pričakovanja tistih, ki jih zastopate na kongresu.

10. KONGRES
ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

POZDRAVNO PISMO

**Predsedstvu
Socialistične federativne republike
Jugoslavije
in predsedstvu centralnega komiteja
Zveze komunistov Jugoslavije**

Delegati in gostje na 10. kongresu Zveze sindikatov Slovenije izražamo enotno pripravljenost delavskega razreda Slovenije, da se s skupnimi močmi spopademo s težavami in lotimo nalog, ki jih ni več moč prelagati. Uresničevali jih bomo ustvarjalno in delavno, povezani z vsemi delovnimi ljudmi, združenimi v Socialistični zvezi delovnega ljudstva ter pod idejnim vodstvom Zveze komunistov.

Na kongresu smo popolnoma enotno sklenili: ni odstopanj od zastavljenih nalog in ciljev! Gremo v odločen spopad s pojavi, ki krhajo našo akcijo za stabilizacijo in spodbujajo samoupravne temelje naše socialistične skupnosti, kakor smo jih zasnovali s tovarišema Titom in Kardeljem.

Prepričani smo, da bomo težave prebredli predvsem z boljšim delom, znanjem, pa tudi z odrekanjem, kar mora veljati za vse. K temu pa mora vsak prispevati največ, kar zmore.

Slovenski sindikati bomo merili svoj prispevek s konkretnimi dosežki pri izpolnjevanju nalog. Pri tem pa bo naša največja skrb veljala nadaljnjemu utrjevanju samoupravljanja in krepitvi bratstva in enotnosti narodov in narodnosti socialistične neuvrščene Jugoslavije po načelih enakopravnosti in skupne odgovornosti za naš jutrišnji dan.

V Ljubljani, 13. oktobra 1982

Delegati na 10. kongresu Zveze sindikatov Slovenije

Iz poročila Francke Herga, poročevalke komisije o nalogah ZSS za nadaljnji družbenoekonomski razvoj na socialističnih samoupravnih temeljih

Utrditi družbenoekonomski položaj delavca

Poročevalka komisije o nalogah Zveze sindikatov Slovenije za nadaljnji družbenoekonomski razvoj na socialističnih temeljih je uvodoma dejala, da je razprava na kongresu podprla izhodišča predlaganih usmeritev in nalog v osnutku listine in hkrati zahtevala nekaj sprememb in dopolnitev. Kongresna razprava je izhajala iz vloge in odgovornosti Zveze sindikatov kot razredne in množične družbenopolitične organizacije pri krepitvi družbeno-ekonomskega položaja delavca in njegove odgovornosti do naše socialistične samoupravne družbe. Francka Herga je poudarila, da je članstvo v osnovnih organizacijah že v javni razpravi o osnutku »nalog Zveze sindikatov Slovenije za nadaljnji družbeno-ekonomski razvoj na socialističnih samoupravnih temeljih« dopolnilo osnutek kongresne listine, pri čemer so preverjali, ali zajema gospodarske in družbene probleme. Zlasti velja poudariti, da sta kongres in javna razprava poudarila potrebo po doslednejšem uveljavljanju družbeno-ekonomskega položaja delavcev in zahtevo po konkretnem opredeljevanju uresničevanja kongresne listine z akcijskimi programi organov in organizacij Zveze sindikatov. Na to velja opozoriti tudi zategadelj, ker smo doslej že imeli veliko dobrih stališč in usmeritev, vendar pa smo pogosto bili premalo pripravljeni za njihovo dosledno uveljavljanje. Zato je tudi upravičena zahteva delegatov na 10. kongresu Zveze sindikatov po večji učinkovitosti organov in organizacij sindikatov in potreba po jasnejšem opredeljevanju kongresnih nalog in nosilcev pri uresničevanju kongresnih listin.

Francka Herga je nato govorila o pripombah na kongresno listino o nalogah Zveze sindikatov Slovenije za nadaljnji družbeno-ekonomski razvoj na socialističnih samoupravnih temeljih.

ski razvoj na socialistično samoupravnih temeljih. Poudarila je, da je razprava opozorila predvsem, da je potrebno več pozornosti nameniti izenačevanju razmer gospodarjenja s samoupravnim sporazumevanjem in družbenim dogovarjanjem, kar mora odsevati tudi pri uveljavljanju sistema družbenega planiranja in kajpak pri razreševanju vseh vprašanj, ki zadevajo premaganje gospodarskih težav. Razprava je opozorila, da je potrebno dosledno uresničevati uveljavljanje sistema delitve po delu na temelju živega in minulega dela, pri čemer je prevladovalo mnenje, da sicer imamo ustrezen sistemski družbeni dogovor, še zmeraj pa nimamo ustreznih strokovnih izpeljav za njegovo uresničevanje. Pri tem velja opozoriti, da še zmeraj prepočasno uresničujemo tudi zahtevo po ustreznem vrednotenju proizvodnega dela, dela pod težjimi pogoji in ustvarjalnega dela. V spletu vseh teh zahtev po reafirmaciji socialističnega načela vsakemu po njegovih sposobnostih in sadovih dela je potrebno dodati še, da je v teh prizadevanjih nujno upoštevati tudi solidarnost in vzajemnost v okviru organizacij združenega dela in v reprodukcijskih celotah, samoupravni organi pa morajo celoviteje opredeljevati konkretne odločitve, ki so povezane z razporejanjem dohodka in delitvijo sredstev za osebne dohodke. K temu je treba dodati, da so delegati še posebej poudarjali, da je treba pri vseh vprašanih življenja in gospodarjenja v delovnih skupnostih in družbi težiti za preraščanjem formalnega odločanja v dejansko odločanje in pri tem upoštevati tudi vse oblike demokratičnega usklajevanja.

Poročevalka je na plenarni seji opozorila tudi na potrebo po bolj strokovno utemeljenih in obrazloženih predlogih

za naložbe, sindikat pa mora bdeti nad tem, da je tudi odločanje v rokah delavcev.

V komisiji, ki je spremljala predloge in dopolnitve temeljne kongresne listine, je bilo predloženih 41 sprememb in dopolnitev. Dopolnitve — tako je poudarila Francka Herga — se nanašajo zlasti na zahtevo po konkretni zlasti in operacionalizaciji izhodišč dolgoročnega programa ekonomske stabilizacije, potrebo po hitrejšem uveljavljanju in združevanju dela in sredstev, ki mora temeljiti v pretežni meri na dohodkovnih odnosih, ter na zahtevo, da sindikat odločneje podpre delo organov samoupravne delavske kontrole in drugih samoupravnih organov pri uveljavljanju zakonov, samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov. Pri tem se velja dosledneje držati načela o skupnem prihodku ter onemogočati plačevanje v devizah, ki ne vodi k stabilnosti dinarja.

Francka Herga je govorila tudi o tistih vprašanih, ki zahtevajo samoupravno organiziranost združenega dela, ki so v razpravi vseh komisijah prevladovali v tem smislu, da mora le-ta biti takšna, da TOZD in delavci v njej obvladujejo celotno družbeno reprodukcijo, in da imajo neposredno kontrolo nad njo, da bo delovna organizacija delavcev, kjer si zagotavljajo možnosti za skupno gospodarjenje, s tem dosegajo večji dohodek, povezovalje v sestavljene organizacije pa mora postati v večji meri ekonomska nuja. K temu dodajmo, da je s tem povezano tudi preoblikovanje delovnih skupnosti, predvsem pa sprememba sedaj še marsikje privilegirane položaja delavcev v delovnih skupnostih v primerjavi z delavci v proizvodnji v temeljnih organizacijah združenega dela.

Mnogo besed in tudi dopolnitev temeljne kongresne listine je veljalo volitvam članov samoupravnih organov, še posebej delegacij skupščin družbeno-političnih in samoupravno-interesnih skupnosti. Doslej — tako lahko sodimo tudi po razpravah v kongresnih komisijah — so zlasti poslovne organizacije namenjale temu premalo skrbi, kajti delegacije in delegati so se pri delu preveč čutili odrinjeni od samoupravnega življenja v krajevnih skupnostih in v temeljnih organizacijah združenega dela.

Francka Herga je v poročilu govorila tudi o tistih vprašanih — na videz manj pomembnih, vendar aktualnih, ki zadevajo prerazporeditev delovnega časa, humanejše delovne razmere in v povezavi s tem tudi o tistih nalogah sindikalnih organizacij, ki so povezane z življenjem delovnih skupnosti, zlasti pa varčevanjem z energijo.

Razprave delegatov, celotna predkongresna dejavnost v osnovnih organizacijah in organih zveze sindikatov je bila bogata. Poročevalka komisije o nalogah Zveze sindikatov Slovenije za nadaljnji družbeno-ekonomski razvoj na socialističnih samoupravnih temeljih je predlagala, da je poročilo predsednika republiškega sveta ZSS sestavni del kongresnih listin. To velja tudi za stališča in usmeritve, sprejete na prvi konferenci Zveze sindikatov Slovenije, ki je opredelila naloge sindikatov pri uveljavljanju družbenega planiranja, druge konference, ki je sprejela stališča in sklepe o vlogi in nalogah sindikata pri uveljavljanju družbenega dogovora o skupnih osnovah oblikovanja in delitve sredstev za osebne dohodke in skupno uporabo, ter tretje konference, kjer so bile sprejete naloge sindikata pri uveljavljanju delavcev kot nosilcev socialne politike in socialne varnosti.

10. KONGRES
ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Kongresni aplavzi

Med poslušanjem poročila predsednika Marjana Orožna so delegati nekajkrat burno zaploskali. Zanimivo je, katere misli so izzvale te aplavze. Pa pogledajmo!

»Za ceno, da ohranimo in utrdimo samoupravljanje, je delavec pripravljen na odrekanje, pod pogojem, da to napravimo vsi, na vseh ravneh in v vseh okoljih, da breme bitke za stabilizacijo nosimo enako vsi, ne glede na poklic ali družbeni položaj.«

»Stabilizacija ni le zategovanje pasu. Je boj za trdno socialno varnost dela in delavca. Pomeni obveznost in odgovornost delavcev v temeljnih organizacijah, da s svojimi odločitvami omogočijo upravljanje z družbenimi proizvodjalnimi sredstvi vsem tistim, ki še niso mogli, pa želijo uvelja-

viti svojo ustavno pravico do dela na družbenih proizvodjalnih sredstvih, v skladu s samoupravno oziroma družbeno dogovorjenimi pogoji in v skladu z načelom, da v našem sistemu nima nihče monopola nad enkrat doseženim delovnim mestom, če je drugi pripravljen delati več in bolje.«

»Treba se je spoprijeti z močno ukoreninjenimi težnjami živeti od tujega dela, prek socializacije odgovornosti in podobno. Boriti se moramo za to, da bo načelo delitve po delu veljalo za vse subjekte v naši družbi.«

»Nenehno in z vso močjo moramo utrjevati avtoriteto dela, do kraja uresničiti načelo 'delu čast in oblast'.«

»V naši družbi bo toliko svobode in enakopravnosti, kolikor bo odgovornosti.«

Poudarki iz poročila komisije za statut

Predlagane spremembe so že preizkušene

Zdravko Krvina, predsednik komisije je uvodoma orisal, kako so potekale priprave za sprejem dopolnitev statuta ZSS.

Poudaril je, da je pri pripravi osnutka statutarna komisija republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije težila za tem, da v statutu spremenijo le tista določila, ki jih narekuje dosedanje delovanje organizacij in organov Zveze sindikatov in sindikatov oziroma da spremene le tista, ki bodo resnično pripomogla k uveljavljanju vloge zveze sindikatov v političnem sistemu socialističnega samoupravljanja. Predlog za spremembe in dopolnitve statuta je komisija uskladila tudi z osnutkom sprememb in dopolnitev statuta Zveze sindikatov Jugoslavije.

V razpravi je bilo na osnutek več kot dvesto pripomb, ki jih je republiški svet Zveze sindikatov Slovenije večinom upošteval.

Dejal je, da predlagane spremembe in dopolnitve statuta pomenijo statutarno opredelitev že preizkušenih ter uveljavljenih oblik in

metod delovanja zveze sindikatov. Obrazložil je osnovne spremembe in dopolnitve statuta, ki so zlasti:

— razširitev statuta ZSS z določbami o demokratizaciji odnosov, kolektivnem delu in odgovornosti ter trajanju mandata;

— konkretizacija nalog osnovne in občinske organizacije, zlasti na podlagi zakona o združenem delu;

— zahteve, da bodo v sindikalne organe voljeni delavci iz neposredne proizvodnje in osnovne dejavnosti.

Zdravko Krvina je še posebej opozoril na dve pomembni spremembi in dopolnitvi statuta Zveze sindikatov Slovenije: »V statutu Zveze sindikatov Jugoslavije je opredeljen neprecenljiv prispevek tovariša Tita h graditvi sindikatov v predvojnem obdobju in njegov izjemen prispevek k razčlenitvi ter uveljavljanju vloge in nalog zveze sindikatov v naši samoupravni socialistični družbi.« To opredelitev smo v celoti prevzeli v predlog za spremembe in dopolnitve statuta Zveze sindikatov Slovenije.

V statutu smo opredelili tudi to, da so idejna in teoretična podlaga delovanja Zveze sindikatov Slovenije in Jugoslavije celotno revolucionarno delo in misli tovariša Edvarda Kardelja. S svojo študijo Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja je tovariš Edvard Kardelj pomembno prispeval k nadaljnji politični in organizacijsko-kadrovski graditvi zveze sindikatov. Njegove misli so postale vodilo zveze sindikatov za njeno čimvečjo učinkovitost.

Glede na številne razprave o včlanjevanju združenih kmetov v sindikat, je komisija 10. kongresa ponovno menila, da se lahko v sindikat včlanijo le tisti kmetje, ki z združevanjem dela in svojih sredstev trajno sodelujejo v kmetijskih organizacijah združenega dela in tam ustvarjajo pretežni del svojega dohodka.

Zdravko Krvina je na koncu dejal, da v imenu komisije predlaga kongresu, naj sprejme predlog za spremembe in dopolnitve statuta.

Gospodarji dela in sadov

Ko bodo kronisti sindikalnega gibanja ocenjevali kongrese sindikatov Slovenije, se bodo zagotovo ustavili ob 10. kongresu. Njegova bistvena značilnost je, da so delegati vse tri dni zasedanja obravnavali aktualna družbeno-ekonomska vprašanja, ki so navzlic jubilejni številki kongresa zahtevala še doslednejše in učinkovito uveljavljanje vseh temeljnih družbeno-ekonomskih odnosov, kot smo jih zapisali v ustavo in v zakon o združenem delu. Deseti kongres ni prelomnica, temveč nadaljevanje že sprejetih opredelitev pri utrjevanju takšnega družbeno-ekonomskega položaja delavca, da bo v celoti gospodar dela in njegovih sadov. Zapisati moramo, da je bilo s kongresnih tribun slišati tudi stare ugotovitve, ponavljanje znanih resnic, vendarle pa so bila razmišljanja delegatov in gostov usmerjena predvsem na prihodnje naloge Zveze sindikatov Slovenije v boju za nadaljnji družbeno-ekonomski razvoj na samoupravnih socialističnih temeljih. Jeseniški železar, trboveljski rudar in prekmurski delavec v kmetijstvu so večkrat poudarili, da je reševanje sedanjih gospodarskih zagat in neurejenega družbeno-ekonomskega položaja delavcev v nekaterih okoljih odvisno zlasti od mobilizacije vseh moči sindikalnih organizacij, ki morajo biti resnične organizacije delavcev, upoštevati njihove koristi in hkrati širši družbeni interes. Ostaja vprašanje, koliko so naloge, ki smo si jih dali na 10. kongresu, nove. Ne, nove niso. Novi so poudarki, ki ostajajo temeljna delovna usmeritev osnovnih organizacij Zveze sindikatov Slovenije. V osnovnih organizacijah sindikata bomo bili najpomembnejši del boja za stabilizacijo gospodarskih in družbenih razmer, v njih bo delavec, ustvarjalec nove vrednosti, spremljal gibanja dohodka in odločal o njegovi porabi.

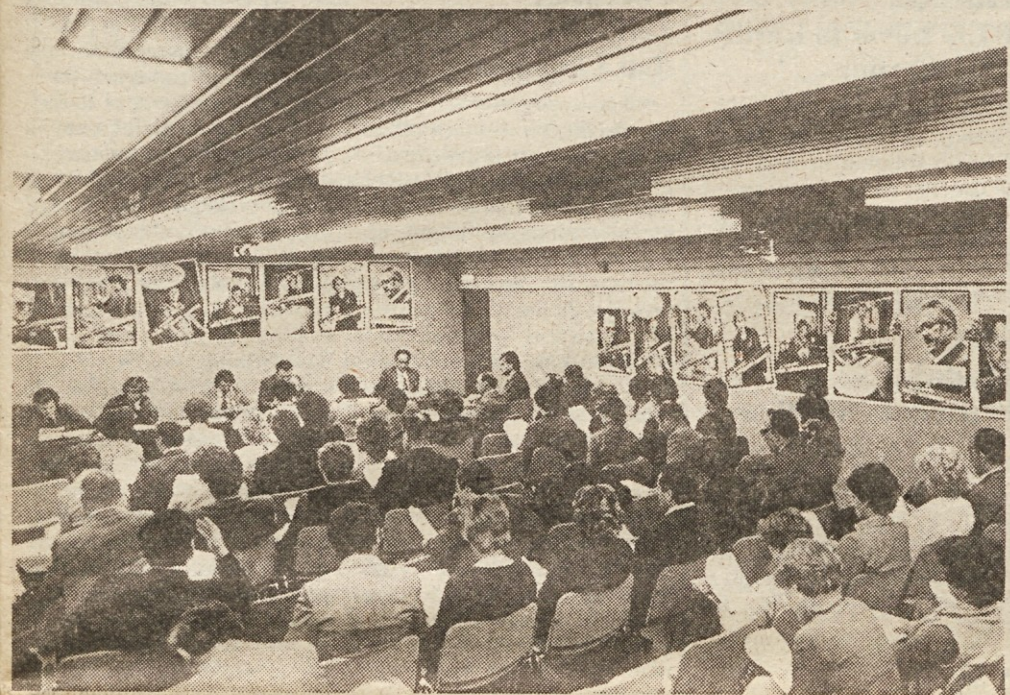
Deseti kongres sindikatov Slovenije bo ostal zapisan v kronikah sindikalnega gibanja kot kongres, ki se je spopadel z

lažnim dvomom, ali več samoupravljanja ali več administrativnega ukrepanja. Delegatska beseda je nedvoumno izvenela v zahtevo po večjem samoupravnem odločanju delavcev, kjer mora sindikat dosledno skrbeti, da se bo položaj delavca kot samoupravljalca še bolj utrdil.

Rečemo lahko, da so naloge, ki si jih dajemo v sindikalni organizaciji za prihodnja štiri leta, odgovorne. Ob tem pa velja dodati, da mora sindikat tvorno prispevati svoj delež zlasti k oblikovanju načrtov dela in izpolnjevanju nalog in tako zares utrditi delavcev družbeno-ekonomski položaj. Izhajajoč iz tako zastavljenih nalog, sindikat ne sme in ne more biti privešek nikogar, še manj opozicija, sindikat je orožje in orodje delavcev v boju za njihov delavski prav. Ta boj ni in ne more biti obarvan z lokalističnimi in podjetniškimi interesi, temveč je angažiran v Zvezi sindikatov za celovit družbeni interes. Če tako razumemo naloge Zveze sindikatov Slovenije v boju za nadaljnji družbeno-ekonomski razvoj na samoupravnih socialističnih temeljih, lahko trdimo — tudi sodba delegatov je taka — da je temeljna kongresna lista predvsem sredstvo mobilizacije v boju za večjo produktivnost, uveljavljanje vseh kakovostnih dejavnikov gospodarjenja in učinkovitejše odločanje v delegatskih skupščinah. V našem razmišljanju o kongresnem dogajanju, še posebej o nalogah, ki sledijo kongresu, moramo poudariti še eno: sindikalne delavce, posebno člane izvršnih odborov v osnovnih organizacijah — to pa velja tu in tam tudi za člane občinskih svetov — je treba ustrezno usposobiti. Toda ne zgolj s predavanji, temveč in predvsem s stalnim soočanjem z vsemi perečimi vprašanji, ki jih moramo vedno reševati danes, ne pa jutri. Zato lahko rečemo, da je 10. kongres Zveze sindikatov Slovenije potrditev starega slovenskega reka, da tisto, kar lahko storiš danes, ne odlašaj na jutri!

Marjan Horvat

10. KONGRES
ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Tuji trg ne priznava naših prevelikih stroškov. Kdor torej hoče ustvariti večji dohodek, mora proizvodnjo poceniti

Stabilizacija gospodarstva — skrb nas vseh

Kako preseči žgoče probleme

V uvodni besedi je Jože Marolt, opozoril, da naj se razpravljalci osredotočijo na kopico gospodarskih problemov in dilem, s katerimi se srečujejo delavci samoupravljajci. Odgovoriti je treba na tista vprašanja, ki so ključnega pomena za stabilizacijo gozdarskih razmer v temeljnih organizacijah in družbi kot celoti.

Vsi se zavedamo, je nadaljeval uvodničar, da smo v številne politične dokumente jasno zapisali, kaj moramo narediti za nadaljnjo utrditev ustavnega položaja delavca in uresničitev gospodarske stabilizacije. Delegati na slovenskem kongresu pa imajo pomembno nalogo in morajo ugotoviti, kaj vse ovira sindikalne organizacije na vseh ravneh pri bolj uspešnem uresničevanju sprejetih političnih usmeritev. Ena od največjih slabosti političnega delovanja sindikata in drugih subjektivnih sil je namreč ta, da jim še vedno ni v celoti uspelo preiti od besed k dejanjem. Enotno pa smo ocenili, da bi lahko z večjo akcijsko učinkovitostjo in dejansko odgovornostjo vseh in vsakogar premagali marsikatero na videz nerešljivo proizvodno zanko.

Nesporno je, da moramo samoupravni sistem planiranja postaviti na bolj starne osnove, pri čemer moramo spiske želja in razvojnih potreb podrediti ustvarjenemu in razpoložljivemu dohodku. Spoznali smo tudi, je poudaril Jože Marolt, da moramo vse razpoložljive človeške in proizvodne sile usmeriti v večji izvoz na konvertibilno območje. Uspeli bomo le, če bomo krepili konkurenčno sposobnost našega gospodarstva na mednarodnem tržišču. Prav gotovo bomo morali še bolj varčevati z energijo, zmanjševati vse stroške, razvijati lastno znanje in še kaj. Odreči se bomo morali tudi tako imenovanemu zidanju cen in naložbam, ki niso izvozno usmerjene. Tudi poraba vseh vrst je prevelika in presega naše dejanske materialne možnosti. Skratka uravnavanje našega življenja in življenjske ravni skladno z dejansko doseženimi rezultati gospodarjenja je naša edina priložnost, da se rešimo iz težkega gospodarskega položaja in ustvarimo možnosti za uspešnejši jutrišnji dan.

Gospodarske tokove naj uravnavajo ekonomske zakonitosti in delavčeva beseda

Slabe gospodarske razmere in iskanje najprimernejših poti iz težkega položaja našega gospodarstva je bilo v ospredju razmišljanja delegatov in gostov na 10. kongresu slovenskih sindikatov. Ocenili so, da so delavci v združenem delu v pogojih krepitve socialističnih samoupravnih odnosov sposobni premagovati tudi najtežje proizvodne zagate.

Sindikalni delavci torej kljub pomanjkanju deviz, surovin, reprodukcijskega materiala, energetske krizi in drugim pojavom, ki ovirajo normalno proizvodnjo, optimistično gledajo na naš nadaljnji gospodarski in družbeni razvoj. Ko pretresajo lastne razmere v luči sprejetih načrtov v temeljnih organizacijah, ne pozabljajo samokritično priznati, da bi bil gospodarski položaj lahko veliko bolj ugoden, če bi jim uspelo odpraviti mnoge subjektivne slabosti pri gospodarjenju z družbenimi sredstvi. Predvsem poudarjajo, da vsi še vedno preveč govorimo o gospodarski krizi, premalo pa vsak zase in združeni naredimo, da bi jo začeli dolgoročno odpravljati. In ravno tu je ključ uspeha: prenehati moramo delati po starem in ustvarjati dohodek s stroškovnim zidanjem cen in trošiti več denarja, kot nam dejanske materialne možnosti dopuščajo.

Strateška potreba po odločnejem in dolgoročnem vključevanju v mednarodno delitev dela nas sama po sebi sili, da naše gospodarjenje podredimo ekonomskim zakonitostim. Edino te nas bodo prisilile, da bomo začeli več in bolje delati. Prava pot iz zapletenih gospodarskih razmer je torej, da stopimo »z obema nogama« na mednarodni trg, pa čeprav bo ta naš korak morda nekaj časa negotov in težak. Nikamor nas namreč ne bo pripeljalo, če bomo v svojih delovnih okoljih še naprej vztrajali »pri svojem«, terjali od države devize za nujen uvoz surovin, reprodukcijskega materiala, opreme in znanja, obenem pa z navijanjem cen na domačem trgu razpihovali stroškovno inflacijo.

Kongres slovenskih sindikatov je to spoznanje v celoti potrdil. Večina delavcev namreč odločno nasprotuje nepravilnemu prelivanju dohodka med panogami in delovnimi organizacijami, ki ga omogoča stalno spreminjanje pogojev gospodarjenja in sprejemanja kratkoročnih administrativnih ukrepov. Posebej kaže poudariti še dejstvo, da kljub splošni zamrznitvi cen ponekod še vedno povečujejo cene svojih izdelkov, da kljub pozivom za smotrnejšo naložbeno politiko v posameznih občinah gradijo razkošne kulturne hrame in občinske stavbe, da izgubarij kljub političnim usmeritvam povečujejo osebne dohodke ne oziraje se na doseženi dohodek in podobno. Takšno diletantsko ravnanje nesporno zastruplja splošno politično ozračje in samoupravno razpoloženje v kolektivih, ki še kar dobro in odgovorno gospodarijo, dajejo ustrezen prispevek k stabilizaciji gospodarstva, omejujejo svojo osebno porabo in v katerih so se delavci še vedno pripravljene marsičemu odreči.

Ko se torej poslavljamo od »lomljenja priseg«, kar objektivno sili skarje in platno v roke državi, istočasno že stopamo po poti nadaljnjega poglobljanja socialistične samoupravne demokracije.

Emil Lah

PLENARNA ZASEDANJA
1. KOMISIJA:
URESNIČEVANJE
POLITIKE GOSPODAR
SKE STABILIZACIJE

Alojz Hafner,
REK Edvarda Kardelja Trbovlje:

»Rudarji navzlic višji proizvodnji in večji storilnosti, delu ob sobotah in nedeljah ne uspemo zbrati dovolj sredstev za skupno porabo, še slabše pa je s stanovanjsko gradnjo, kjer nismo uspeli združiti niti dinarja.«

Jože Slodnjak,
Ferromoto Maribor:

»Tudi v agroživilstvu se čedalje pogosteje srečujemo s primeri, da moramo kupovati gnojila in rezervne dele z devizami. Ali to pomeni, da bomo kmalu začeli plačevati z devizami tudi mleko in kruh?«

Lidija Veber,
Tovarna usnja Šoštanj:

»Če že moramo upoštevati gospodarske zakonitosti, potem se moramo zavedati, da gospodarskega sistema ne smemo uporabljati za solidarnostno pokrivanje gospodarskih neracionalnosti, neodgovornosti in naložbenih zablod. Imeti moramo takšen gospodarski sistem, v katerem bo imelo svoje pravo mesto delo, ne oziraje se na dejavnost ali panogo.«

Franc Fortuna,
Železniško gospodarstvo Ljubljana:

»Kadar govorimo o prednostih, ki jih prinaša integralni transport — paletizacija, kontejnerizacija, RO-RO sistem, prevoz cestnih vozil po železnici, ferry linije — ne moremo obiti analiz nekaterih razvitih držav, kjer ugotavljajo, da jim takó organiziran transport omogoča do 80 odstotkov prihranka na času in do 60 odstotkov manjše stroške. Pri nas pa, čeprav bi morali biti zavoljo zaostrenega gospodarjenja že tako zainteresirani za zmanjšanje stroškov, ugotavljamo ravno nasprotno, da transportni stroški v ceni blaga naraščajo in so celo dvakrat večji kot v razvitejših državah. Približujemo se tisti kritični meji, ko ne bomo več tehnično in gospodarsko zanimivi za tuje kupce, saj zavoljo previsokih stroškov ne bomo mogli uspešno nastopati na tujih tržiščih.«

Stane Mele,
Trgovsko podjetje Dobrina Celje

»Govorimo o neodgovornem zadolževanju v tujini in da mora dolgove plačati tisti, ki jih je prevzel. To je edina pravilna usmeritev: vendar pa moramo tudi ugotoviti, kdo je konkretno šel v mednarodne

banke in dal svoj podpis na pogodbe. V največji meri so bili to naši najvišji državniki iz federacije, republik in pokrajin. Pogodbe niso podpisovali delavci iz prizadetih organizacij združenega dela, ki morajo sedaj vračati dolgove. To je pomembna ugotovitev, ko govorimo o odgovornosti in osebni odgovornosti. Nič drugega ni potrebno kot ugotoviti, kdo je podpisoval te pogodbe. Najlažje je sklepati pogodbe, ki gredo na račun celotne družbe, kot sedaj ugotavljamo.

Morda bo kdo dejal, da stvari poenostavljam, kar je morda res, vendar sem hotel v tem kratkem sestavku samo utemeljiti potrebo po dolgoročnih ukrepih in po uveljavljanju ekonomskih zakonitosti, ki jih je v svojih gradivih poudarila Kraigherjeva komisija. Ta gradiva pa v javnosti niso dobila ustrezne teže, saj je malo organov, bodisi družbenopolitičnih organizacij, delavskih svetov ali drugih organov, organizirano razpravljalo o njih.«

Leon Ivanovič,
Geološki zavod Ljubljana:

»Končno moramo spoznati, da je področje investicijskih del v tujini najvišja in najzahtevnejša oblika mednarodne menjave. Pozabljamo tudi na to, da pri omejenih delih prodajamo naš tuje znanje in delo.«

Pozdrav sindikatov Furlanije, Julijske krajine in Benečije

Delegat komisije za uresničevanje politike gospodarske stabilizacije na socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih temeljih je v imenu enotne sindikalne federacije CGIL, CISC in VIL za Furlanijo, Julijsko krajino in Benečijo pozdravil deželni sekretar CGIL Silvano Millocco in predsedniku komisije Jožetu Maroltu izročil tudi plaketo italijanskega delavca.

Silvano Millocco je v svojem nastopu omenil številna svetovna krizna področja, med katerimi je posebej poudaril izraelsko agresijo na Libanon in pokol Palestincev v Bejrutu, ter oživiljanje hladne vojne med blokoma, kar vse ogroža svetovni mir. Obsodil je tudi vojaško stanje na Poljskem. Dalje je spregovoril o nekaterih težavah italijanskih delavcev in njihovih sindikatov, katerih glavni problemi so produktivnost, in zaščita življenjskega standarda. Na koncu je opozoril na še neizrabljene možnosti sodelovanja med Jugoslavijo in Italijo, saj prav Osimski sporazumi omogočajo tesnejšo povezavo severnih jadranskih pristanišč in podonavskih dežel.

10. KONGRES
ZAVRŽE SINDIKATOV SLOVENIJE

Izpolnjena pričakovanja

Kot je bilo pričakovati, razprave na 10. kongresu slovenskih sindikatov o socialni politiki niso bile prelomne. Razpravljalci so v glavnem potrjevali stališča, že zavzeta na 3. konferenci ZSS o socialni politiki in varnosti delavcev, in tako najbolj nazorno povedali, da na tem področju ne potrebujemo novih sistemskih opredelitev. Potrebno je samo zastaviti vse sile, da izpolnimo že sprejete naloge.

Lahko se vprašamo, ali je s tem kongres sindikatov Slovenije opravičil pričakovanja delavcev. Če imamo pred očmi čas in zaostrene gospodarske razmere ter temeljno družbeno usmeritev, tudi sindikalno, da ne porabljam več kot ustvarimo, ne kaže dvomiti. Še tem bolj, ker je takšna opredelitev sindikatov tisti temeljni korak v bitki za stabilizacijo, za katero so se opredelili naši delovni ljudje. Socialna politika postaja torej vse aktivnejši dejavnik stabilizacije in ne zgolj njen pasivni porabnik, s čimer smo se v preteklosti večkrat srečevali.

Ne bi pa mogli trditi, da v razpravah o socialni politiki na 10. kongresu ZSS nismo zaznali premikov. Mislimo na stališča in predloge, ki poudarjajo potrebo po spremembi razmerij v socialnem varstvu. Sindikati se kot sooblikovalec socialne politike zavedajo, da razslojenost delavskega razreda zahteva večjo selektivnost pri reševanju posameznih sklopov socialnih vprašanj. Gre za to, da ukrepi, s katerimi hočemo izboljšati resen gospodarski položaj, ne bi udarjali po socialni varnosti delavcev po dolgem in počez, temveč je potrebno natanko vedeti, koga, koliko in kako bodo prizadeli.

Če sodimo po besedah, ki smo jih slišali na kongresu, lahko pričakujemo, da bodo sindikati še bolj kritični do posplošenih in nepreciziranih ocen, ki skušajo socialno politiko prikazati kot enega glavnih krivcev za gospodarsko nestabilnost. Takšna razmišljanja v ZSS so vsekakor pravilna, še posebej, če vemo, da danes niso tako maloštevilni primeri, ko celo v najvišjih forumih kje razglašajo skupno porabo — kamor sodijo tudi zdravstveno in otroško varstvo, izobraževanje, vzgoja, pokojninsko in invalidsko zavarovanje itd. — za družbeno režijo z negativnim predznakom.

Iz besed na kongresu moramo izluščiti še njegovo jasno zahtevo po nemotenih oskrbi z osnovnimi življenjskimi potrebščinami. Zahteva sindikatov, da morajo biti delovnim ljudem in drugim občanom zagotovljene življenjske potrebščine po dosegljivih cenah, je utemeljena in pogumno dejanje. Drugače tudi ne more biti, sicer od delavcev nihče nima pravice zahtevati, da več in bolje delajo. Na koncu velja omeniti že znano, a vse bolj aktualno stališče sindikatov do spekulacij. Gre za to, da še vedno precej tistih, ki dobivajo socialno pomoč, računa, koliko jim je (ni) potrebno delati, da bodo izpolnjevali pogoje zanjo. To je kajpak povsem v nasprotju s prizadevanji za večjo produktivnost in nagrajevanje po delovnih uspehih. Kongres je takšno spekuliranje seveda odločno obsodil in hkrati ponovno poudaril zahtevo, da ustvarimo takšne razmere gospodarjenja in delitve, ki bodo delavcu omogočale, da si bo sam s svojim delom (brez socialnih pomoči) zagotavljal svojo socialno varnost. Tako je tudi edino prav.

Ivo Kuljaj

Tretjina slovenskih delavcev nima osnovnošolske izobrazbe

O odprtih vprašanjih v izobraževanju in raziskovalni dejavnosti, s katerimi se ta čas spopada naša družba, je na kongresu med drugimi razpravljali tudi Boris Lipužič, član predsedstva republiškega sveta ZSS. Dejal je: »Izhodišče za vsakršno načrtovanje izobraževalne dejavnosti mora temeljiti na kadrovske izobraževalnih potrebah združenega dela in s tem na njegovih srednjeročnih in dolgoročnih razvojnih načrtih. Vemo pa, da mnoge organizacije združenega dela še nimajo takšnih kadrovskega planov. Sindikati moramo vztrajati, da v Sloveniji čimprej izoblikujemo dolgoročne načrte razvoja izobraževanja, ali z drugimi besedami povedano, dolgoročnejšo projekcijo kadrovske izobraževalnih potreb z globalnimi opredelitvami. Le tako bo lahko naložba v znanje sestavina strategije našega družbenoekonomskega in tehnološkega razvoja.

Na področju raziskovalne dejavnosti je že izdelan prvi ošnutek projekcije razvoja te dejavnosti do konca stoletja, o čemer moramo spodbuditi razpravo v združenem delu in sicer zato, da bo v celoti izoblikovana v skladu z razvoj-

nimi družbenimi potrebami. Če bomo imeli izoblikovano strategijo razvoja tudi za izobraževanje in raziskovalno dejavnost, potem ne bomo zaostajali, na primer, pri nalogah sindikatov na področju osnovnega izobraževanja delavcev, kjer ugotavljamo, da še vedno skoraj tretjina zaposlenih nima uspešno končane osnovne šole. Izobrazba ni pomembna le kot osnova za vsakršno nadaljnje izobraževanje in usposabljanje za delo, marveč je nujna podlaga tudi za dejavno uresničevanje samoupravljalških dolžnosti in pravic delavca. Ena od prednostnih akcij sindikatov na področju izobraževanja v ozdih mora biti torej skrb za osnovnošolsko izobrazbo delavcev ob hkratnem organiziranju njihovega strokovnega in samoupravnega izpopolnjevanja in usposabljanja. To nalogo smo si sicer zastavili že na devetem kongresu v Mariboru, pa je v naših organizacijah bilo, žal, premalo volje za to, da bi se učinkoviteje zavzemali za odpravljanje tega problema.

Boris Lipužič je med drugim spregovoril tudi o usmerjenem izobraževanju. Dejal je:

»Sindikati smo zapisali, da bomo vztrajali pri dosledni preobrazbi srednjega in visokega šolstva v usmerjeno izobraževanje na podlagi idejno političnih opredelitev desetega kongresa ZKJ. Menim, da moramo odločno zavrniti vsakršno vsiljevanje ponovne razprave o idejnopolitični koncepciji usmerjenega izobraževanja ter o izhodiščih za preobrazbo srednjega in visokega šolstva v usmerjeno izobraževanje, ki se pojavljajo v zadnjih mesecih. Na drugi strani pa je potrebno storiti vse, da bodo odpravljene pomanjkljivosti, ki so se pojavljale pri uresničevanju zakona o usmerjenem izobraževanju. Pri izvajanju reforme je za sindikat kot politično organizacijo delavcev zlasti pomembno, kako se uresničuje razredni interes delavcev na tem področju, kako denimo, odpravljamo dualizem in elitizem v izobraževanju, kako ustvarjamo enake možnosti izobraževanja za vso mladino in za delavce ob delu.«

Božo Novak, Slovenska Bistrica

»Na območju mariborskega gozdnogospodarskega območja je nekaj nad 30 tisoč gozdnih posestnikov, članov TOK pa je manj kot 10 odstotkov. Tako ne moremo hitreje vplivati na učinkovitejšo podružbljanje gospodarjenja z zasebnimi gozdovi. Dejstvo je, da je trg z gozdnoleisnimi izdelki vključen v administrativne spono. Tako ni naključje, da skoraj 20 odstotkov lesa iz zasebnih gozdov odteka mimo usmerjenih blagovnih tokov.«

Anka Barbič, Nova Gorica

Organizacije združenega dela še vedno ne načrtujejo dolgoročnega kadrovskega razvoja, ki naj bi bil temelj izobraževalnega sistema. Učence bi morali usmerjati v tiste poklice, ki jih družba potrebuje za svoj razvoj. Danes pa ugotavljamo, da se mladi izobražujejo za poklice, ki jih združeno delo ne bo potrebovalo. Te kadre bomo morali prekvalificirati, kar pomeni za družbo velike stroške. Zato mislim, da bomo le z uspešnim uveljavljanjem zakona o usmerjenem izobraževanju uspeli zagotoviti ustrežnejši odnos med izobraževanjem in dolgoročnimi kadrovskimi potrebami.

Igor Juvančič: Kovinoplastika Lož

»Množična inovacijska dejavnost je v nekaterih kolektivih nalezela na plodna tla, žal pa ugotavljamo, da je še vedno preveč tistih okolij, ki jim je ta dejavnost tuja in nepomembna. Posledica takšnega odnosa do te dejavnosti so najrazličnejši odkupi dragih licenč, ki praviloma pogujejo tudi uvoz strojne opreme in repromaterialov. Ko smo ugotavljali vzroke takšnemu stanju, smo spoznali, da je to iskati predvsem v nezainteresiranosti vodilnih delavcev v posameznih organizacijah združenega dela.

Mislím, da bomo morali v prihodnje tej dejavnosti nameniti več pozornosti. Predvsem bi morale sindikalne organizacije vztrajati na tem, da inventivno dejavnost vključimo ustrezno tudi v planske dokumente.«

Kultura v bitki za dohodek

Med naloge sindikata v boju za nadaljnji družbenoekonomski razvoj na samoupravnih socialističnih temeljih smo zapisali, da mora biti kultura v funkciji stabilizacijskih prizadevanj. Tako razmišljanje se je pojavilo tudi na kongresnih razpravah. Delegatka Marija Pesek je tako označila nalogo sindikata na področju kulture: »Vpliva kulture na stabilizacijo ne smemo gledati samo v njeni neposredni obliki, ampak v posrednem vplivu na človeka in družbo. Posebej je to pomembno za samoupravno družbo, ker je njen razvoj odvisen od posameznikov — članov te družbe. Zato moramo sindikati svoje delo vsebinsko razširiti na področje kulture dela in vseh njenih razsežnosti, ki zajemajo medčloveške odnose,

odnos do družbenih sredstev in proizvodov ter lastnega okolja.«

Ugotavljamo, da smo precej dosegli pri organiziranju različnih oblik kulturne dejavnosti, mislim pa, da smo premalo naredili za spodbujanje ljubiteljske ustvarjalnosti. Vsako delo, ki ga človek opravlja, ima svojo tradicijo, vendar nanj vsak oblikovalec prenaša bolj ali manj tudi del svoje osebne ustvarjalne sposobnosti. Možnost za neposredno vplivanje na kulturno-estetsko podobo izdelka pa je, kot je ugotovil kongres, človeku velikokrat odujena. Običajno je prepuščena tehnološkim in oblikovalskim skupinam, ki včasih premalo upoštevajo kulturo naroda.

Pred leti smo sodelovali v akciji »človek — delo — kul-

tura«, danes pa imamo pred sabo misel »človek — delo — samoupravljanje«. To pomeni, da imamo jasno začrtano pot. Krepijo jo je treba preko človeka, delavca in njegove kulturne ustvarjalnosti. Vse to so procesi, ki smo jih v sindikatih že začeli uspešno uresničevati. Sedanje družbeno in ekonomsko stanje jih ne sme zavreti, saj bi obstanek na pol poti pomenil hitro nazadovanje z dolgoročnimi posledicami.

Kulturni plenum slovenskih sindikatov je nakazal mnoge rešitve, ki jih je praksa zadnjih let že potrdila. Prepričani smo, da se bo takšna pot v bodoče nadaljevala, še zlasti, če sodimo po premikih, ki smo jih na tem področju zaznali na največjem srečanju slovenskih sindikalnih delavcev.

400 delegatov — 116 razpravljalcev

V komisiji za uresničevanje politike gospodarske stabilizacije na socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih temeljih je sodelovalo 400 delegatov. Za sodelovanje v razpravi se je prijavilo 116 delegatov in gostov, od tega je razpravljalo 61 delegatov in gostov, 55 delegatov in gostov pa je predložilo pisne prispevke.

V prvi komisiji so razpravljali:

Silvano Millocco, Janko Pistotnik, Jože Zadel, Vladimir Tkalec, Leon Ivanovič, Boris Mačur, Franc Fortuna, Slavko Rakovec, Anton Kuplen, Anka Barbič, Stefan Ščerbič, Rudi Stopar, Boris Lipužič, Jože Knez, Alojz Hafner, Anica Erbus, Josip Zekanovič, Jože Vrtačnik, Jože Juvančič, Margareta Toth, Stane Mele, Marjan Jelen, Greta Kajduž, Jože Oblak, Marija Pukl, Igor Korelc, Vera Stropnik, Boža Miklič, Rozika Jeznik, Jožica Novak, Viljem Podgrajski — oddano, Danica Guzič, oddano, Metka Marinšek, oddano, Gvido Čepin, oddano, Karel Zajc, oddano, Franc Zajc, oddano, Martina Kosec, oddano, Irena Sorčan, oddano, Jože Božič, oddano, Ivan Andrašec, oddano, Pavel Blažič, oddano, Rudi Kropivnik, Edo Sovič, Avgust Plesnik, Franc Bohl, oddano, Nada Rus, oddano, Deja Korosec, oddano, Vanjo Pleš, oddano, Drago Gošek, oddano, Ivana Merše, oddano, Branko Amon, Franc Perko, Bojan Trkaj, Mihaela Pišek, Andrej Pavlinek, Anica Kolenec, Marija Pesek, Milojka Lahajnar, Stane Pejovnik, Zvonka Vrabec, Stanislava Lešnik, oddano, Stane Zorko, oddano, Karla Del Negro, oddano, Pavel Pale, oddano, Borut Vatovec, Vlasta Žetko, Dušan Pavlovič, oddano, Režka Rijavec, oddano, Franc Steiner, oddano, Janez Kres, oddano, Zdenka Petric, Slavko Uršič, Ivan Jurše, Vida Mravlja, Metka Vister, oddano, Danilo Kavtčnik, oddano, Pavle Kumer, Mija Pavlin, Pavel Stupnikar, oddano, Igor Bonikvar, oddano, Zvone Korenjak, oddano, Vera Salezin, oddano, Marjan Zupančič, oddano, Vukašin Lutovac, oddano, Vida Leban, oddano, Helena Marinšek, oddano, Slavica Zabkar, oddano, Karel Slana, oddano, Vinko Arh, Franc Friškovec, Mirko Rejc, Lidija Veber, Rezika Djordjevič, Vinko Berlec, Anton Matjašič, Slavko Kobetič, Vanda Kovačič, Jože Slodnjak, Marija Novak, Vojko Hobič, Ludvik Gorenak, oddano, Sašo Piber, oddano, Stane Otoničar, oddano, Jelka Nemec, oddano, Miran Djujduš, oddano, Danica Zore, Marica Dvoržak, Milena Godnič, Teodora Krpan, Franc Gorjanc.

10. KONGRES ZAVRŽE SINDIKATOV SLOVENIJE

Iz poročila komisije za uresničevanje politike gospodarske stabilizacije na socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih temeljih

Stabilizacijsko breme enakomerno porazdeliti

V sklepnih besedi **Jožeta Marolta** je bila posebej poudarjena zahteva delegatov, da se še odločneje in hitreje lotimo vseh pomembnih vprašanj, ki odločilno vplivajo na položaj delovnega človeka. Delegati so v tej zvezi vsestransko podprli opredelitve Kraigherjeve komisije, ki v stabilizacijski akciji zahtevajo večjo odgovornost vseh udeležencev v družbeni reprodukciji. Odločno so obsodili strpen odnos do nepravilnih in škodljivih odločitev v preteklosti, ki so pripeljale do zaostrovanja gospodarskega stanja in političnih težav. To velja zlasti za zadolževanje v tujini, zgrešene naložbe itd.

Ugotovljeno je bilo, da so delegati v bogati razpravi iz različnih zornih kotov osvetlili poglobljena vprašanja, ki so zajeta v kongresnih listinah. Nedvomno je, da jim je uspelo dopolniti in obogatiti vsebino le-teh. Predsedujoči komisije je naštel med drugim naslednje poudarke in ocene razpravljalcev:

- Nestvarno samoupravno družbeno planiranje je posledica podjetniškega načrtovanja in tržne stihije. Potrebno je, da se delavci dejansko uveljavijo kot nosilci planiranja, saj občutijo vse posledice neuresničevanja plana. To pa hkrati zahteva večjo odgovornost in strokovnost ustreznih služb. Usklajevanje razvojnih ciljev z dejanskimi materialnimi možnostmi je mogoče le na podlagi ekonomskih zakonitosti. Pravočasno in kakovostno planiranje je možno le, če so pravočasno znane vse prvne ekonomske politike za naslednje leto.

- Prizadevanj za večjo produktivnost na podlagi uveljavljanja kvalitativnih dejavnikov gospodarjenja v združenem delu je še premalo. V vseh okoljih je potrebno še izboljšati odnos do dela in delovnih sredstev. Oboje je treba ustrezno opredeliti v sistemu delitve po delu, da bi s tem spodbujali

delavce k zmanjševanju stroškov in ustvarjanju večjega dohodka.

- Sprotno spremljanje gospodarjenja omogoča delavcem v večji meri ustvarjalno sodelovati pri oblikovanju poslovne politike. Delavci zahtevajo in potrebujejo celovite in jasne informacije o naložbah, izvozu, posojilnih pogojih in drugem, saj se le tako lahko krépi njihova odgovornost za družbeno lastnino. Sindikat mora zato s politično akcijo preprečevati odtujevanje družbene lastnine, izsiljevanje, podkupovanja in druge oblike nemoralnega vedenja.

- Odločno se moramo postaviti po robu poskusom oblikovanja cen, ki ne temelje na uveljavljenih ekonomskih zakonitostih.

- Izhod iz težav je odločna usmeritev na konvertibilno tržišče. Za odplačevanje tujih posojil morajo biti odgovorni zlasti tisti, ki so se zadolževali v tujini.

- Naložbe naj bodo usmerjene na hitrejšo vključevanje našega gospodarstva v mednarodno delitev dela.

- Sedanja splošna skupna poraba je prevelika. V organizacijah združenega dela, samoupravnih interesnih skupnostih, družbenopolitičnih skupnostih ter družbeno-političnih in družbenih organizacijah imamo preobsežno družbeno režijo, ki jo moramo zmanjšati z boljšo organizacijo dela.

- Na področju vzgoje in izobraževanja mora akcija sindikata veljati oblikovanju dolgoročnega razvojnega programa, in sicer po kadrovskih potrebah združenega dela in splošnih družbenih potrebah. Sindikati morajo vztrajati, da stabilizacijski, sanacijski in razvojni programi organizacij združenega dela vsebujejo kadrovsko-izobraževalne in raziskovalne naloge.

- Uveljaviti kaže večje vključevanje domačih raziskovalnih dosežkov v posodabljanje tehnologije. Hitreje je potrebno razreševati probleme, ki zavirajo večji razvoj tehnične kulture in inventivne dejavnosti.

- Razvijati velja produktivno zaposlovanje, ki pa se ne sme sprevreči v zapiranje, še zlasti ne pri zaposlovanju mladih.

- Proučiti je treba možnosti za premaknitev delovnega časa, kar naj omogoči večjo produktivnost, prihranek pri energiji in nadaljnji razvoj humanizacije dela in življenja.

- Enakopraven dejavnik stabilizacijskih prizadevanj je tudi kulturno življenje delavcev.

- Bolj dosledno moramo uveljaviti delitev po delu in sadovih dela, kar bo spodbujalo slehernega delavca, da si socialno varnost zagotovi predvsem na podlagi svojega dela.

Delegati so predlagali, da proučimo umestnost vseljidskega posojila za gospodarsko stabilizacijo. Temeljiti mora na podrobnem programu.

Iz poročila komisije, ki je obravnavala naloge Zveze sindikatov Slovenije v boju za odločilno vlogo delavcev v političnem sistemu socialističnega samoupravljanja

Področja dela raznotera, vloga in beseda delavcev pa glasni in odločilni

Delegati na 10. kongresu, vključeni v komisije, je uvodoma dejal **Miro Gošnik**, so izrekli podporo temeljnim usmeritvam kongresa. Soglasna ugotovitev je bila, da so z ustavo, zakonom o združenem delu ter dokumenti Zveze sindikatov Slovenije jasno opredeljeni družbeni okviri ter naloge in zagotovljene temeljne možnosti za delo sindikatov. To nam pojasnjujejo tudi izčrpna poročila osnovnih organizacij in občinskih svetov ZSS in skupen povzetek javne razprave.

Konkretne predloge in prispevke za dopolnitev kongresnih listin je komisija predala komisiji za resolucijo. Delegati pa so poudarili naslednja vprašanja:

- Uveljavljanje odločilne vloge delavcev in s tem sindikata je naloga, ki bo zahtevala od vseh veliko ustvarjalnih naporov.

- Vedno večja družbena delitev dela povečuje število subjektov in narekuje takšne medsebojne odnose, ki zagotavljajo optimalno delovanje celovitega gospodarskega in političnega sistema. Kjer ni tako, je potrebno na novo preizkusiti organiziranost organizacij združenega dela.

- Nevzdržno je skupinsko lastninsko in samozadostno ravnanje v nekaterih temeljnih organizacijah združenega dela. Temeljna organizacija je izhodišče za vse oblike združevanja dela in sredstev, ne pa samostojen in vase zaprt sistem; objektivno so nujne samoupravne integracije, zato sindikat ne bo podpiral teženj, ki vodijo v nova protislovja.

- V razpravi je bila poudarjena potreba po oblikovanju in sprejemanju samoupravnih odločitev na vseh ravneh tako, da bo zagotovljena večfaznost postopka odločanja, priprave predlogov, iskanja optimalnih odločitev, obrazložitev predlogov z ekonomskimi in socialnimi posledicami in končno odločanje z nadziranjem uresničevanja. Predlagatelj odločitve mora biti zanj odgovoren. Sindikat bo vztrajal, da so opredeljene pristojnosti poslovnih organov, delavcev s posebnimi pooblastili in odgovornostmi, da uveljavimo sodelovanje strokovnih in znanstvenih institucij pri preizkušanju predlogov, zlasti ko gre za pomembne investicijske odločitve.

- Ni prav govoriti predvsem le o kolektivni odgovornosti. Odgovornost je praviloma individualna in mora biti sorazmerna temu, koliko je kdo prispeval k odločitvi. Naloga sindikata pri tem je pretresati predloge predvsem glede na dolgoročne

interese delavskega razreda, da zavzame samostojna stališča, ne pa da je transmisija kogarkoli.

- Delegacije temeljnih organizacij ne smejo biti prepuščene same sebi. Temeljne delegacije morajo dobiti mnenja in stališča delavcev, organov upravljanja in sindikata. Delegati so ugotovili, da je kritika delovanja delegatskega sistema pogosta, vendar pa sindikat še ni predlagal odpoklica delegacije, pa tudi ne drugih nosilcev javnih pooblastil in odgovornosti.

- V zvezi s skupščinskim sistemom so delegati opozarjali na neustrezno vlogo izvršilnih in upravnih organov, ki dajejo predloge, ne da bi jih podrobno opredelili, zlasti njihove materialne in socialne posledice. Obilnost delegatskega gradiva in njegova nepreglednost, zlasti pa pomanjkljivo opredeljevanje posledic onemogoča uveljavljanje odgovornosti nosilcev javnih funkcij in pooblastil.

V zborih združenega dela vse prepogosto poudarjajo ožje interese določenih panog, dejavnosti in podobno. Zanimarjajo bistveno vprašanje, da mora gospodarstvo delovati kot celovit sistem in zagotavljati enake pogoje pri pridobivanju dohodka.

- Pri svobodni menjavi dela se pojavljajo osamosvojeni centri družbene moči, kopiči se drag administrativni aparat, ki porablja sredstva, namenjena osnovni dejavnosti. Nujno je preučiti racionalne oblike organiziranosti samoupravnih interesnih skupnosti.

- Samoupravna delavska kontrola še ni zaživela. Sindikat bo podpiral neodvisnost samoupravne delavske kontrole, preprečeval šikaniranje članov organov in spodbujal njihovo povezanost z vsemi organi, katerih skrb je ustavnost in zakonitost. Da bi organi samoupravne delavske kontrole lahko zaživel, moramo opredeliti metode njihovega dela. Osrednje pozornosti morajo biti deležni periodični in zaključni računi, zaključki naložb in drugi pomembni programi. Zato morajo organi samoupravne delavske kontrole imeti konkretne delovne programe.

- Delegati so o obveščanju in programu odločanja menili, da je zadnji čas, da uskladimo sisteme zbiranja in obdelave podatkov in poskrbimo za enoten sistem obveščanja, ki bo omogočal celovit pregled nad problemi, ki bo podlaga odločanju in ki bo omogočal spremljati učinkovitost odločitev.

- Razprave so opozorile, da ni mogoče spregledovati tudi zaščitne funkcije sindikata v naši družbi. Zato se mora sindikat strokovno usposobiti in postaviti take službe pravne pomoči, ki bodo spremljale dogajanja v zakonodaji, teoriji in praksi. Služba pravne pomoči v sindikatu mora dati ustrezne napotke osnovnim organizacijam sindikata, da bodo lahko zastopale strokovno in politično utemeljena stališča v vseh postopkih, ko delavci uveljavljajo svoje pravice do odgovornosti iz dela.

- Delegati so se dotaknili tudi problemov vzgoje in izobraževanja, zlasti usmerjenega izobraževanja. Razpravljali so o mednarodni dejavnosti in problematiki narodnostnih manjšin ter o splošni ljudski obrambi in družbeni samozaščiti, o klubih samoupravljalcev.

O zapletenih zadevah je mogoče tudi preprosto govoriti

**2. KOMISIJA:
VLOGA DELAVCEV V
POLITIČNEM SISTEMU
SOCIALISTIČNEGA
SAMOUPRAVLJANJA**

Delegati v komisiji, ki je obravnavala vlogo Zveze sindikatov Slovenije v boju za odločilno vlogo delavcev v političnem sistemu socialističnega samoupravljanja, so obravnavali celo vrsto vprašanj. Razpravljali so o samoupravljanju v združenem delu, samoupravnem odločanju, delegatskem sistemu in večji učinkovitosti delegacij (zlasti v zborih združenega dela), o svobodni menjavi dela in samoupravnih interesnih skupnostih, delavski kontroli in varstvu samoupravnih pravic pa o vlogi sindikatov v krajevnih skupnostih. Naj jih povzamemo nekaj.

V nekaterih organizacijah združenega dela je prevladala miselnost, da je treba ekonomske in druge odločitve prepustiti izvedencem ali tehnikom, kar bodo opravili po merilih najbolj racionalnega poslovanja brez vpliva delavcev, ali najmanj miselnost, da naj strokovnjaki bolj vplivajo na odločitve, kot da le-ti niso samoupravljalci in člani sindikata, je dejala Marija Tomišek iz Ptuja.

Mislím, da o tem, ali je delavec sposoben razmišljati o naložbah in njihovih ekonomskih posledicah, ni potrebno dvomiti. Delavec bo vse to razumel, če mu bo pre-

prosto prikazano. Ljudska modrost in preprosta logika večkrat odtehtata celo strokovne analize. Neizpodbitno je dejstvo, da so na napake našega razvoja delavci večkrat opozarjali, na primer na pretiran uvoz, čedalje večjo družbeno režijo, zanemarjanje kmetijske proizvodnje itd. Podrobneje pa bi morali raziskati, kakšne dejanske možnosti je imel in jih ima naš delavec pri odločanju o delovnih razmerah in sadovih dela, je menil Stefan Kamin. Pridružila se mu je tudi Slavica Grahek, ki je povedala, da se med poslušanjem govorov večkrat vpraša, komu pravzaprav govorijo ti ljudje, saj jih preprosto delavec težko razume. Ali res ni mogoče delavcem zapletene problematike današnjega gospodarstva pojasniti preprosteje in bolj razumljivo? Morda se za takšnim znanstvenim govorjenjem skriva želja po prikrievanju nekaterih dejstev in zamegljevanje odgovornosti.

Ciril Ribičič je dejal, da je eden od vidikov današnje zaostrene gospodarske krize tudi svojevrstna kriza političnega sistema. Toda to ni kriza političnega sistema, utemeljenega na samoupravljanju in delegatskem sistemu, nasprotno, za gospodarsko krizo in njeno zaostrovanje je pre-

cej krivo ravno dejstvo, da preobrazba političnega sistema ni dovolj hitra in uspešna. Nesprejemljive so teze, ki se pojavljajo tudi v renejših razpravah, da je treba iskati načine vpliva združenega dela mimo sedanjih institucij.

Današnje težave niso posledica uveljavljanja pač pa neupoštevanja sklepov in dogovorjenega. In ko danes sicer redki posamezniki tudi med delavci kličejo na pomoč trdo roko, v resnici dajejo prav in moč tistim, do katerih je bila njihova lastna roka premehka, predvsem pa prekrtka, pristajajo na to, da tisti, katerih vloga in moč mora biti iz dneva v dan manjša, s predlogi vedno novih in novih omejitev ter »družbenih« dogovorov izrekajo nezaupnico samoupravljanju, se je jezil Dušan Krečič iz Ajdovščine.

Ko je bil na komisiji govor o vlogi sindikatov v delegatskem sistemu, smo slišali tudi misel, da imajo osnovne organizacije Zveze sindikatov v glavnem takšno kadrovsko politiko, da vse najboljše delavce predlagajo za najrazličnejše funkcije v samoupravnih organih svoje tozd, pri evidentiranju kandidatov za delegacije pa se vedejo precej mačehovsko.

Vse sile nameniti oživiljanju in delovanju, ne pa spreminjanju samoupravljanja!

Tako so izzvenele razprave nad 50 delegatov in nekaj gostov, ki so se oglasili v drugi kongresni komisiji — Zveza sindikatov in boj za odločilno vlogo delavcev v političnem sistemu socialističnega samoupravljanja.

Zveza sindikatov oziroma članstvo v njej naj z odgovornim delom opravi svojo vlogo. Kaj vse naj stori, je dovolj natančno zapisano in opredeljeno v nešteti listinah. Gre za to, da nam razmere in čas ne dopuščajo odlašanja ali lagodnosti, ki smo ji bili pogosto priča v preteklosti. Zavedna razredna opredelitev, jasni cilji in odgovorno delo vseh so ob razpoložljivih mehanizmi dovolj močno sredstvo in orožje. Vendar kako namazati mehanizem, da se ne bo več zatikal?

Razpravljalci so opozarjali na primere nebudnosti, prepušcanja razreševanja problemov politično ali razredno očitno ne dovolj osveščenim silam. Le-te so v prenekanterem okolju delavca kaj kmalu odrinile od odločanja, v isti sapi pa mu mirno prepustile vso odgovornost. Ko so se začele kazati težave, je navidezna »krivda« — po njihovem — padla na sistem, ne pa na dejavnike, ki so si prilastili vpliv in imajo v vsakem okolju, kjer je tako, imena in priimke. Razpravljalci so se zavzeli za odgovorno kadrovanje in izpolnjevanje nalog, metod, načinov in oblik pa ne bo treba opuščati ali iskati novih. Znani so, le uveljavljati jih moramo...

Vsem področjem, ki omogočajo to oživiljanje in delovanje samoupravnega socialističnega sistema, bo treba posvetiti vso pozornost. V drugi komisiji so omenjali predvsem oblikovanje stališč, mnenj in volje delavcev, da bomo izšli iz težav in da nam bo jutri bolje. Osvetljena so bila mnoga spoznanja s pozitivnim in negativnim predznakom o postopkih (ne)samoupravnega organiziranja. »filtrih« v pretoku informacij za odločanje, o tem, kako je odpovedal samoupravni nadzor, predvsem pa je odpovedala osebna odgovornost.

Da samoupravljanje ni v krizi, nam že prodira v zavest, je pa še vse preveč odklonov, zlorab in napak, ki so že načeli zaupanje dejanskim možnostim vplivanja na odločitve. To omajano zaupanje bo treba vrniti z delom, zadostnim obveščanjem, organiziranim vplivom, neoviranim dogovarjanjem in samoupravnim odločanjem ter z učinkovitim nadzorom na vseh področjih in vseh ravneh.

Igor Žitnik

za delovanje delegatskega skupščinskega sistema, izredno pomembne pa so tudi naloge sindikatov pri demokratičnem oblikovanju in sprejemanju samoupravnih odločitev za delavske svete in druge organe upravljanja.

Politična vloga sindikatov v prehodu od splošnih ugotovitev odgovornosti k njenemu konkretnemu uveljavljanju in sankcioniranju je med konkretnimi zahtevami članstva. Ljudje pričakujejo dejanj in jasno ter pristno delavsko besedo o odgovornosti.

O samoupravni delavski kontroli in aktivnostih sindikata za njeno nenehno aktivno prisotnost kot tudi za razvijanje oblik in vloge samoupravnega in družbenega nadzora moramo spregovoriti zlasti kot o sredstvu ugotavljanja odgovornosti. Prav to področje našega družbeno-

političnega dela najbrž predstavlja eno od neizrabljenih rezerv za še večjo družbeno-politično učinkovitost.

Sestavni del dejavnosti sindikatov je tudi zagotavljanje varstva samoupravnih pravic in družbene lastnine kot družbenoekonomske podlage samoupravnih odnosov, bistvena sestavina in pogoj samoupravnega odločanja pa je tudi obveščenost delavcev kot prvi pogoj njihovega vplivanja na samoupravne tokove gospodarjenja in upravljanja.

Krajevno skupnost in vlogo sindikatov v njej še premalo obravnavamo kot drugo temeljno samoupravno celico, kjer delavci — občani zadovoljujemo vse več svojih potreb in interesov, je povzel delovno usmeritev komisije Miro Gošnik.

V drugi komisiji »Zveza sindikatov Slovenije v boju za odločilno vlogo delavcev v političnem sistemu socialističnega samoupravljanja« so razpravljali:

Marija Tomišek, Stefan Kamin, Ciril Ribičič, Živko Rus, Dušan Krečič, Djuro Celin, Bernard Lenardič, Stane Repovž, Kajtimir Kunc, Janez Gašper, Nataša Kak, Dušan Otupar, Jože Vavpotič, Ana Prus, Mihael Petek, Alfonz Tratar, Slavica Grahek, Jerica Čremnik, Velimir Stepanov, Milan Bratec, Nadia Apollonio, Jože Hožjan, Cveto Kolenc, Desanka Orešič, Franc Zerjav, Rozalija Planinc, Marko Dujc, Srečo Kristof, Ciril Ribičič, Miro Vujanovič, Miše Konradi, Slavica Horvat, Ivo Kavc, Danica Jezovšek, Danica Flisar, Bojan Pilenič, Silva Troha, Julijana Zevnik, Zdravko Župan, Božo Skale, Adi Zadelc, Boštjan Pirč, Matevž Wakounig, Franc Pianeč, Jože Kranjc, Jože Troškar, Milan Senk, Ljubo Božič, Jelka Hrčenjak, Tone Ferenc, Zlatko Košič, Nada Počkar, Franc Friškovec, Olga Vaukner, Marjan Kampus, Zvonimir Kristančič, Mija Boltin, Janez Mikic, Vinko Kastelic, Tanja Nemeč, Sonja Mithans, Jožica Ivčič, Miran Kadiš, Cveto Sustersič, Dušan Jug, Majda Blagojšek, Anton Kristan, Anka Zlovc, Lovro Brežnik, Silvo Hercog.

**10. KONGRES
ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE**

Cankarjev dom — kongresno uredništvo Delavske enotnosti
Odmevi, poslani na številko (061) 224-797

Vsebina kongresa so teme naših včerajšnjih, današnjih in jutrišnjih pogovorov

Janez Novak
sekretar luškega odbora zveze sindikatov, Luka Koper, star 31 let:

»Ze razprave o kongresnih gradivih so v Luki potekale z jasno opredelitvijo, da je treba spreminiti odnos do dela ter dosledneje uredničevati vse sprejete usmeritve in dogovore. Kritičnost razprav na kongresu kaže na to, da smo za korenito spreminjanje vsega, kar je tuje delavcu in ciljem razvoja samoupravljanja v naši družbi. Prepletenost problemov kaže na nujnost vključevanja vseh pozitivnih sil, saj v dosedanjih praksi ni vse potekalo tako, kot smo govorili. Luški delavci smo v zadnjih letih s skrbno izbrano politjo in z ukrepi ter vključevanjem vsega slovenskega gospodarstva uspešno premagali težave. Luški delavec zato pričakuje, da bi se znatnega odrekanja odgovorno lotili tudi drugi, ki so problema predvsem zračali na okolico in družbo. Od kongresa pričakujemo dokumente, ki nam bodo v oporo kot navodilo za delo.«

Ivan Petje,
vlakovni odpravnik na ranžirni postaji Zalog, star 54 let:

»V naši osnovni organizaciji sindikata, pa ne samo v naši, smo delo kongresa spremljali z velikim zanimanjem, saj smo se nanj tudi zavzeto pripravljali. V dveh prispevkih o vlogi in prednostih integriranega transporta zaradi relativne cenenosti železniškega prometa v primerjavi z ostalimi je bilo na kongresu dovolj povedanega o tem, kako lahko železničarji resnično veliko storimo za trajno stabilizacijo na področju transporta. Kongres pa lahko pripomore, da v teh prizadevanjih, ki niso več samo na papirjih, ne ostanemo osamljeni.«

Rudi Krleža,
rudar, star 41 let, predsednik koordinacijskega odbora družbenopolitičnih organizacij REK Edvard Kardelj, Trbovlje, predsednik osnovne organizacije ZS tozd Premogovniki:

»Včeraj smo poslali brzojavko kongresu. Želimo samo to, o čemer smo že govorili in kar pričakujemo od 10. kongresa. Rudarji mislimo, da je zadnji čas, da začnemo vrednotiti delo. Tudi v naši panogi smo bili kršitelji, vendar ni prav, da nas vse enako obravnavajo. Govor predsednika med sodelavci zelo odmeva. Poudarjeno je bilo nekaj resnic in ugotovitev, ki so pravzaprav že znane, toda skoraj pozabljene. Ne gre za to, da sodimo v panogo, ki je širšega družbenega pomena, zavedati se moramo, da smo vsi, širšega družbenega pomena v tej naši skupnosti, zato se moramo tudi tako vesti. Pri delu in z delom. Dovolj je deklaracij.«

Branko Ulbin,
mlajši delavec v TAM, TOZD Montaža:

»Pozorno sem prisluhnil začetku kongresa, predvsem pa govoru predsednika RS ZSS Marjana Orožna. Mislim, da je v današnjem, dokaj težkem gospodarskem obdobju sila pomembno, da preraste naše samoupravljanje iz včasih formalnega v dejansko, pri čemer mora obveljati odgovornost prav vseh. Tudi delitev po delu ne sme biti omejena samo na delitev dohodka, ampak mora dejansko zajeti ves delovni proces. To je pomembno predvsem za nas, ki delamo v predelovalni industriji, kjer v veliki meri uporabljamo svoje znanje in delo — pri razdelitvi dohodka pa to ni enakovredno z vložnim delom. Obenem sem prepričan, da bodo sklepi, ki jih bo dal letošnji kongres slovenskih sindikatov, padli na plodna tla in da jih bomo, v nasprotju z nekaterimi prejšnjimi, tudi uresničevali in uresničili, kar pa zahteva od vseh nas, delavcev in vodilnih delavcev ter

funkcionarjev, popolno angažiranost. Mi, v bazi, bomo svoje obveznosti gotovo tudi izpolnili. Takšno ni samo moje mnenje, ampak vseh mojih sodelavcev ob tovarniških strojih.«

Ivan Sapač,
vodja oddelka proizvodnje sobeske Mesne industrije, kvalificirani mesarski tehnik, star 27 let:

»Všeč mi je bila predvsem misel tovariša Orožna, da kongres ne sme izveneti le kot poziv na odrekanje, temveč nas mora pozvati na bolj organizirano odpravljanje napak. Kot organizacija se bo sindikat potrudil le toliko, kolikor bomo člani sami zavzeti pri uresničevanju na kongresu sprejetih nalog. V Mesni industriji, kjer kongres spremljamo tudi prek ozvočenja, delavci pričakujemo predvsem rešitve, ki bodo utrdile dohodkovno povezovanje v reprodukcijski verigi proizvodnje mesa. Znano je, da so dandanes velike razlike med družbeno priznano ceno živine in tržno, drobno prodajno ceno mesa. Te povzročajo, velike izgube vsem klavnicam v državi. Slednje odseva v neustreznih osebnih dohodkih delavcev v mesnih industrijah, ki kljub velikemu odrekanju in večji storilnosti za delo niso ustrezno nagradjeni. Težave nam povzročajo tudi nedorečena politika cen na jugoslovanskem tržišču. Zato ni edina alternativa boljše delati, temveč moramo odstraniti tudi vzroke neenakega položaja delavcev v združenem delu. Pričakujemo, da bo naš delegat o naših težavah na kongresu odkrito in podrobno spregovoril in da ne bo ostalo le pri besedah.«

Janez Rozman: Jeklarji terjamo, da se stvari začno urejati!
Janez Novak: Luški delavec pričakuje, da bi se znatnega odrekanja odgovorno lotili tudi drugi, ki so probleme doslej zračali predvsem na okolico in družbo!

Janko Fošner: Delavci, tudi mi v Tamu, smo za solidarnost, nismo pa za vsako solidarnost, predvsem ne za tisto, ki včasih meji že na izsiljevanje!

Rudi Krleža: Rudarji mislimo, da je zadnji čas, da začnemo vrednotiti delo!

Dušan Mikuš,
član izvršnega odbora osnovne organizacije v tozd GOIP ITAS, Kocevje:

»Delam v popoldanski izmeni, zato nisem mogel spremljati uvodnega dela kongresa. Gledal in poslušal sem strnjene povzetke govora predsednika. Kolikor sem dojel, gre za usmeritev, ki je danes nujna. O tem smo se pogovarjali tudi pozneje. V bistvu gre za to, kar smo se že pogovarjali pred kongresom in za kar smo zaželeli delegate. Po našem mnenju je rešitev na dlani: več in bolje delati! Toda ob tem je treba nujno uveljaviti resnično plačilo po vložnem delu.«

Alojz Jelenčič,
ključavničar iz tolminskega Metalflexa:

»Od delegatov pričakujem, da bodo navedli konkretne poti iz sedanjih razmer. Dejstvo je namreč, da že vrsto let le govorimo, ostaja pa vse po starem. Da vam čisto odkrito povem, zdaj nam gre še vedno dobro, da bi se zavedali resnosti razmer. Še bolj nas bodo morale pestiti težave, da bomo tudi začeli delati tako, kot že lep čas govorimo in kot je edino prav. Predvsem mislim na slabo storilnost, pa ne toliko nas, delavcev v neposredni proizvodnji, ki smo vezani na normo, ampak vse tiste službe v okviru administracije, ki so same sebi namen. Delavci smo dovolj disciplinirani, vsaj v večini primerov, zato naj delegati zahtevajo, da se zadeve uredijo na vseh ravneh družbenega življenja in dela.«

Jože Erjavec,
orodjar v idrijskem Kolektorju, star 29 let:

»Naš kongres mora kritično obravnavati razmere, v katerih živimo mladi. Ob sedanjih zaostrenih razmerah gospodarjenja in recesiji na svetovnem tržišču je vedno manj naročil, delamo manjše serije, kar pomeni manjši dohodek, s tem pa tudi manj sredstev za stanovanja in objekte družbenega standarda. Upada tudi število mladih, ki bi bili aktivni v družbenopolitičnih organizacijah. Prav zdaj, ko nas pestijo težave, bi morali biti starejši bolj zaupljivi do nas, saj je tudi med nami veliko sposobnih in strokovno usposobljenih, ki bi lahko pomagali.«

Janez Rozman,
predsednik osnovne organizacije sindikata Jeklarne Železarne Jesenice:

»O kongresu smo prav danes zjutraj govorili tudi na seji izvršnega odbora sindikata Jeklarne. Delegati govorijo o problemih, s katerimi se srečujemo tudi mi. To so problemi izvoza, varčevanja z energijo, težave s surovinami, to so vprašanja o razvrednotenju dela, ker tudi pri nas nismo uspeli uveljaviti nagradjenja po delu, pa še o veliki fluktuaciji, kar vse je vzrok, da poklice martinjarja ni več tako cenjen, kot je bil. Tudi naša sindikalna organizacija

vilni delegati, zares že začeti izpolnjevati. Taka mnenja smo vsi v našem kolektivu, saj smo se v predkongresnem obdobju dosti pogovarjali o težavah in nalogah gospodarjenja, imeli pa smo tudi dve razpravi. Prizadevamo si, da bi prestrukturirali tekstilno industrijo v občini in da bi dali poudarek proizvodnim programom, ki bodo v tem težavnem gospodarskem položaju temeljili zgolj na domačih surovinah. Druga predkongresna razprava pa se je nanašala na uveljavljanje delegatskega sistema, o katerem menimo, da je v sami organizaciji dosegel določen napredek, premalo pa so delegatske vezi povezane navzven. Mislim, da se moramo v resnici vsi prizadevati za dosledno uresničenje gesla: Več delati, in to ne samo v neposredni proizvodnji, ampak tudi v negospodarsstvu in sploh povsod.«

Bojan Pihler,
disponent na oddelku inštalacij v Poslovnem centru Bohova, Jeklotehna Maribor, star 27 let:

»Delo kongresa še ni končano in zato bi ga težko celovito ocenili. Glede na gospodarske razmere pa sem pričakoval, da bodo razprave v komisijah konkretnije. Prav je, da so delegati tako poudarjali odgovornost, predvsem odgovornost za neizpolnjevanje sprejetih sporazumov in dogovorov, zlorabe položajev, pa razpisništvo in drugo. Še vedno so premalo aktivne osnovne organizacije sindikatov. Zavedati se moramo, da bo kongres dal smernice za bodoče delo, osnovne organizacije pa so tiste, ki jih bodo morale uveljaviti in okrepiti vlogo sindikata v vseh delovnih okoljih. Sindikalne organizacije so se do zdaj večinoma ukvarjale predvsem z obrabnimi zadevami, premalo pa smo se vključevali v reševanje konkretnih problemov, premalo smo se zavezali za krepitev resnično samoupravnega položaja delavca.«

Ranislav Šobot,
farmaceutski tehnik v tozdu Zdravila, Tovarna zdravil Krka Novo mesto, predsednik izvršnega odbora OO ZSS, star 36 let:

»Vprašanja, s katerimi se v zadnjem času intenzivno ukvarjamo v naših osnovnih organizacijah sindikata, so delegati poudarili tudi v razpravah po komisijah. Boljše gospodarjenje, večji izvoz in stvarno planiranje morajo postati ob zaostreni odgovornosti vseh, ne le v delovnih organizacijah, v prihodnje naša najpomembnejša naloga. To bomo lahko dosegli le ob doslednem uresničevanju samoupravljanja v vseh okoljih. Delavec mora čutili, da razpolaga z večino ustvarjenih deviz, sicer bo ogroženo naše poslovanje in s tem tudi socialni položaj naših delavcev. Pričakujemo, da bo kongres sprejel konkretne sklepe za reševanje gospodarskega položaja, ki jih bomo morali dosledno izvajati ob poostreni osebni odgovornosti.«

Feliks Zamuda,
rudarski tehnik v rudniku Lignita Titovo Velenje, star 32 let:

»V zadnjem času se je vloga zveze sindikatov okreplila. Na dnevne rede vse pogosteje prihajajo vprašanja gospodarjenja in razporejanja dohodka. Več pa bi bilo treba spregovoriti o stabilizacijskih prizadevanjih in o potrebnem povečanju produktivnosti. Potrebna bo kar največja odločnost pri uresničevanju kongresnih sklepov; biti moramo bolj dosledni, odločni in odkriti. Po mojem mnenju je 10. kongres ZSS namenil premajhno pozornost vprašanjem energetike, njenega položaja in razvoja, posebej se spričo položaja, v katerem smo se znašli. V obdobju med 9. in 10. kongresom je ZSS utrdila svoje mesto in položaj, vsi pa pričakujemo, da bo njeno delo po tem kongresu še učinkovitejše.«

10. KONGRES VEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

10. KONGRES VEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Delavska enotnost

KONGRESNA PRILOGA

Ljubljana 14. oktober 1982

Na celjskem zletu Svobod (7. julija 1933) je močno odjeknila ideja enotnosti delavskega razreda.

Miha Ravnik

Delavci se zavedajo odgovornosti za spreminjanje razmer, pripravljeni pa so tudi več in bolje delati

Kongres slovenskih sindikatov je odražal množične priprave v bazi in vpetost delavcev in njihove najširše organizacije v razreševanje aktualnih problemov. Pomembno je, da so delegati v precejšnji meri konkretizirali odločno bitko za samoupravljanje in za vpliv delavca v celotni družbeni reprodukciji. Razprave so potrdile naše prepričanje, da se delavci zavedajo odgovornosti za spreminjanje razmer in da so pripravljeni več in bolje delati. Iz razprav in jasnega uvodnega referata Marjana Orožna ter kongresnih listin odseva dogovor, da moramo spremeniti negativne tokove in odpraviti slabosti, na katere so nas jasno opozorili že kongresi zveze komunistov, in da je potrebno s kakovostjo in drugačnim odnosom do uresničevanja nalog in dogovorov zagotoviti tudi večjo odgovornost v celotni družbi.

Razprave so potrdile enoten odnos do nalog, ki so pred delavci, in pripravljenost za napore, ki bodo potrebni za spreminjanje razmer in navad. Istočasno pa so delegati zelo jasno opredelili vrsto vprašanj o delu, dohodku in delitvi le-tega, ki pomenijo jasno usmeritev in poenotenje akcije, ki je potekala že doslej.

Kongresne razprave in listine so tudi ponovno potrdile, da imamo jasne usmeritve, da poznamo vzroke problemov in da je potrebno predvsem uveljavljati dogovorjeno politiko in usmeritve.

Mislím, da se delavci zavedajo resnosti težav in odločno postavljajo v ospredje, naj bo delo in dosledno uveljavljanje dogovorjenega naš odgovor za spreminjanje sedanjih razmer. Ne nazadnje bo na osnovi ocen doseženega to tudi merilo uspešnosti

dela Zveze sindikatov in vseh družbenopolitičnih dejavnikov.

Sedanje pereče družbene razmere zahtevajo odločno akcijo in angažiranost vseh družbenih sil, vpetost v delovne množice, zahtevajo sposobnost organiziranih političnih sil in ZK, da pokažemo izhode in poti razreševanja. Pokazati moramo perspektive in angažirati množice, izkoristiti moramo enotnost in pripravljenost delavcev za spreminjanje razmer.

Tako mednarodni kot domači položaj — v Sloveniji in Jugoslaviji — zahteva takojšnjo ustavitel negativnih tokov in to z zelo konkretnimi ukrepi; takšne ukrepe, o katerih ni več potrebno razpravljati, temveč se jih le dosledno držati. Naše razprave in zlasti delo moramo usmerjati na dogovore in usmeritve glede ustvarjanja razmer za delo in po-

slovanje v letu 1983, to je za prvine gospodarjenja, dolgoročne spreminjanja razmer, dolgoročno stabilnega gospodarstva. Le s tem bomo najbolj zagotavljali konkretne možnosti za delo in dohodek in s tem za socialno varnost delavcev ter delovnih ljudi.

Vse razprave na kongresu in naloge, sprejete kot dogovor sindikatov, zavezujejo tudi člane zveze komunistov. Pomenijo konkretizacijo prizadevanja za uresničevanje sklepov in stališč ZK, pomenijo pa tudi odgovornost komunistov, ki delamo v sindikatih, da skupaj z delavci odgovorno in odločno uveljavljamo dogovore in usmeritve.

Komunisti morajo biti odločni borci za dosledno uresničevanje sklepov, s svojim vzgledom in delom morajo povezati vse delavce in jih pritegniti k spreminjanju razmer.

Pot slovenskega delavstva v delavsko enotnost

Posledice velike svetovne ekonomske krize leta 1929 so se v naši industriji pokazale šele leta 1931. Najhujša kriza, ki jo je spremljala tudi velika brezposelnost in poslabšanje gnotnega položaja delavstva, je bila v letih 1932 do 1934. Gospodarstvo se je začelo obnavljati šele v letih 1935 in 1936. Sledila je nova konjunktura, ki je sicer trajala do druge svetovne vojne, ni pa bila tako izrazita kot v letih pred ekonomsko krizo in se je končala z novo inflacijo in gospodarsko nestabilnostjo v razmerah na začetku druge svetovne vojne. Ekonomski položaj delavstva, ki je med krizo padel na najnižjo raven, se v letih nove konjunktore ni ustrezno izboljšal. Tudi zaposlenost je naraščala počasneje, kot bi bilo pričakovati glede na naraščanje proizvodnje. To je bila deloma posledica racionalizacije in modernizacije proizvodnje, ki je bila začeta že v letih gospodarske krize, deloma pa večje delovne obremenitve delavca oziroma večjega izkoriščanja. V teh letih je bilo medzno in stavkovno gibanje zopet zelo okrepljeno in množično. Bilo je tudi uspešno. Delovne razmere in mezde so bile večinoma sistemsko urejene s kolektivnimi pogodbami, ki so navadno veljale za več podjetij ali celo stroko.

Polet revolucionarnega delavskega gibanja po prvi svetovni vojni je izsilil nekaj naprednih odredb in ustanov za zaščito delavcev. Naj omenimo samo podpiranje brezposelnih delavcev takoj po vojni, stanovanjsko zaščito, uvedbo 8-urnega delavnika, delavskih zaupnikov, delavskih zbornic, reorganizacijo delavskega zavarovanja, inšpekcije dela in drugih ustanov delavske zaščite.

Prečni mesečni zaslužki v nobenem razdobju niso zadoščali za pokrivanje vseh življenjskih stroškov takratnega eksistenčnega minimuma. Podrobnejša struktura, ki se v obravnavanih letih ni bistveno menjala, pa je bila takale: 54% delavcev s svojimi zaslužki ni moglo pokrivati stroškov svojega življenjskega minimuma in so živeli v revščini, 12% delavcev je bilo na ravni eksistenčnega minimuma, 34% delavcev si je s svojimi zaslužki lahko omogočilo zadovoljiv življenjski standard, če jim ni bilo treba vzdrževati družine. Okrog 10% delavcev s svojimi zaslužki ni moglo pokrivati niti izdatkov za svojo zadostno prehrano po eksistenčnem minimumu. Eksistenčnega minimuma štiričlanske delavske družine pa delavci v Sloveniji z enim zaslužkom niso mogli zadovoljivo pokrivati. V takem primeru so se morali odrekati pri hrani, obleki in stanovanju in so živeli v revščini.

Delavske mezde pa niso bile povsod enake. Navadno so bile višje v mestih in večjih industrijskih centrih, manjše pa na podeželju, v manjših podjetjih in večinoma tudi v obrti. Navadno so večja in dobro vpeljana podjetja plačevala višje mezde in nudila boljše delovne pogoje kot majhna in nerentabilna. Bile pa so seveda tudi izjeme.

V delavskem gibanju na Slovenskem sta v razmerah stare Jugoslavije zlasti značilna dva stavkovna vala, ki so ju spremljala tudi številna mezdana gibanja. Prvi stavkovni val je sledil krizi, ki jo je povzročila prva svetovna vojna s svojimi posledicami. Te posledice so silno poslabšale ekonomski položaj delavstva, ki je postal neznošen. Revolucionarno razpoloženje delavstva, vpliv oktobrske revolucije, ustanovitev in delovanje komunistične partije in preusmeritev razrednih delavskih strokovnih organizacij v revolucionarne sindikate so to gibanje spodbujali in omogočali. Novoustanovljena komunistična partija je organizirala in vodila zlasti večje akcije širšega in političnega značaja. Zgolj ekonomskim stavkam in mezdniim gibanjem je znala dati potreben politični značaj. Številna mezdana gibanja in stavke za izboljšanje ekonomskega položaja delavstva, za višje mezde, proti odpuščanju delavstva, za uvedbo in izvajanje 8-urnega delavnika, za boljše socialno zakonodajo in njeno izvajanje, za uvedbo delavskih zaupnikov, za reševanje stanovanjskega problema, za boljše delovne pogoje v tovarni, za redno izplačevanje mezd, za priznanje delavskih strokovnih organizacij in možnost njihovega delovanja v korist delavcev, proti odpuščanju, zapostavljanju ali preganjanju sindikalnih voditeljev v tovarni, organizatorjev stavk in mezdniim gibanj, komunistov in drugih borcev za delavske pravice in za druge zahteve pa so mogle uspeti le v skupni borbi vseh delavskih strokovnih organizacij. Zato si je partija v tem stavkovnem valu prizadevala doseči eno fronto vseh delavskih strokovnih (sindikalnih) organizacij v boju za izboljšanje delavskih ra-

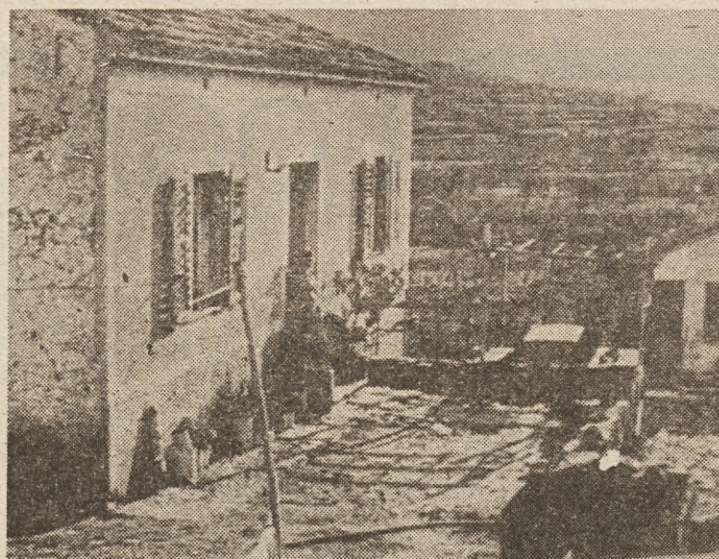
»... Razumljivo je, da delavec ne more kot posameznik uresničiti svoje neodtujljive pravice, da odloča o svojem delu in njegovih rezultatih, marveč samo skupaj z drugimi delavci v združenem delu. Temeljna oblika tega združevanja je temeljna organizacija združenega dela, v kateri sleherni delavec, enakopravno z drugimi delavci neposredno upravlja s svojim delom in sredstvi družbene reprodukcije ter odloča o dohodku kot skupnem rezultatu združenega dela. Takšen položaj delavca v temeljni organizaciji je prav tisto, kar naj prepreči, da bi si kdorkoli prilastil njegove pravice...«

Tito na X. kongresu ZKJ

zmer. To združevanje delavstva na sindikalni podlagi je nastajalo ob zahtevah, ki so bile skupne vsemu delavstvu, čeprav je bilo sicer razcepjeno v razne strokovne organizacije ali pa neorganizirano.

Zelo aktivno in množično stavkovno in mezno gibanje tudi po Obznani in Zakonu o zaščiti države ni pomenilo. Stavkovni val se je nadaljeval do leta 1923. Do tega leta je bilo stavkovno in mezno gibanje zelo močno, tako po številu akcij kot po številu udeležencev. Delavske strokovne organizacije so vodile vsako leto po okrog 100 takih akcij v 250 do 450 obratih in v njih je sodelovalo po 30 do 40 tisoč delavcev. To so bila leta visoke inflacije in velikega zaposlovanja nove delovne sile. V letih 1924 do 1933 pa je bilo tovrstno delavsko gibanje manj intenzivno in delavske sindikalne organizacije so vodile štirikrat manj akcij kot v prejšnjih letih, še bolj pa je padlo število sodelujočih delavcev, tako v mezdih gibanjih kot v stavkah.

Drugi izrazit stavkovni val je sledil veliki ekonomski krizi leta 1929, ki je slovensko delavstvo najbolj prizadela v letih 1931 do 1934. Posledice ekonomske krize so zopet silno poslabšale materialni položaj delavstva, ki je zlasti v letih 1933 in 1934 postal neznošen. Ko se je po letu 1934 ekonomski položaj industrije začel izboljševati,

Tehnika Morje je razmnoževala Delavsko enotnost — Unita operaia.

so nastajale ugodne objektivne okoliščine za razvoj novega stavkovnega vala in aktivnejšega meznega gibanja za izboljšanje tudi ekonomskega položaja delavstva. Mnoga industrijska podjetja so se v letih gospodarske krize modernizirala in racionalizirala svojo proizvodnjo. Delovna sila je bila vedno intenzivneje zaposlena in izkoriščanje je bilo večje. Po letu 1934 se je začela gospodarska rast industrije dvigati, večala se je tudi zaposlenost, ni pa ustrezno naraščal socialnopolitični in ekonomski položaj delavcev. To razhajanje med vedno večjim gospodarskim potencialom in oživljanjem proizvodnje na eni strani in vedno večjim zaostajanjem delavskih zaslužkov za rastjo življenjskih stroškov na drugi strani, je bil objektivni razlog za številne stavke in druge oblike delavskega gibanja. Obnovljene partijske organizacije in novo partijsko vodstvo sta se s političnim in organizacijskim delom elastično vključila v delavske akcije za izboljšanje ekonomskega in socialnopolitičnega položaja. Že dovolj zgodaj so se partijske organizacije pripravile na stavkovni val. Prevzele so pobudo in s politiko akcijske enotnosti uspešno vodile veliko število stavk, med katerimi so bile nekatere zelo velike, splošne in dolgotrajne. Naj omenimo samo stavke rudarjev v revirjih in njihovo gladovno stavko, stavko kovinarjev in železarjev pri Kranjski industrijski družbi in skoraj splošni stavki gradbenih in tekstilnih delavcev.

Osnovni kazalniki razvoja družbenega standarda 1960–1980

	1960	1970	1980
Število učencev osnovne šole na oddelku	31	26	25
Število učencev osnovne šole na učitelja	28	21	19
Število študentov na 1 000 prebivalcev	6	12	14
rednih	5	9	10
ob delu	1	3	4
Delež predšolskih otrok v dnevnem varstvu (%)	4,8	10,4	32,9
Število prebivalcev na zdravnika	1 166	826	561
Število prebivalcev na zobozdrav. terapevta	4 451	2 592	1 812
Število postelj v bolnišnicah na 1 000 prebivalcev	7	7	7
Število bolnikov na zdravnika v bolnišnicah (dnevno)	20	13	8
Število bolnikov na srednjega in višjega medicinskega delavca v bolnišnicah (dnevno)	18	4	2

Sestava delavskih svetov po spolu in udeležbi mladine 1972, 1979

	1972	1979
Organizacije združenega dela, ki volijo delavski svet	1 382	4 825
delegati delavskih svetov	34 435	70 727
ženske (%)	23,8	37,9
mladina (%)	13,9	14,5
Člani izvršilnih organov	12 197	46 625
ženske (%)	21,9	30,3
mladina (%)	9,7	11,4

O slovenskem sindikalnem kongresu so poročali tudi drugi

Zavedamo se, da smo dosegli takšno stopnjo razvoja samoupravnih in socialističnih družbenoekonomskih odnosov, da vloga sindikata v njih postaja čedalje pomembnejša, odgovornejša, v središču dogajanja. Težišče dejavnosti se s področja delitve in pridobivanja dohodka prenaša iz tovarniških ograd, krajevnih skupnosti v delegatski sistem. To je bila ena izmed osrednjih ugotovitev pa tudi napotil za nadaljnje delo najvišjega zbora članov slovenskega sindikata, ki je razpravljal o sedanjem družbenoekonomskem trenutku, predvsem pa o zahtevnih nalogah, ki čakajo to organizacijo pri uresničevanju njene vloge v zaostrenih pogojih gospodarjenja.

Bilo bi narobe, če bi tridnevno delo ocenjevali samo s pozitivnega vidika. Takoj je treba povedati, da je bilo preveč brezbarvnih nastopov, z malo akcijske vsebine, oziroma le golega poročanja in nizanja podatkov ter osvetljevanja dejstev, premalo pa odločnih poskusov za spreminjanje stvari, za doseganje še večje enotnosti in mobilnosti. Prav tu pa bi tržkone moral biti osrednji poudarek.

Če bi sodili samo po zanimanju in številu razprav, potem bi imela komisija za uresničevanje politike gospodarske stabilizacije absolutno prvenstvo. V njej se je namreč zvrstilo 110 razpravljalcev, skoraj še enkrat toliko, kolikor jih je povprečno razpravljalo v drugih komisijah (uresničevanje politike združevanja dela in sredstev, uresničevanje socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih načel pridobivanja in razporejanja dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke, politična, organizacijska ter kadrovska krepitev in statut ZSS). Prav gotovo se delegati niso odločali za delo v tej komisiji zato, ker bi morali ali ker bi jim nekdo tako svetoval, marveč je bila to njihova normalna reakcija glede na sedanji položaj. Po tej plati jim je treba izreči vse priznanje, saj so prav gotovo zasledovali širši, družbeni interes. S tem pa se ta pozitivni

del te zgodbe, seveda s pozitivnimi izjemami, konča. Vnaprej pripravljene razprave so se praviloma vrtele okoli bistva, niso pa zadevale v črno. Če bi podoba malo poenostavili in posplošili, bi jo lahko zapisali tudi takole: dajte nam natančna navodila in zavezujemo se, da jih bomo izpolnjevali in spoštovali...

Takšen pristop ne more vlivati zaupanja. S tem v zvezi morda tudi ni odveč povedati, da se je šele na kongresu samem izkazalo, da struktura delegatov ni bila izvoljena po »srečnem ključu«. Kljub temu, da naj bi bil to najvišji delovni sestanek delavcev in delavske organizacije, je bilo v Cankarjevem domu vse preveč tistih, ki sindikalno delo opravljajo kot svoj poklic. Nikakor pa ni naključje, da je predsednik RS ZSS Marjan Orožen, ki je ostal na čelu te organizacije tudi po kongresu, dobil prvi in največji aplavz takrat, ko je dejal približno takole: delavski razred in delovni ljudje naše republike smo še pripravljene zategovati pasove, še smo se pripravljene odpovedovati, še več kot doslej smo pripravljene prispevati za uresničevanje politike ekonomske stabilizacije; toda — nismo več pripravljene vsega tega bremena nositi na svojih ramah; če ga enakovredno ne bodo »prevzeli« na lastna pleča še najodgovornejši iz družbenopolitičnih

organizacij ter skupnosti v občinah, republikah, pokrajinah in federaciji... potem delavski razred res ne more več ostati v prvih vrstah boja...

Ta zapis zveni izredno kritično, dokaj nevsakdanje za tovrstna družbenopolitična dogajanja. Reči pa je treba, da so ob sprejemanju dokumentov samokritičnost in kritičnost izostrili delegati sami. Bolj kot kratek povzetek dokumentov to trditve lahko ponazarjajo te, na kongresu povedane misli:

... Krojiti sistem po tistih, ki so podpoprečni, je objektivno reakcionarno dejanje... Delavci tistih organizacij, ki so uspešne, ne morejo biti več solidarni in prizanesljivi do tistih, ki so neutemeljeno gradili svoj obstoj in razvoj na posojilih brez lastnih sredstev, ki so slabo gospodarili, potem pa svoje obveznosti prevračali na druge in na vso skupnost... Če začena solidarnost, vzajemnost in uravnilovka spodkopavati načelo »vsak po svojih sposobnostih — vsakomur po njegovem delu«, potem je na najboljši poti, da spodkoplje samo sebe, svojo lastno materialno osnovo... V zadnjih letih so začeli bolj vrednotiti težke delovne pogoje proizvodnega delavca, kar je dobro. Tudi na račun zaostajanja osebnih dohodkov kreativnih delavcev, strokovnjakov, najodgovornejših kadrov, kar je slabo... Delavec se vključuje v sindikat, da v svojih prizadevanjih ali v obrambi svojih interesov ne bi bil osamljen. Moč delavskega razreda je v njegovi organiziranosti in idejni usmerjenosti... V naši družbi bo toliko svobode in enakopravnosti, kolikor bo odgovornosti...

Boris Kutin, Komunist, Ljubljana

Sedež jugoslovanske strokovne zveze in uredništva njenih glasil na Starem trgu 2 v Ljubljani.

O slovenskem sindikalnem kongresu so poročali tudi drugi

Mislim, da je ta kongres pošteno opravil svoje delo. Bil je ploden in, o tem sem prepričan, izpolnil je pričakovanja delavskega razreda Slovenije. Sindikati so se tudi tokrat potrdili kot revolucionarna organizacija, ki se resnično iskreno bojuje na vseh ravneh življenja in dela za delavske pravice, principialno delitev, z eno besedo za samoupravljanje.

Tudi na dosedanjih republiških kongresih in pokrajinskih konferencah so podatki iz poročila in diskusije na svoj način ponazorili težnje in zahteve in prav v vseh se ponavljata dve besedi: odgovornost in delo. Na slovenskem kongresu so poleg tega poudarili tudi ekonomske zakonitosti in parazitsko vedenje. Zanimarjanje ekonomskih zakonitosti, sprejemanje samoupravnih in vrste drugih odločitev brez upoštevanja teh zakonitosti nas je zelo drago stalo. Zdi se mi, da je tokratni slovenski kongres

o tem govoril najbolj natančno in najbolj jasno. Argumentirano je pokazal na neželene posledice takega vedenja za družbenogospodarske osnose.

Sindikati ne smejo dovoliti, da bi kdorkoli živel in se razvijal na račun drugega, smo slišali na tem zborovanju. Na žalost je ta praksa razmeroma precej razširjena, o čemer smo zelo redko razmišljali na glas. Morda zaradi tega, ker nihče ni izjema. Ne glede na to, ali ima kdo posluš za to, je lahko dojel, da se ta pripomba ne nanaša samo na Slovenijo, pač pa na vso jugoslovansko skupnost. To je dobro. Kajti v prihodnjih letih bomo iz tega spoznanja potegnili poduk in spremenili vedenje. Vedenje moramo spremeniti, če nečemo biti podobni družini, ki se vedno prepira, če hočemo sebe bolj ceniti in če hočemo braniti ugled samoupravljanja.

Prijetno je bilo ugotoviti, da so delegati in gosti na kongresu najbolj ploskali takrat, ko je bila

beseda o skupnosti, o bratstvu in enotnosti vseh jugoslovanskih narodov, samoupravljanju itd. To govori že samo po sebi, govori o iskreni nameri in razpoloženju delavskega razreda Slovenije.

Na tem zborovanju ni bilo tem, ki bi bile tabu, ni bilo takšnih vprašanj in pojavov, o katerih delegati ne bi imeli svojega mnenja. To je razvidno tudi iz razprave. Delegati zelo dobro poznajo težave, vidijo načine premagovanja le-teh in so o tem kritično, vendar tvorno govorili. Vsak je imel kaj povedati. Imel sem občutek, da jih najbolj žuli odujevanje dohodka, odločanje in samoupravljanje.

To je bil kongres jasnih govorov, opredelitev in zahtev. Bil je dokaz sindikatov, da bodo poskrbeli za take razmere, v katerih bo zares prišla do veljave ustvarjalna moč delavcev, da bodo le-ti gospodarji svoje usode.

Zoltan Hatala, Dolgozok, Novi Sad

...Dolžnost sindikatov je, da skrbijo za dobre in pravilne odnose med proizvajalci. Prav tako so dolžni, da s svojim idejno-političnim delom med delavci vplivajo na povečanje produktivnosti dela, kar je v interesu delavcev in skupnosti kot celote, saj je od povečanja produktivnosti odvisno tudi povečanje življenjskega standarda delavcev. Poleg tega pa so sindikati dolžni, da namenijo posebno skrb pravilni delitvi po delu.

Tito na VII. kongresu ZKJ v Ljubljani

8. oktobra 1935 je začel izhajati komunistični Delavski obzornik. List je neizprosno zagovarjal združitve vseh strokovnih delavskih central v Sloveniji, to je SK, JSZ in NSZ v Medstrokovno federacijo dela. List je ugotavljal, da imajo te centrale v Sloveniji okrog 200 podružnic s 16.000 člani, industrijskih delavcev pa je bilo takrat okrog 115.000 v 1340 obratih. Zato je Delavski zbornik pozival, naj se vsi delavci strokovno organizirajo.

V uvodniku prve številke je zapisal: »Delavstvo je danes razcepljeno in neenotno, neredko celo v medsebojnem boju, namesto da bi se strnilo in nastopalo skupno bodisi na strokovnem, bodisi na kulturnem ali na političnem polju. Za obrambo življenjskih potreb in pravic bi se morale združiti vse strokovne in politične struje, ki obstoje med delavci in poljedelci v Jugoslaviji. Strokovne organizacije vseh smeri so bojovne gospodarske organizacije delavstva, imajo danes popolnoma enake potrebe in naloge ne glede na različne politične in verske poglede. Izenačenje interesov ima svoj vzrok v globoki socialni in ekonomski krizi. A enaki interesi zahtevajo enotne strokovne organizacije! Delavstvo bo nasproti delodajalcu brez moči in ne bo imelo stalnega uspeha, dokler se ne združijo vse obstoječe strokovne organizacije vseh smeri po tovarnah v enotno »Medstrokovno federacijo dela«, ki naj vodi vsa razredna

Mahrova hiša na Krekovem trgu v Ljubljani, kjer je bil leta 1920 tudi sedež uredništva partijskih in strokovnih glasil.

in stankovna gibanja v eni tovarni, eni industriji, enem kraju, eni pokrajini in končno v vsej državi.

Danes so delavci pri nas razbiti v glavnem v štiri skupine strokovnih organizacij. Te smeri imajo skupna pokrajinska strokovna vodstva s 40 strokovnimi zvezami in približno 200 podružnicami, ki imajo 16.000 organiziranih članov. Vsaka izmed teh podružnic je bila namenjena za privesek kake politične stranke, tako da je v vsakem podjetju, v vsaki tovarni po več strokovnih organizacij, ki pripadajo raznim skupinam in strankam, ki si mečejo polena pod noge in slabe odporno silo delavstva. Ogromna večina delavstva je pa medtem neorganizirana. V Sloveniji imamo 1340 obratov, od teh odpade na industrijska podjetja 556, v njih je zaposleno okoli 90.000 delavcev brez železničarjev, rudarjev in plavzarjev, katerih število znaša približno 30.000. V omenjenem številu obratov se je delavstvu posrečilo le v 115 podjetjih uveljaviti obratno zaupniški sistem.

Imamo še en sloj, ki je član našega razreda, za katerega se malokdo zmeni: poljski delavci, bajtari, viničarji, hlupci in dekle, ki jih je okoli 60.000, a ne uživajo nikakih socialno političnih zaščit in tudi niso strokovno organizirani. Tudi te je treba izenačiti z ostalimi delavci glede na socialno zaščitno zakonodajo in organizirati jih je treba v poljedel-ske strokovne organizacije.

Struktura oseb, ki iščejo zaposlitev po kategorijah 1976 - 1981

Strokovna izobrazba	1976	1978	1980	1981
SKUPAJ	12 309	11 075	10 771	12 314
Struktura (%)				
Visoka, višja, srednja izobrazba	8,6	13,0	19,9	23,9
Visokokvalificirani in kvalificirani	18,3	17,3	16,3	17,9
Polkvalificirani, nekvalificirani, nižja izobrazba	73,1	69,7	63,8	58,2

Narodnostna sestava prebivalstva v SR Sloveniji ob popisih prebivalcev 1961, 1971 in 1981

	1961	1971	1981
SKUPAJ	100	100	100
Izjavili so pripadnost narodu, narodnosti ali etnični skupini			
Slovenci	95,6	94,0	90,5
Črnogorci	0,1	0,1	0,2
Hrvati	2,0	2,4	2,9
Makedonci	0,1	0,1	0,2
Srbi	0,9	1,2	2,2
Albanci	0,0	0,1	0,1
Italijani	0,2	0,2	0,1
Madžari	0,6	0,5	0,5
Ostali	0,3	0,2	0,9
Narodnostno se niso opredelili po 170. členu ustave SFRJ	—	0,2	0,2
izjavili so se kot Jugoslovani	0,2	0,4	1,4
izjavili so se po regionalni pripadnosti	—	0,2	0,2
Neznano	—	0,2	0,6

O slovenskem sindikalnem kongresu so poročali tudi drugi

Samo po sebi je razumljivo, da ni mogoče na kratko in v časovni stiski, ki kot Damoklov meč stalno visi nad novinarjevo glavo, opisati, četudi samo približno, vse teme, teze in domet 10. kongresa slovenskih sindikatov. Čas, ki prihaja, posebno pa preverjanje življenjskosti kongresnih stališč, bosta najbolje presodila, ali so delegati s svojimi razpravami, še posebno pa s skupnimi kongresnimi sklepi zadeli tisto, kar žuli delovnega človeka, in ali bo to še spodbudilo delovanje sindikalnega članstva pri uveljavljanju kratkih in dolgoročnih interesov delavskega razreda.

Poročevalcu se samo po sebi vsiljuje kot zelo spodbuden vtis nekaj, kar opogumlja in kar, gledano tudi zunaj Slovenije, mora doživeti odobravanje. Marjan Orožen je v uvodnem poročilu, ob vseh drugih dobrih ocenah in ugotovitvah, izrekel tudi nekaj misli, ki pomenijo korak dlje od lastnega plotu, ki so pravzaprav ostra kritika in samokritika vseh tistih zablod, ki nas ločujejo in zaradi katerih se pripravimo.

Marjan Orožen je rekel: »Spopasti se moramo z mentaliteto, da smo za stabilizacijo le v Sloveniji, druge pa nadaljujemo po starem. Za tem se pogosto

skriva odbranaštvo, izogibanje jasnemu odgovoru, da tudi mi, v Sloveniji, nismo dosledni pri uredništvu sprejetih dogovorov, pa tudi ne dovolj odločni in pripravljeni podrežati lastne osebne interese širšim, skupnim interesom. Zato tudi sporazumevanje o posameznih vprašanih znotraj republike teče pogosto prepočasno, s kolebanji in odpori.«

Če sodimo po razpravah v komisijah, se delegati strinjajo s to bistveno Orožnovo oceno, zavedajo se — kot se tega zavedajo tudi delavci v drugih naših krajih, da so vprašanja neodgovornosti, nedela oziroma slabega in premajhnega dela, vprašanja razhajanja med besedami in dejanji, med dogovorjenim in doseženim naša skupna skrb, četudi se te slabosti v določenih okoljih pojavljajo na drug način. Orožnove besede, ki so jih delegati na kongresu podprli, niso niti kurtoazija niti »popuščanje« (ne dovolj delavnemu delavskemu razredu v drugih republikah in pokrajinah, še posebno ne »popuščanje« (ne dovolj odgovornim) vplivnim strukturam, od katerih odločitev so bistveno odvisni tokovi in poti stabilizacije. Vsakemu našemu človeku je namreč jasno, da v Sloveniji zavoljo najrazličnejših

razlogov (od tradicije, mentalitete do proizvodnih sredstev) več in bolje delajo kot v večini drugih naših okolij, toda hkrati je vsem, tudi Slovencem, jasno, da tudi v tej republiki (glede na potencialne) ne delajo dovolj, niti toliko, kot je dejansko mogoče, kot seveda niti drugod. O razhajanju med tistim, za kar se dogovorimo, in onim, kar dosežemo, naj niti ne govorimo, kajti po tem smo vsi popolnoma enaki.

Različne so potemtakem samo ravni, na katerih premalo delajo in se premalo odgovorno vedejo, skupen pa nam je, in sicer prav vsem, brez izjeme, celoten odnos do samoupravljanja, proizvodnje, interesov in problemov delavskega razreda in tako naprej, na kratko: do družbenogospodarske stabilizacije kot prve naloge družbe, naloge, od katere je odvisna tako naša sedanjost kot prihodnost.

Takšen odnos do problemov je glede na naše številne logične in nelogične nesporazume, zapiranja in samozadostnosti gola resnica, celo več: pomeni zavest, da je naša usoda skupna in da zavoljo tega vsi po svojih možnostih moramo — izhajajoč predvsem iz sebe — tej skupnosti dati ustrezen delež. *Krste Bijelić, Borba, Beograd*

O slovenskem sindikalnem kongresu so poročali tudi drugi

Deseti kongres Zveze sindikatov Slovenije je napovedal vojno formalnemu odločanju. Gre za samoupravne pravice, ki normativno (po zakonu o združenem delu) pripadajo delavskemu razredu ali ki jih posredno jemljejo z najrazličnejšimi zakoni, predpisi in z administrativnim oblikovanjem cen. Delegati se zavzemajo za to, da gospodarske tokove velevajo ekonomske zakonitosti in da z dogovarjanjem onemogočajo lokalistične in po-

djetniške interese. Ostra kritika velja tudi tistemu, kar je urejeno s samoupravnimi sporazumi. Delegati so karikirano govorili, kako »danes v Uradnem listu zvedo, za kakšno stopnjo izločanja sredstev za samoupravne interese skupnosti bodo glasovali jutri na zboru ali v skupščini samoupravne interesne skupnosti«. Samoupravne sporazume pripravljajo strokovne službe in jih dajejo v potrditev že gotove, pogosto s pripombo, da bo vsa

dejavnost obstala, če predlaganih rešitev ne bodo sprejeli. To je eno od pojasnil, zakaj se cele delegacije spreminjajo v glasovalne stroje, zavedajo se, da je od vsega začetka dogovarjanja vse krenilo po napačni poti. Gre jim za mir v hiši. Taki sporazumi in dogovori končujejo v arhivih in nimajo gibalne sile, ki jim jo pri samoupravnem urejanju odnosov v širšem pogledu pripisuje teorija. Iz delovnih skupnosti vendarle ni prišel niti en sam glas

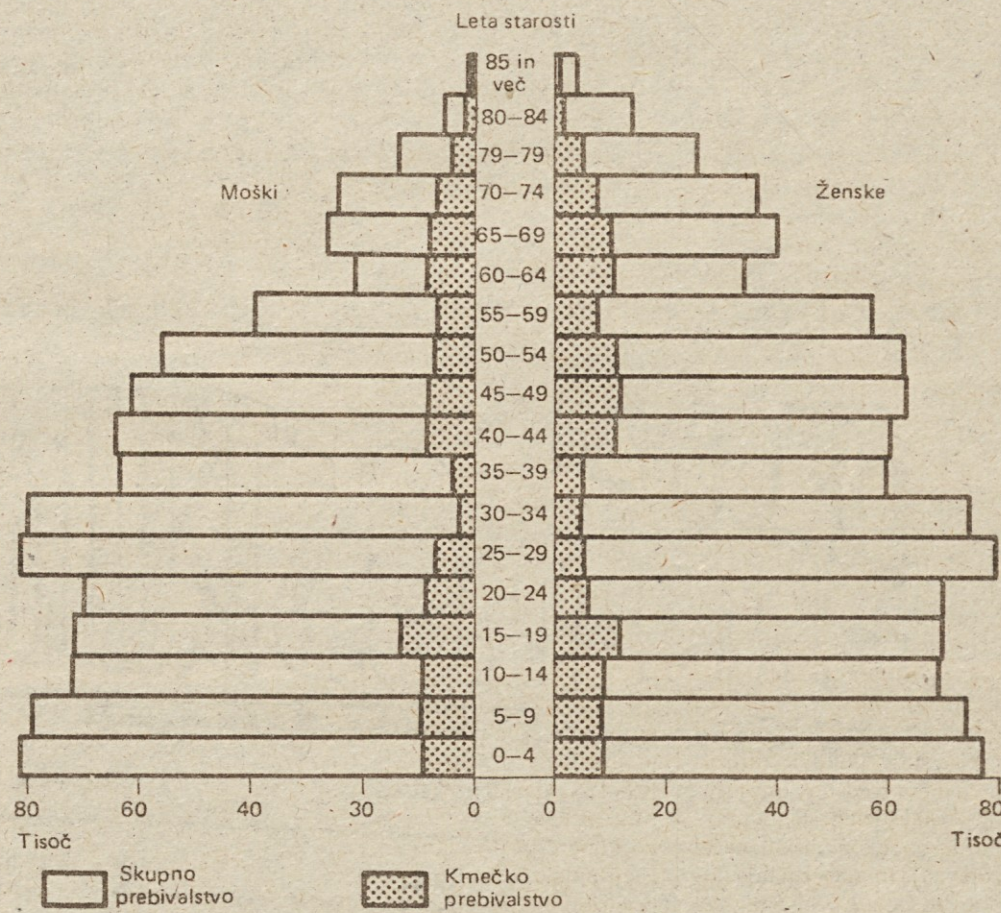
proti dogovarjanju in sporazumevanju kot načinu urejanja medsebojnih odnosov. Celotno nasprotno, s kongresnih govornih odrov so bili dani celi recepti o tem, kakšen naj bo postopek dogovarjanja in sporazumevanja. Predlagano je bilo, da delovne skupnosti delegirajo svoje predstavnike, ki naj ne bi bili iz strokovnih in skupnih služb, v komisije, ki pripravljajo te akte. Ti naj bi se dogovorili za vsebino le-teh, strokovna služba pa naj bi jih samo tehnično oblikovala. Ta-

kega dokumenta samoupravljalci ne bi štel za vsiljivega. Delegati najrazličnejših gospodarskih dejavnosti (kemijske in tekstilne industrije, pomorstva, jeklarstva) so se opravičevali, da ljubljansko zborovanje obremenjuje s težavami svojih delovnih skupnosti, in s podatki iz periodičnih obračunov dokazovali, kako so se jim z eno samo spremembo predpisov razmere gospodarjenja bistveno spremenile. Govorili so o izsilje-

vanjih, o postavljanju pogojev pri pošiljkah in izogibanju dohodkovnemu povezovanju — zanimivo je, da to zmeraj zavrača »druga stran«, neki delegat pa je rekel celo, da se delovne organizacije počutijo kot berači svojega lastnega denarja.

Če nič drugega, prav slednje je vendarle dovolj močan argument, ki opravičuje napovedano vojno formalnemu odločanju. *Mira Kolarov, Rad, Beograd*

Starostna struktura skupnega in kmečkega prebivalstva 1980

Delegatski sistem je dejansko osnova celotnega sistema samoupravne socialistične demokracije, ki se razvija v naši družbi. Pravi smisel delegatskega sistema pa je v tem, da interes delovnih ljudi v skupščinah predvsem neposredno izražajo in zastopajo njihovi delegati, ki še naprej ostanejo na svojih delovnih mestih, se pravi, da se ne spremenijo v nekakšne poklicne politične predstavnike.

E. Kardelj: Samoupravljanje I, DZS, Lj. 1979

O slovenskem sindikalnem kongresu so poročali tudi drugi

V razpravah je bilo govora o težavah, ki jih delavci doživljajo zaradi težav...

Kongres Zveze sindikatov Slovenije je bil te dni glavna vsesplošna politična manifestacija v Sloveniji. Ne samo v kongresni dvorani, pač pa povsod po Sloveniji, v vseh organizacijah združenega dela je bilo čutiti kongresno razpoloženje. Sedemsto najpogostejših delegatov osemsto tisoč članov sindikata je na kongresu preneslo mnenja svoje organizacije, govorilo o problemih in poteh, po katerih bo mogoče premagati težave. Delegati so bili soočeni z dejstvom, da se kot člani najbolj množične politične organizacije morajo odločnejše in bolj konkretno zavzeti za to, da razrešimo čim več vprašanj vsakodnevnega življenja. Skorojda v vsaki razpravi je bilo mogoče videti, da se delavci zavajajo težav, v katerih je naše gospodarstvo, in da so pripravljeno storiti vse, samo da premagamo težave, obenem pa so opozorili tudi na vedenje in primere, ki so navzkriž z dogovorjenimi cilji naše politike in z dogovorjenimi normami našega vedenja.

Te misli, povedane na najrazličnejše načine, so bile rdeča nit v razpravah na 10. kongresu Zveze sindikatov Slovenije. Vse so bile izrečene kritično, toda tvorno in s prepričanjem, da bo

to uveljavljeno tudi v vsakdanji praksi. Kritično pretresanje delovanja sindikata je pripomoglo, da so na kongresu prišli do konkretnih sklepov, ki vsekakor pomenijo izhod iz težav, samo uresničiti jih bo treba. Tako v referatih kot v razpravah je bila očitna stvarnost in obenem možnost, da premagamo težave in da najdemo pot do vseh notranjih rezerv. Samo po sebi se razume, da delavci vedo, da rezerve niso nekakšen skriti zaklad, pač pa da gre za produkcijske elemente, ki še niso dovolj izkoriščeni. Tako so se vsi zavzemali za boljše delo, za manjši izvrhek in za boljše nagajevanje delavcev, vse v prid večje proizvodnje in večje kakovosti. Seveda so tudi tokrat posebej omenili pomen delitve po delu in po rezultatih dela, ustvarjanja možnosti za boljše gospodarjenje. Pri tem so opozorili na potrebo po hitrejšem združevanju dela in sredstev na osnovi dohodkovnih odnosov, na boljšo organizacijo dela, kar bi pomenilo tudi večjo proizvodnjo in bolj donosno gospodarjenje.

Na največjem zborovanju delavskega razreda Slovenije je bila še posebej omenjena vloga sindikata, ki se mora boriti za višjo življenjsko raven delavcev

in preprečevati vse, kar spodkopava delavski standard.

Na tem zborovanju se je pokazalo, da je v odnosih potrebno nekaj spremeniti. Naš delavski razred z vso pravico pričakuje, za to je tudi najbolj odgovoren, da dosledno uveljavimo vse, za kar smo se dogovorili, da se kar največ sindikalnih organizacij zavzame za usposabljanje delavcev za samoupravno odločanje, da bi pri odločanju zmanjšali vpliv poslovnih organov, strokovnih služb in posameznikov ter da poskrbimo za nadaljnji razvoj socialističnega samoupravljanja.

Vsekakor so delavci na tem kongresu pokazali in dokazali, da morajo vztrajati, tudi takrat, ko jim je najtežje, in da bodo po svoji poti in z vsemi močmi dosegli tisto, za kar so se dogovorili, ter da iz težkega gospodarskega položaja lahko pridemo z doslednim uveljavljanjem samoupravne vloge delovnih ljudi. Prav vsi so dojeli, še najbolj pa delegati, da je ta kongres dogovor, ki ga je nujno treba uresničiti, dogovor, ki pomeni izhod iz težkih gospodarskih razmer.

Slobodanka Maneva, Trudbenik, Skopje

Udeležba manj razvitih območij v skupnih investicijah SR Slovenije v osnovna sredstva in sredstva skupne porabe 1965-1979

	Manj razvita območja	
	skupaj 10 občin ¹⁾	skupaj 6 občin ²⁾
1965	4,69	2,42
1970	3,89	1,69
1975	8,42	4,97
1976	8,12	5,31
1977	8,21	5,34
1978	9,35	5,77
1979	8,68	4,96

1) Občine, ki so bile obravnavane kot manj razvite v obdobju 1976-1980.
2) Občine, ki so obravnavane kot manj razvite v obdobju 1981-1985.

Tudi podatki o dovoljenih kreditih bank za naložbe v zadnjem obdobju v SR Sloveniji kažejo, da je naraščala udeležba manj razvitih območij v bančnih kreditih; v letu 1976 je znašala 10%, v letu 1977 23% (oziroma 13% brez upoštevanja kreditov za Tovarno sladkorja v Ormožu), v letu 1978 16%, v letu 1979 22% in v letu 1980 17%.¹⁾

Poprečne letne stopnje rasti števila zaposlenih delavcev 1961-1980

	1961-1965	1966-1970	1971-1975	1976-1980
SR SLOVENIJA	3,8	0,9	4,5	3,2
Skupaj 10 manj razvitih občin	5,3	-0,1	6,3	5,3
Skupaj 6 manj razvitih občin	3,8	0,9	4,5	3,2

Kongres delavcev in kmetov

Izteka se 10. kongres Zveze sindikatov Slovenije, na katerem delavci razpravljajo in snujejo sklepe, kako delati, da bomo premagali težak gospodarski položaj, kako samoupravljanje še bolj približati delovnim ljudem in kako s še boljšim delom in rezultati tega dela zagotoviti večjo materialno in socialno varnost. Naloge, ki jih bodo sprejeli na kongresu, bodo bolj kot doslej konkretne in obvezujoče. Kar pa je še pomembnejše, kongres ni več samo kongres delavcev ampak prvič tudi kmetov, glede na to pač, da se kmetje zdaj lahko vključujejo v zvezo sindikatov.

Skoda, da kmetje že prej niso imeli te možnosti, saj bi verjetno tudi s pomočjo te široke delavske organizacije in njenimi pobudami dosegli večjo socialno varnost, kot so je deležni sedaj. Gotovo bi lahko boljše razumeli delo in potrebe enih in drugih, razčistili očitke o tem, kdo koga v družbi delavcev in kmetov podpira in v tej zvezi očitke o lažni solidarnosti. Nalog s področja kmetijstva in socialne varnosti kmetov je veliko in zato ni nikoli prepozno za pametne pobude in smelega načrta.

Lahko gremo kar po vrsti. Pred dobrima dvema desetletjema, leta 1960 smo uvedli zdravstveno zavarovanje kmetov. Od takrat jim v načelu pripadajo enake pravice kot delavcem v združenem delu. Vendar marsikje kmetje niso deležni vseh pravic. Posamezne regionalne in občinske zdravstvene skupnosti določajo njihovo širino glede na boljši ali slabši finančni položaj. Združeni kmetje se vedno nimajo pravice do nadomestila osebnega dohodka za prvih 30 dni boleznij. Če delovna organizacija to nadomestilo nameni delavcu, bi jo praviloma morala kmetu dati organizacija, s katero združuje delo, sredstva in zemljo. O tem bi bilo treba bolj razmišljati in tudi kaj storiti, da

ne bosta kmet in delavec izena čena samo na papirju.

Pred desetimi leti je bilo uvedeno starostno zavarovanje kmetov. To je sicer velik dosežek, ki pa ima več pomanjkljivosti. Najpomembnejša je, da velja načelo — ena kmetija, ena pokojnina — in iz tega minimalni krog zavarovancev. Merilo za pridobitev starostne pokojnine ni delo na kmetiji, ampak lastnina. Vendar prav zdaj na tem področju pripravljajo bistvene spremembe v okviru novega republiškega zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Tako naj bi bili vsi kmetje in njihovi člani družine, ki jim je kmetovanje edini in glavni poklic, obvezno zavarovani. Delo, ki nas čaka ob tem novem zakonu, bo izredno zahtevno, tako glede priprave razumljivega in dovolj konkretnega osnutka, da ga bodo razumeli vsi, kot pri organiziranju široke javne razprave.

Več kot doslej bo treba narediti na področju preživetnega varstva kmetov. Zakon so sprejeli ob koncu 1978. leta. Kmetje, kmetijsko zemljiške skupnosti pa tudi kmetijske organizacije ga zelo počasi sprejemajo za svojega in preko njega poskrbijo za izboljšanje socialne varnosti tistih, ki ne morejo več obdelovati zemlje.

Delo bo torej dovolj tudi za zvezo sindikatov, pa ne samo na področju socialne varnosti kmetov, ampak tudi na področju povezovanja kmetijstva, pri povezovanju samih kmetov, povečanju produktivnosti, združevanju dela, sredstev in zemlje.

Če bomo namreč ubrali smelejše korake v kmetijstvu, vsem, ki kmetujejo, zagotovili ustrezno socialno varnost, bomo lahko »zgradili« bogate vasi. Če pa bodo bogate vasi, bo bogata vsa naša družba.

Zdenka Božičnik
Kmečki glas, Ljubljana

...le aspirazioni del popolo della Jugoslavia. Aspirazioni che non hanno nulla di imperialismo.

...che cosa desiderano i popoli della nuova Jugoslavia ed in particolare tutti i territori di compatta nazionalità slovena, che furono ingiustamente divisi col trattato di Versailles e con quello di Rapallo. Desiderano che nessuno neghi a loro quel sacrosanto diritto, per cui essi, da tre lunghi e sanguinosi anni combattono, senza badare a sacrifici umani ed economici, fanno

Bert fašizma - svoboda narodu

Morte al fascismo - libertà al popolo

DELAVSKA ENOTNOST KUNITÀ OPERAIA

Clasico Cdberev Delovsko Enotnosti

Organo dei Comitati d'Unità Operaia

Leto I. št. 4. 23 oktobra 1944.

Anno I. No. 4. 23 ottobre 1944.

BEOGRAD JE OSVOBOJEN!

Beograd je zopet svoboden! Po treh in pol letih najhujšega gestapovskega terorja je težko izmučeno mesto pričakalo svobodo. Beograd sta v bratskem sodelovanju ramo ob ramo osvobodili slavna Rdeča Armada in Junaska NOVJ. Moskva je sovjetskemu prebivalstvu naznanila osvobo

10. KONGRES

3. KOMISIJA:
UREŠNIČEVANJE
POLITIKE ZDRUŽE-
VANJA DELA IN
SREDSTEV

Združevanje dela in sredstev —
jasne, vendar neizpolnjene naloge

Odgovornosti ne naslavljammo vedno na pravi naslov

Komisija za naloge »Zveze sindikatov Slovenije pri uveljavljanju politike združevanja dela in sredstev na socialističnih samoupravnih družbeno ekonomskih temeljih« je svoje področje obravnavala predvsem po smernicah, ki jih je v uvodnih besedah začrtal njen predsednik Lojze Fortuna. Povzemimo jih na kratko:

Ocena dosežkov in ovir pri združevanju dela in sredstev, vloga delavcev pri odločanju o tem, pomen skupnega načrtovanja, uveljavljanje samoupravnega sporazumevanja kot sredstva za preseganje administrativnih posegov, problematika svobodne menjave dela, vpliv ukrepov ekonomske politike...

Gotovo je področje dela tretje komisije najbolje orisal Janez Šinkovec, pa naj namesto uvoda sežemo po izvlečkih iz njegove razprave.

Ko je pojasnil, da je svetovno gospodarstvo, ne glede na družbeno ureditev, že davno spoznalo nujnost integracije in koncentracije, je nadaljeval, da »... smo pri nas priče skrajnemu individualizmu tozdogov, ki pogosto temelji na skupinsko lastniški miselnosti, zapiranju v občinske in republiške meje... Integracije ne temeljijo na delu, temveč na varovanju ozkih občinskih in podobnih koristi.«

Poudaril je pomen sindikata v boju proti takšnim pojavom rekoč: »Napačno razumljen pojem neodtujljive pravice razpolaganja z družbenimi sredstvi je privedel do zapiranja v ozke kroge, odklanjanja povezav in s tem slabitve ekonomske moči... Očitno je, da se bo moral sindikat spopasti s ponekod uveljavljeno vlogo tozdogov in postaviti v ospredje skupne interese.«

Pojmovanja, da dohodek tozda ni družben in razmišljanja o samostojnosti gospodarskih subjektov je poimenoval »začetni ekonomski liberalizem in anarhizem.«

Janez Šinkovec vidi ovire predvsem v slabo razviti družbeni zavesti, vztrajanju pri starem in narobe razumljeni odgovornosti, ko zahteve naslavljammo na delavce namesto na tiste, ki so dolžni politiko voditi in usmerjati ter v neznanju... »Neredki so javni nastopi sindikalnih družbeno političnih delavcev, ki kažejo nizko stopnjo poznavanja teorije, nujnih gibanj, možnosti za reševanje problemov — čeprav v isti sapi zatrjujejo o nujni povezavi znanosti, politike, gospodarstva.« Končajmo z njegovim retoričnim vprašanjem: »Ali ne bi bil čas, da potegnemo denar iz nogavic in zapečkov, (navedel je vrsto primerov, kjer ga nesmotrno in neodgovorno zapravljamo), ter ga namenimo razvoju družbe?!«

»Tako je« in »tako naj bi bilo« sta daleč vsaksebi

»Cilj naših aktivnosti je bil, da se dohodek, dosežen v katerikoli obliki združevanja dela in sredstev, pridobiva le kot dohodek delavcev v tozdog in da o njem odločajo izključno le delavci TOZD...« (podčrtal pisec).

»Bistveno vprašanje naše stabilizacije in produkcijskega odnosa je odločanje delavcev v tozdog o pogojih pridobivanja dohodka, o gospodarjenju z njim v vseh oblikah dohodkovnih povezav. To je najpomembnejše organizacijsko in politično vprašanje zveze sindikatov...« (podčrtal pisec).

Ta drobca, izbrana iz temeljnih kongresnih dokumentov, nam nazorno kaže, kako naj bi bilo, kako smo si zamišljali združevanje dela in sredstev ter odločanje v gospodarjenju z njim.

Kako daleč smo še od te zamisli, smo se lahko večkrat prepričali sami — tako v Sloveniji kot v drugih republikah in pokrajinah, ko smo vrtali za dosežki združevanja na dohodkovnih temeljih. Mirno lahko zatrdimo, da je odločanje o tem vse prej kot blizu delavcem. Krojijo ga »strukture«, kot jim danes pravimo. Sindikat, ki naj bi soodločal o vseh za delavce pomembnih vprašanjih, čisto stoji v organizacijah združenega dela ob strani ali pa vodi akcijo za potrjevanje praktično že sprejetih odločitev.

Dokaz za te trditve? Kjerkoli in kadarkoli smo poslušali; da je združevanje le formalno in skriva preživele odnose, monopole, izsiljevanja, smo vprašali, če sta (so) se sestala izvršna odbora sindikata dveh (ali več) »strank«, ali pa odnose, »dohodkovne« in dohodkovne oblikujejo le direktorji. Niti enkrat še nismo slišali odgovora, da so se srečali delavci in si pošteno povedali, kje in zakaj se odnosi zatikajo, kdo koga izsiljuje, kdo komu navija ceno za naličjem samoupravnega sporazuma, ki to ni...

Kot so pokazale razprave, to niso le naše izkušnje. Drugače iz domala vseh razprav pač ne bi vele ugotovitve kot... »vrste samoupravnih sporazumov ne uresničujemo, treba bo zaostriti odgovornost za neizpolnjevanje samoupravno dogovorjenega, za tem tiči izsiljevanje, nespoštovanje, kupoprodajni odnosi, za onim spet monopol, lokalizem, administrativni posegi...« Poslušali smo besede o proračunskem financiranju namesto svobodni menjavi dela, o prevladi interesov družbeno političnih skupnosti nad ekonomskimi zakonitostmi, o odtujenem odločanju, ko se delavski glas ne more pretolči skozi »razne strukture« in ga niti sindikat ne zna in ne more prav okrečiti... Prevečkrat zmagajo izgovori, da splošno težak gospodarski položaj onemogoča združevanje dela in sredstev, namesto da bi nam bilo jasno, da je le združevanje pot iz takšnega položaja.

Slišali smo vrsto kritičnih besed, kaj ni prav, pa tudi spodbudne, kako bi moralo biti. Na koncu bi dodali le, da so še »neki sisi«, ki nenamensko trošijo sredstva, da »poznamo primere«, kjer odtujeno odločajo, da v »nekaterih tozdogih« skorajda polovico ustvarjenega dohodka porabijo skupne službe, da »tam« vladajo skrajno centralistične težnje, »drugod« pa vejejo anarhične sape...

Ja, celo redke hvale, celo omenjanje spodbudnih uspehov, ki bi bili lahko dobra šola, seže le »tja« in »drugam«, v »neke« in »nekate« — brez imena, brez kraja. Če je tako s hvalo, o odgovornosti za napake menda ne kaže razpredati naprej?!

Ciril Brajer

Tako pa delegati...

Jože Štraus: »V razpravah v osnovnih organizacijah Zveze sindikatov smo ugotovili, da kljub jasnim opredelitvam, ki smo jih sprejeli na področju samoupravnega sporazumevanja in povezovanja dohodka, le-teh usmeritev ne uresničujemo celovito, temveč se pod krinko samoupravnega združevanja dela in sredstev večkrat skrivajo različne nepravilnosti oziroma odtujeno odločanje o uporabi sredstev, ki smo jih delavci sporazumno in namensko združili predvsem v samoupravnih interesnih skupnostih materialne pa tudi nematerialne proizvodnje.« **Tomo Zevnik:** »Vztrajali bomo pri enakopravnosti udeležencev v samoupravnem sporazumevanju in dogovarjanju, naspotovati bomo izsiljevanju in drugim poskusom enostranskega vsiljevanja rešitev in monopolnim težnjam v samoupravnih sporazumih in družbenih dogovorih.« **Marjeta Krapež:** »Nujno je, da

samoupravni sporazum predvideva sankcije za tiste, ki se dogovora ne držijo in s tem onemogočajo oziroma ovirajo druge, da bi dosegli zastavljene cilje.« **Jožica Jarc:** »Ustava in zakon o združenem delu sta nam bila osnova za akcijo ustanavljanja temeljnih organizacij združenega dela, potem pa se je proces v glavnem zaustavil, tako da se danes pogosto srečujemo z organiziranostjo, ki je le formalna, manjka pa ji resnična preobrazba odnosov in izločitev vseh vzrokov, ki povzročajo zapiranje, nesoglasja in nezadovoljstva.« **Polde Hribar:** »Kaj storiti (v primeru temeljne organizacije)... ki se ni pripravljena dohodkovno povezovati z delavci drugih temeljnih organizacij in ima monopolen položaj... S takim svojim obnašanjem krši temeljno načelo, da vsi delavci svobodno, enakopravno in z enakimi pravicami gospodarijo s sredstvi, ki so družbena lastnina. Tako si prisvajajo monopolno pravico popolnih gospodarjev nad ustvarjenimi dohodki.«

Janez
Šinkovec,
Ljubljana

»Sindikat se bo moral markske spopasti s »tozdogovsko« miselnostjo in postaviti v ospredje skupne interese v delovnih organizacijah. Smisel delovne organizacije morajo biti dogovorjena delitev dela, medsebojna odvisnost in skupen razvoj. Začeti bomo morali ugotavljati dejanske povezave med gospodarskimi subjekti: tako da bomo analizirali vstopne in izstopne zveze glede na prehod materialov in storitev ter na ta način oblikovali take organizacije združenega dela, ki bodo resnično temeljile na delitvi dela, obvladovanju reproducijskih celot, kar bo končno privedlo do ustrezne koncentracije znanja in družbenih sredstev.«

Dve želji iz zamejstva

Matevž Wakounig, delegat Narodnega sveta koroških Slovencev in uslužbenec avstrijsko-jugoslovanskega mešanega podjetja je v imenu koroških rojakov povedal dve želji:

Prva je, naj bi sindikati matičnih podjetij iz Slovenije bolj podpirali delavce mešanih podjetij. S tem je povedal, da je te podpore doslej premalo, pogrešajo pa tudi več stikov z Zvezo sindikatov Slovenije (in podpore tudi s te strani).

»Tako bi zagotovo preprečili, da bi mešana podjetja zahajala v slab gospodarski položaj — kar se dogaja, čeprav ne na Koroškem,« je povedal Matevž Wakounig. Pojasnil je še, da so gospodarske zagate mešanih podjetij voda na mlin nasprotnikov Slovencev in da jih znajo ti brž izkoristiti.

Druga želja je bila pravzaprav podobna. Sindikati slovenskih organizacij združenega dela naj bi z vplivom na svoje vodilne delavce v mešanih podjetjih zagotovili podporo, ki bi jamčila za zdrava mešana podjetja. »Opažamo namreč tudi primere, da podjetje, ki naj bi koristilo vam in nam, sodeluje celo s protijugoslovanskimi in protislovenskimi podjetji. Zdrava podjetja na tem področju so gotovo edino jamstvo, da se bo gospodarstvo tu krepilo...« je dejal.

Nazorna podoba

Jože Sintič je, želeč pospešiti razpravo, hkrati zgornje orisal položaj pri združevanju dela in sredstev:

»Predlagam, da se razpravljalci, če vas je več iz iste delovne organizacije ali pa sestavljene, med seboj uskladite. Mogoče imate celo podobne teme in bi se jih dalo v tem primeru uskladiti...«

Za takšno usklajevanje je kongres pač primeren kraj in čas, mar ne?!

V tretji komisiji »Zveze sindikatov Slovenije pri uveljavljanju politike združevanja dela in sredstev na socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih temeljih« so razpravljali:

Lojze Fortuna, Matevž Wakounig, Alojz Mavrič, Jože Štraus, Janez Šinkovec, Gvido Čepin, Marjetka Krapež, Tomo Zevnik, Tomaž Možina, Gregor Miglič, Zora Petric, Jožica Jarc, Janko Strnad, Zvone Tkalec, Sonja Lovrenčič, Božo Novak, Polde Hribar, Marija Burnik, Metka Kozole, Jože Jurič, Vojteh Bogataj, Aleksander Trebovec, Martin Vodušek, Jože Perčič, Miran Zuran, Grozdana Vidrih, Mirko Vidmar, Majda Jovan-Toplak, Milena Mohorčič, Janko Košar, Tomo Simon, Vera Potokar, Janez Kromar, Martina Jankovič, Franc Kavčič, Ljiljana Mureta-Šepič, Jožica Eberlin, Alojz Kocjančič, Andrej Salčnik, Otmar Zelenko, Danica Zalokar, Andreja Končan, Franc Gerbec, Majda Gorup, Maja Koritnik, Erika Škerget, Franc Pavlič, Rok Pavšič, Sašo Petauer, Milana Mežnarec, Anton Golavšek, Drago Flis, Marija Grizonič, Emil Lemut, Zlatko Leskovšek, Marija Zajec, Anton Lah, Miro Milošević, Vili Vidali, Peter Janežič, Janez Golouh, Slavka Mlakar, Milan Šprah, Drago Polenk, Ivica Novak, Peter Brlec, Franc Cigler, Stanislav Malovrh, Jože Bokan, Viljem Trampuš, Anica Jurkovič, Branko Medik, Dušan Gačnik, Jožica Sobrieh, Vlasta Železnik, Metka Del Bello, Stefan Horvat.

10. KONGRES
ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Živa razprava, veliko predlogov za delo sindikata na področju pridobivanja in razporejanja dohodka, toda nobenega dopolnila h kongresnim listinam

Osebni dohodki naj bodo odraz dobrega dela in gospodarjenja

Kakih šestdeset razpravljalcev je zajelo praktično vsa področja pridobivanja in razporejanja dohodka in čistega dohodka ter delitve sredstev za osebne dohodke. Najpogosteje so se lotevali vprašanj razporejanja čistega dohodka in delitve sredstev za osebne dohodke. V razpravi so predvsem potrdili še sprejete ugotovitve in usmeritve, dodali pa tudi marsikaj novega. Delegati sicer niso dali nobenega dopolnilnega predloga h kongresnim dokumentom, predlagali pa so, naj komisija v svojem poročilu zahteva od kongresa, naj sindikati namenijo v prihodnje tem vprašanjem še več pozornosti. Gre za vprašanja, kot so na primer potreba po oblikovanju družbenega dogovora o nagrajevanju delavcev, ki delajo v naših obratih v tujini, vprašanja o dograjevanju letnih dogovorov o razporejanju dohodka, vprašanja, ki so povezana s svobodno menjavo dela in položajem delavcev na področju vzgoje, izobraževanja in še nekatere druge pobude. Iz razprav povzemamo najzanimivejše in značilne odlomke.

**4. KOMISIJA:
UREŠNIČEVANJE
DRUŽBENO EKONOMSKIH
SOCIALISTIČNIH SAMO-
UPRAVNIH NAČEL
PRIDOBIVANJA IN
RAZPOREJANJA DOHO-
DKA IN DELITVE
SREDSTEV ZA OSEBNE
DOHODKE**

Samo delo naj bo plačano!

Včasih smo dejali, da delavce zanimajo samo plače. Ob razpravah v komisiji, ki je obravnavala uresničevanje socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih načel pridobivanja in razporejanja dohodka in čistega dohodka ter delitve sredstev za osebne dohodke po delu in njegovih rezultatih, se mi je nenehno ponujala primerjava s športom. Tu je nogomet še vedno najbolj privlačna panoga. Toda ljudje se prav tako zanimajo še za nekatere druge športne panoge. V družbenoekonomskih odnosih so v središču zanimanja delavcev slej ko prej osebni dohodki. Toda niso več osamljeni. Delegati v tej komisiji so sicer res najpogosteje govorili o osebnih dohodkih — toda ne več tako, kot smo zapisali v prvem stavku. Opisovali so primere iz prakse o pridobivanju dohodka na skupnih osnovah, razporejanju dohodka in čistega dohodka, osnovah in merilih za njuno razporejanje, in o težavah, ki se pri tem pojavljajo, o usmeritvah in izkušnjah.

Kdo bi lahko podvomil v spontanost delegatske besede, češ da so bile razprave vnaprej pripravljene, tako da so se ujele v zasnovano kongresno in da to ni resnično beseda delavcev. Dvomimo v pravilnost takšnega mnenja! Med delegati — govorniki so bili v veliki večini delavci, ki zanesljivo niso ponavljali naučenih besed. Nasprotno, prepričani smo, da smo tudi v tej kongresni komisiji slišali pravo delavsko mnenje o pridobivanju in razporejanju dohodka. Če je kdo le razpravljal tako, kot da so osebni dohodki najpomembnejši v družbenoekonomskih odnosih, je s tem samo dokazal, da v vseh okoljih še vedno niso v celoti doumeli, da so osebni dohodki, kot druge oblike porabe, le posledica ustvarjanja dohodka.

Zanimivo je, kaj je povzročilo tolikšen premik v miselnosti ne le proizvodnih delavcev, ampak tudi ostalih zaposlenih. Vsekakor je k spremembi veliko pripomogla nekaj let trajajoča akcija vseh subjektivnih sil, zlasti sindikatov. Nikakor ne smemo ob tem prezreti vloge akcij sindikata v vsem združenem delu, kot na primer akcij o uveljavitvi vsebinskih razprav o spornih rezultatih gospodarjenja, o pripravi zaključnih in periodičnih računov, akcije za preprečevanje izplačevanja osebnih dohodkov preko dogovorjenih okvirov, ki jih je začetala družba, napore, da se uveljavijo kakovostni dejavniki gospodarjenja, uveljavitev družbenega načrtovanja v vseh okoljih in ne nazadnje napore, da pri vrednotenju dela napravimo nova kakovostna merila.

V zadnjem obdobju se vse pogosteje pojavljajo zahteve in potrebe po boljšem gospodarjenju. Tu se sicer tepeta dve težnji. Na eni strani je težnja sindikatov, da se boljše gospodarjenje spodbudi z delitvijo po delu in njegovih rezultatih, ki pa je navidezno v nasprotju z vsesplošno težnjo in potrebo po omejevanju vseh vrst porabe. Seveda sta si ti dve težnji le navidezno v nasprotju. Kajti če ne bomo več dovolili, da bi slabi delavci, lenuhi in drugi, ki ne zaslužijo svojih »plač«, po nepotrebnem obremenjevali dohodka delovne organizacije, bomo lahko ustrezno nagradili tiste delavce, ki si pri delu prizadevajo doseči čimveč. Ta misel je prevladovala v razpravi omenjene komisije — to pa tudi dokazuje, da jo v vse več okoljih že uspešno uresničujemo!

Boris Rugelj

Ivanka Koblar, občinski svet Kranj

Uspehe smo dosegli predvsem na področju proizvodnega dela, medtem ko smo pri vrednotenju ustvarjalnega dela še vedno pri bolj ali manj pavšalnem ugotavljanju delovnih prispevkov posameznikov. V kranjski Savi so dosegli precejšen uspeh pri vrednotenju del in nalog, za katera so potrebna specifična znanja, ki jih ni mogoče dobiti z rednim izobraževanjem. Visoko so ovrednotili zahtevne strokovne naloge s področja gumarske tehnologije, tehnologije polimerov in podobno. Z uvedbo tega merila so strokovnjakom in specialistom v proizvodni in vzdrževalni dejavnosti zagotovili relativno visoke osebne dohodke, ne da bi jih bilo treba razporejati na vodstvene delovne naloge, kot so jih pred tem. Ustreznejše vrednotenje proizvodnega dela so upoštevali tudi v razvidih del in nalog, sprejetih pred dvema letoma in ki pomenijo za delavce v proizvodnji 18-odstotno, za delavce v skupnih službah pa za pol manjše povečanje analitskih ocen.

Franc Klemenčič, Ptuj

Stabilizacija je v večji meri prizadela nerazvite občine, ki imajo presežke delovne sile in so zdaj posebej prizadete. Ne bi pa bilo pošteno, če ne bi povedali, česa nismo sami storili, da bi zaposlili več mladih. Nadur nismo zmanjšali niti v gospodarstvu niti v negospodarstvu. Če bi nadurno delo zmanjšali za polovico, bi v Ptuj lahko zaposlili kar 250 mladih delavcev. Še vedno so zaposleni delavci, ki so godni za upokojitve, več kot tri četrtine delavcev se še vedno zaposli preko zvez in poznanstev, tako da se sprašujemo, čemu sploh služi zavod za zaposlovanje. Sindikati se moramo zavedati, da smo odgovorni, da bodo imeli mladi jutri delo, drugače bomo odgovorni za posledice, nedela oziroma nezaposlenosti.

Nikola Janjič

Kljub pozitivnim stranem ima dogovor o uresničevanju družbene usmeritve za razporejanje dohodka tudi pomanjkljivosti, na katere želim posebej opozoriti.

Produktivnost dela, merjena s količinsko proizvodnjo na delavca oziroma z ustvarjenim dohodkom na delavca, nima ustrezno izdelane metodologije, s katero bi lahko točno izračunali osebne dohodke. Tako načelo, naj bodo realni osebni dohodki odvisni od produktivnosti dela, ostaja samo načelo. Lahko celo trdim, da s tem onemogočamo sistem nagrajevanja po delu in njegovih rezultatih v organizacijah združenega dela, saj v bistvu ni neposredne zveze med produktivnostjo dela in sredstvi za OD.

Mislimo, da je to največja hiba dogovora in da bi morala biti zveza med produktivnostjo dela in osebnimi dohodki neposredna in odločilna za zviševanje OD in omejena le okvirno z delitvenimi razmerji, da bi zavarovali akumulacijo.

Dokler tega ni, se kot družba odrekamo stimulativnosti dogovora na področju produktivnosti.

Zniževanje stroškov na enoto dohodka ozda je prav tako kot produktivnost stimulirana le deklarativno, praktično pa ni uporabna, saj ni izdelane metodologije za njihovo povezanost s sredstvi za osebne dohodke. V sedanjem gospodarskem položaju, ko primanjkujejo tako surovine kot energija, bi morali njihovo smotno porabo vsekakor stimulirati.

Če pogledamo stopnje rasti OD po 6. členu dogovora, ki je poleg 7. člena edino merilo pri analizah, ugotovimo, da bi v celoti zadoščalo za vse gospodarstvo, vsekakor pa ne ustreza tistim organizacijam, ki imajo visoko produktivnost in nizke stroške. Prav take bi morali bolje nagraditi, sicer bo postal dogovor instrument samo socialne in ne ekonomske politike. Zato predlagamo, da kongres ZSS predlaga Odboru udeležencev dogovora, naj upošteva navedene pripombe pri oblikovanju dogovora za leto 1983!

Alojz Rogač

Izvajalci naložbenih del v tujini imamo že dalj časa težave zavoljo različno urejenih pravic in obveznosti delavcev, ki ta dela izvajajo. V praksi ugotavljamo, da je rešitev pravzaprav toliko, kolikor je organizacij združenega dela, ki delajo v tujini.

Zaradi množice delavcev, ki izvajajo naložbena dela s področja gradbeništva, rudarsko-geoloških in montažno-inštalacijskih del, skušamo v Sloveniji s skupnimi močmi urediti to področje.

Prevladuje mnenje, da bi bilo najbolje najprej urediti nekatera bistvena vprašanja z družbenim dogovorom na republiški ravni ali še bolje enotno za vso Jugoslavijo. Predvsem moramo:

— določiti, da je osnova osebnega dohodka za delo v tujini jugoslovanski dinar;

— jasno opredeliti, da je osebni dohodek delavcev na začasnem delu v tujini odvisen od dohodka in njegove delitve v matičnem tozdu oziroma delovni organizaciji

— opredeliti delež izplačila osebnega dohodka v tuji valuti in delež osebnega dohodka v dinarjih;

— poenotiti dodatke in nadomestila osebnih dohodkov kot na primer: dodatek za nadurno delo in nočno delo, terenski dodatek;

— opredeliti uresničevanje samoupravnih pravic delavcev v tako imenovanih delovnih enotah v tujini.

Tak družbeni dogovor bi bil podlaga za sklepanje samoupravnih sporazumov posameznih dejavnosti.

V IV. komisiji so razpravljali:

Majda Kaluža, Nikolaj Janjič, Branka Saksida, Marko Kocijan, Jelka Dimac, Alojz Rogač, Rozi Kručil, Ivanka Koblar, Vesna Kovač, Ivan Cestar, Franc Klemenčič, Nežka Stiplošek, Irena Mužič, Stanko Ogrič, Saša Bernik, Ivan Vodla, Geza Čahuk, Leon Pader, Pavel Zupce, Martin Jelačin, Breda Zupančič, Janez Vodopivec, Bogomir Frištitik, Franc Rems, Dragica Brus, Janez Skofič, Marjan Lapanje, Roman Hartman, Miran Potrč, Vanda Hafner, Viktor Pušar, Stefan Nastran, Bernard Zver, Mitja Švab, Trajko Sarafilovski, Stefan Feher, Josip Bajc, Jovan Dopudža, Joža Podpečan, Ljotje Paj, Marko Jovanović, Anton Jakša, Srečko Meh, Janko Miklavžin, Vladimir Lampret, Mihael Dominco, Franc Šket, Stanislava Sterniša, Marija Gosak, Nela Žužek, Marjeta Vlahovič, Jože Kocmur, Kristjan Zadel, Barbara Vajda, Franc Pohlin, Marija Rataj, Matjaž Bidovec, Majda Krajsker, Srečo Pirc, Miro Albinini, Milan Ribič, Tatjana Razboršek, Jože Sirčelj, Nataša Bizjak, Neva Rolih, Milica Stupar, Ivan Ivanič, Milan Geč, Janez Bajuk.

**10. KONGRES
ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE**

Poročilo komisije ZSS pri uveljavljanju politike združevanja dela in sredstev na socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih temeljih

Zdaj pa na delo!

Poročilo komisije, ki je razpravljala o vlogi sindikatov pri uveljavljanju združevanja dela in sredstev na samoupravnih socialističnih družbeno-ekonomskih temeljih, je začel Lojze Fortuna s spodbudnimi ugotovitvami:

Iz razprav 73 delegatov in gostov, vseh je bilo 150, je razbrati, da smo na tem področju dosegli uspehe predvsem v delovnih, pa tudi nekaterih sestavljenih organizacijah združenega dela. Obetavna je rast samoupravnih sporazumov (v Sloveniji in vsej Jugoslaviji) za skupen izvoz in uvoz pa združevanje dela in sredstev za skupne naložbe v gospodarsko manj razvitih republikah in pokrajinah. Na temelju skupnega dohodka se uspešno povezujejo predvsem organizacije združenega dela predelovalne industrije in trgovine s proizvajalci osnovnih surovin, reprodukcijskih materialov in energetiki.

Pri urejanju svobodne menjave dela med SIS družbenih dejavnosti so sicer že ustvarjeni dobri temelji, vendar so delegati opozorili, da to samo po sebi še ne zagotavlja učinkovitega uveljavljanja načel vzajemnosti in solidarnosti. Pojavlja se predvsem vprašanje, kako uskladiti potrebe z možnostmi.

Podobna ugotovitev velja tudi za urejanje dohodkovnih odnosov med delavci delovnih skupnosti in temeljnih organizacij združenega dela.

Ovire za še uspešnejše uveljavljanje združevanja dela in sredstev na družbenolastniških osnovah skupno ustvarjenega dohodka in svobodne menjave dela so predvsem nekateri neustrezni ukrepi dnevne ekonomske politike, lokalistično zapiranje, monopolno vedenje, zaostajanje samoupravne organiziranosti združenega dela in podobno. V samoupravnih sporazumih in družbenih dogovorih pogosto ni potrebnih priprav, zlasti ne ugotavljanja posamičnih in skupnih interesov in njihovega usklajevanja. Zato so taki samoupravni akti pogosto formalni in niso odsev resničnih hotenj delavcev.

V razpravi so posebej poudarjali pomen organiziranja in združevanja dela, sredstev in znanja za skupne nastope v tujini. Pri tem je treba združiti vse raziskovalne, projektivne, proizvodne in druge organizacije, ki so sposobne prevzeti in izvesti kompleksne projekte.

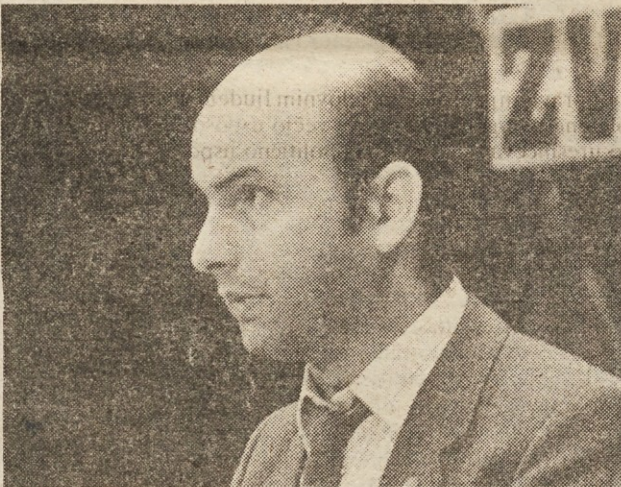
Delegati so še opozorili, da administrativni ukrepi na področju cen zavirajo združevanje dela in sredstev na osnovi skupnega prihodka oziroma skupnega oblikovanja cen. Delavci v tozidnih oblikujejo cene z medsebojno dohodkovno povezanostjo in odvisnostjo na osnovah skupnega prihodka.

Iz razprav povzemamo, da dosežena razvojna stopnja proizvajalnih sil ob bistveno hitrejšem uveljavljanju ustvarjenega dohodka in svobodne menjave dela omogoča aktiviranje velikih potencialov živga in minulega dela in tako pomaga pri premagovanju gospodarskih težav. Zato mora biti zdaj z drugimi subjektivnimi silami, s konkretno akcijo usklajen preobrat na vsa področja samoupravnega in odločanja.

Poročilo komisije ZSS za uresničevanje socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih načel pridobivanja in razporejanja dohodka in čistega dohodka ter delitve sredstev za osebne dohodke po delu in rezultatih dela

Kako spodbujati dobro gospodarjenje

Kot je ugotovil **Janez Bajuk**, je v komisiji za uresničevanje samoupravnih socialističnih načel pridobivanja in razporejanja dohodka in čistega dohodka sodelovalo 170 delegatov. Razpravljalo jih je 53, 17 pa je oddalo pisne razprave. V neposredni kritični in poglobljeni razpravi so delegati podprli uvodno poročilo predsednika slovenskih sindikatov, naloge Zveze sindikatov v boju za nadaljnji družbeno-ekonomski razvoj na socialističnih samoupravnih temeljih in poročilo RS ZSS med 9. in 10. kongresom. Komisija je sprejela tudi predlog za dopolnitev kongresne resolucije. Razpravljali so opozarjali predvsem na težave pri načrtovanju, pridobivanju in razporejanju dohodka, čistega dohodka in osebnih dohodkov, ki jim bodo morali sindikati posvetiti več pozornosti. Govorili so tudi o vrsti preverjenih izkušenj iz svojih organizacij združenega dela.

Razprava je potrdila, da je bilo pri pridobivanju in razporejanju dohodka v času med kongresoma veliko storjenega. Je pa kljub temu še veliko vprašanj, ki bi jih žele temeljiteje preučiti kot smo jih. Najbrž ni treba posebej poudarjati, da delavci povsod še nimajo odločilne besede pri odločanju o pridobivanju in razporejanju dohodka; da v svobodni menjavi dela še marsikje prevladuje proračunski odnosi; da čisti dohodek ponekod še vedno obravnavajo in razumejo kot vir sredstev za osebne dohodke in skupno porabo, ne pa kot ključno sestavino razvoja temeljne organizacije. Skratka, še vedno nismo razvili sistema, ki bi delavce povsod spodbujal h gospodarnemu razporejanju čistega dohodka, kar bi hkrati pomenilo krepitev reprodukcijske sposobnosti gospodarstva.

Delegati so opozarjali zlasti na vprašanja delitve sredstev za osebne dohodke, ki bi jih bilo treba razrešiti drugače, kakor so sedaj. Tako so opozarjali na nevzdržnost indeksnega povečevanja rasti osebnih dohodkov glede na rast dohodka. Takšna neposredna odvisnost daje organizacijam združenega dela različne možnosti za oblikovanje sredstev za osebne dohodke. Mnogo bolj neposredno bi morali vezati rast osebnih dohodkov na dejansko rast produktivnosti. Opozorili so še, da moramo cilje, ki jih želimo doseči z dogovorom o razporejanju dohodka in čistega dohodka, vgraditi v samoupravne sporazume o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke po dejavnostih. Dokler tega ne bo, moramo dogovor ustrezno dopolniti. Delegati so v nadaljevanju vztrajali, da moramo letni dogovor o razporejanju čistega dohodka in celoti uresničiti, proti kršitvam pa dosledno in brez izjem ukrepati. Ugotovili so, da družbeni dogovor o skupnih osnovah oblikovanja in delitve sredstev za osebne dohodke in skupno porabo ponuja še precej neizkoriščenih možnosti. Dognati moramo, zakaj jih še nismo izkoristili, kot bi jih lahko, in ustrezno ukrepali. Enako neizkoriščene so tudi možnosti za ugotavljanje prispevka iz minulega dela, še vedno niso ustrezno merjeni delovni dosežki delavcev v administraciji, pa tudi osebni dohodki med delavci, ki opravljajo približno enaka dela, so preveč različni. Med prednostnimi nalogami je tudi urejanje osebnih dohodkov delavcev, ki delajo v naših obratih v tujini. Delegati so poudarili, da delavci sicer podpirajo solidarnost, če gre za objektivne težave, niso pa pripravljeni dati potuhe za slabo in neodgovorno gospodarjenje z družbenimi sredstvi.

Povzetek poročila o delu komisije za politično, organizacijsko in kadrovske krepitve ter statut ZSS

Bolje obveščeni, še posebno za javne razprave

Razprave v komisiji za politično, organizacijsko in kadrovske krepitve in statut Zveze sindikatov Slovenije so potrdile pravilnost ravnati se po usmeritvah, ki so opredeljene v dokumentih za 10. kongres ZSS. Kljub temu pa je bilo, kot je povedal Dušan Gačnik nekaj pripomb in predlogov za izboljšanje dokumentov, ki jih je komisija v svojem poročilu upoštevala kot osnovo nadaljnje krepitve vloge in položaja delavca v združenem delu. Delegati so veliko pozornost namenili tudi nadaljnemu uveljavljanju vseh oblik in metod delovanja, organizacij in organov zveze sindikatov, ki bodo pripomogle k nadaljnji demokratizaciji odnosov ter krepitvi kolektivnega dela, odločanja in odgovornosti v Zvezi sindikatov.

Komisija je posebno pozornost posvetila osnovni organizaciji Zveze sindikatov kot temeljni obliki organiziranja in delovanja delavcev, kjer delavci — člani Zveze sindikatov — izražajo mnenja o svojih interesih v združenem delu in širši družbeni skupnosti. V zvezi s tem je zlasti pomembno uveljavljanje tistih oblik in metod delovanja, ki zagotavljajo sodelovanje čimveč članov pri delu osnovne organizacije in njenih organov.

Delegati so se odločno zavzeli za ustanovitev sindikalnih skupin povsod tam, kjer so možnosti za to, zlasti pa za metodo neposrednega političnega dela s članstvom.

Pri povezovanju delavcev v združenem delu ter delovnih ljudi in občanov v krajevni skupnosti so delegati menili, da je potrebno doseči odločnejše prizadevanje sindikalnih organizacij za uveljavljanje njihovih interesov in zadovoljevanje potreb v krajevni skupnosti. Dosedanje je treba povezati osnovne organizacije Zveze sindikatov v krajevnih konferencah socialistične zveze ter spodbujati njihovo neposredno delovanje v organih krajevnih skupnosti.

Občinska organizacija Zveze sindikatov je po mnenju delegatov ključnega pomena za nadaljnjo politično, kadrovske, organizacijsko in akcijske krepitve Zveze sindikatov. Zato morajo v občinskih svetih Zveze sindikatov usklajevati stališča in akcije osnovnih organizacij Zveze sindikatov in občinskih odborov sindikatov dejavnosti, opredeljevati skupne interese delavcev in tako doseči akcijsko enotnost Zveze sindikatov Slovenije.

Tudi s kadrovske politiko uveljavljajo delavci, člani Zveze sindikatov, lastne in skupne družbene interese in cilje v organizaciji in prek nje v združenem delu. Prevladalo je prepričanje, da sta podružbljanje in demokratizacija kadrovske politike med najpomembnejšimi nalogami Zveze sindikatov. Delegati so bili mnenja, da je treba bolj upoštevati voljo članstva Zveze sindikatov na kadrovske odločitve v organizacijah združenega dela, prek delegatov in delegacij pa zagotoviti prevladujoč vpliv delavcev na kadrovanje v družbenopolitičnih skupnostih in drugod. Razpravljali so pri tem poudarili naloge in odgovornost, ki jo imajo pri tem osnovne organizacije Zveze sindikatov, saj morajo v celoti zagotoviti vpliv samoupravno organiziranih delavcev na smotne kadrovske odločitve.

Glede obveščanja v Zvezi sindikatov so ugotovili napredek, še vedno pa v vseh organizacijah združenega dela obveščanje ni urejeno skladno s stališči sindikatov. Premalo je poudarjena tudi vloga osnovne organizacije Zveze sindikatov pri zaostrovanju odgovornosti strokovnih služb, poslovnih organov, vodilnih in vodstvenih delavcev za dajanje in pripravo dajanja informacij. Delegati so menili, da se morajo pri občinskih svetih Zveze sindikatov bolj uveljaviti komisije za obveščanje, dosledneje pa je potrebno upoštevati stališča Zveze sindikatov Slovenije do obveščanja v združenem delu.

Večji poudarek bi morali dati obveščanju prek samoupravnih delovnih skupin, še posebno takrat, kadar gre za javno razpravo, ki je osnova odločanja. V sistemu obveščanja v Zvezi sindikatov Slovenije mora imeti ustrezno mesto tudi Delavska enotnost, ki mora postati v večji meri kot doslej neposredna oblika obveščanja o uveljavljanju družbene vloge sindikata in obenem tudi pomoč članstvu za akcijo.

5. KOMISIJA:
POLITIČNA, ORGANIZACIJSKA -
TER KADROVSKA
KREPITEV IN STATUT
ZSS

Komisija za politično, organizacijsko ter kadrovske krepitev in statut Zveze sindikatov Slovenije

Razprava potrdila pravilnost usmeritev

Razprava v komisiji za politično, organizacijsko in kadrovske krepitev in statut Zveze sindikatov Slovenije je zajela politična in organizacijska ter kadrovska vprašanja, organizirano usposabljanje sindikalnih aktivistov, članov samoupravnih organov ter delegacij in delegatov, obveščanje v Zvezi sindikatov, klube samoupravljalcev in izmenjavo samoupravljalških izkušenj, razvijanje revolucionarnih izročil in vrednot naprednega delavskega gibanja in delovanja sindikatov, financiranje in finančnomaterialno poslovanje v zvezi sindikatov, delovanje sindikatov v splošni ljudski obrambi in družbeni samozaščiti.

Razpravljali so pri tem upoštevali usmeritve, ki so jih dobili kot delegati v svojih okoljih, to je v osnovnih in občinskih organizacijah Zveze sindikatov in republiških odborov sindikatov dejavnosti ter uvodno poročilo predsednika republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije. Precejšnjo pozornost pa so delegati namenili tudi spremembam in dopolnitvam statuta Zveze sindikatov Slovenije, ki jih je spremljala kongresna komisija za statut Zveze sindikatov Slovenije ter bo o tem tudi poročala in predlagala spremembe in dopolnitve statuta.

Zaostrene razmere terjajo boljše metode dela

Prav gotovo domala vsa razprava v komisiji za politično, organizacijsko ter kadrovske krepitev in statut Zveze sindikatov Slovenije potrjuje, da na tem področju ni nerešenih vprašanj in da imamo v sindikatih dobre dokumente ter s tem tudi dobre osnove za naše delo. To je lahko tudi ugotovitev iz dela komisije.

Pa vendarle so delegati opozorili, da v vsakdanjem, praktičnem življenju le ni vse tako, kot smo zapisali v dokumentih. To so podprli tudi s primeri iz okolij, kjer delajo. Že pred leti smo na primer zapisali, da bomo uveljavili sindikalne skupine, kot obliko delovanja v osnovni organizaciji in s tem delavcem omogočili vpliv na oblikovanje in sprejemanje odločitev, ki so v njihovem delovnem in življenjskem interesu. In vendar je več delegatov opozorilo, da so pri tem delu šele na začetku. To pa pomeni, da je tudi marsikatera osnovna organizacija sindikata šele na začetku uveljavljanja svoje vloge, da je temeljna oblika organiziranja in delovanja delavcev in da člani Zveze sindikatov v njej izražajo mnenja in stališča v zvezi z vsemi svojimi neposrednimi interesi v združenem delu in širši družbeni skupnosti.

V razpravah v katerih so delegati kritično govorili o delu osnovne organizacije, so v večini primerov opozorili tudi na vlogo izvršnih odborov osnovnih organizacij sindikata. Marsikje izvršni odbori v celoti prevzemajo vlogo osnovne organizacije. Dogaja se celo, da družbenopolitične organizacije delujejo dvotirno, da strokovne službe ne pomagajo osnovnim organizacijam Zveze sindikatov in še bi lahko naštevati.

Odpravljanje vseh naštetih in tudi drugih, marsikdaj zamolčanih slabosti ne bo mogoče, če ne bo dobrih sindikalnih aktivistov. Od dobrih aktivistov v organih Zveze sindikatov je v veliki meri odvisna razredna usmerjenost in učinkovitost sindikata ter tesna povezanost z delavci pa vraščena v politični sistem socialističnega samoupravljanja.

V vodstva moramo voliti take ljudi, ki bodo znali s člani sindikata razlagati našo politiko, jo soustvarjati razumljivo in vsak po svojih močeh. Le takšna vodstva bodo lahko vključila v dejavnosti vso veliko ustvarjalno energijo našega članstva in le takšna vodstva lahko ustvarila ugodne razmere, v katerih se bo članstvo počutilo resnično v svojem okolju.

Od tega je odvisen tudi razvoj in organiziranje sindikalnih skupin, dobro obveščanje delavcev prek le-teh, učinkovito organiziranje splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite in nenazadnje tudi usposabljanje članstva za vse pomembne in odgovorne naloge. Vedno bolj zaostrene razmere gospodarjenja zahtevajo od delavca boljše organiziranje in boljše metode dela ter mnogo več znanja. Kot je večina delegatov tako ali drugače povedala, dokumente imamo dobre, le uresničiti jih moramo. Za vse to pa je treba veliko več odgovornosti.

Brane Praznik

Poudarki iz razprave

Breda Griljc, Kamnik:

»Razvoj samoupravljanja postavlja delovnim ljudem nove in vse bolj zapletene naloge, kar zahteva večjo usposobljenost za njihovo uresničevanje. Družbenopolitično usposabljanje je zato sestavni del delovanja zveze sindikatov. Usposabljanje v sindikatu temelji na teoretičnih osnovah marksizma, ki daje delavcu samoupravljalcu in sindikalnemu aktivistu osnovo za spoznavanje, razčlenjevanje in spreminjanje družbenih pojavov.

Nekako tako smo razumeli svojo nalogo tudi mi v okviru občinskega sveta Zveze sindikatov Kamnik in se lotili priprav široko zasnovanega, vsebinsko dobro pripravljenega programa usposabljanja. V času med 9. in 10. kongresom je bilo v Kamniku vključenih v najrazličnejše oblike sindikalnega izobraževanja 3.100 članov izvršnih odborov sindikata. Kljub temu, da smo program dovolj široko zasnovali, smo vendarle kasneje ugotovili nekaj slabosti in pomanjkljivosti. Usposabljanje je bilo, denimo, preveč prepuščeno delavski univerzi in občinskemu sindikatu, manj pa so bile pri tem delavne osnovne organizacije sindikata. Na pomanjkljivosti smo naleteli tudi pri programiranju. Spoznali smo, da program ni bil grajen na osnovi želje in potreb vseh organizacij združenega dela. Ne nazadnje je bil program usposabljanja premalo selektiven glede na različno izobrazbo delavcev.«

Boža Grom, Liko, Vrhnika

V komisiji je razpravljala o izkušnjah pri delovanju konference osnovnih organizacij ZS v delovni organizaciji in povezovanju v koordinacijski odbor na ravni sestavljene organizacije združenega dela. Med drugim je povedala: »Tudi znotraj delovne organizacije prihaja do razhajanj med družbenopolitičnimi organizacijami, saj marsikatero skupno dejavnost opravljamo ločeno.

Odločili smo se, da v delo konference in njen izvršni odbor trdneje pritegnemo tudi člane ZK in ZSMS, pa tudi predstavnike športnega, kulturnega življenja in drugih društev v delovni organizaciji.

Slaba je tudi povezava s poslovnimi organi v delovni organizaciji, saj strokovne službe marsikdaj zavlačujejo z uresničevanjem dogovorov...«

Srečko Špacapan, Nova Gorica

»Večina osnovnih organizacij zveze sindikatov je s svojim vplivom in delovanjem zagotovila delavcem, da neposredno in prek samoupravnih organov odločajo o nalogah splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite. S samoupravnimi organi in drugimi družbenopolitičnimi organizacijami so obravnavale in dopolnjevale varnostne ocene ter sodelovale pri dopolnjevanju načrtov civilne in narodne zaščite. V zadnjem času so tudi spodbujale in zagotavljale tesnejše sodelovanje organizacij združenega dela in krajevnih skupnosti pri uveljavljanju ukrepov in akcij na področju družbene samozaščite.

V skladu z občinskim načrtom organiziranja, pripravljana in delovanja civilne zaščite v vojni ter ocenami nevarnosti naravnih in drugih nesreč so vse manjše delovne organizacije ustanovile splošne enote civilne zaščite, večje pa tudi specializirane enote. Usposabljanje enot in štabov civilne zaščite pa tudi njihovi opremljenosti so osnovne organizacije s komiteji za SLO in DS dale potrebno prednost.«

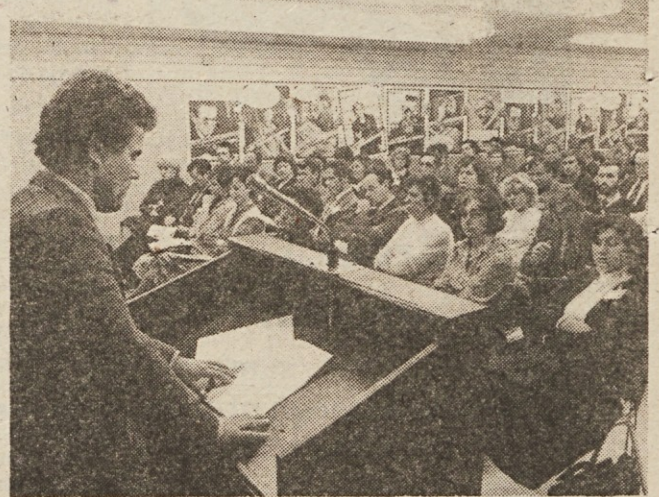
Niko Dimc, Ljubljana-Šiška

»V Sloveniji je veliko takih delovnih organizacij, ki so edine v kraju in pomenijo motor za vse, kar se v njem dogaja. Tako je na Ravnah, Krškem, Železnikih, Sladkem vrhu in drugod.

V mnogih krajih in krajevnih skupnostih pa je več osnovnih organizacij zveze sindikatov in organizacij združenega dela. Tak primer so Medvode. V Medvodah so se že pred leti organizirali v koordinacijski odbor zveze sindikatov v krajevni skupnosti. Ko so osnovne organizacije ZS dale pobudo za ustanovitev odbora sindikata v KS, se je v to vključila tudi socialistična zveza.

Danes lahko trdimo, da v krajevni skupnosti Medvode ne gre več brez dejavne vloge koordinacijskega odbora sindikata. Sindikat se je uveljavil s pobudami za zidavo novih stanovanj, oddelkov vrta, pripravil in izvedel je vsakoletne prireditve za upokojene, kulturne, novoletne in druge prireditve.

Koordinacijski odbor sindikata v KS ni čarobna palica, s katero bi lahko premagali vse težave. To je le velika možnost, da se vprašanja rešijo hitreje in enotneje.

V delu komisije so z razpravami sodelovali:

Breda Griljc, Vlado Bizovičar, Cvetka Senger, Jože Eleršič, Janez Kosmač, Sonja Mihans, Terezija Kos, Zvezdan Mikulin, Miloš Svahnjak, Miroslav Pesko, Franc Kuhar, Zdenka Kalinič, Alojz Rupar, Marjan Vožič, Alojz Skodnik, Jože Gašparič, Jure Legan, Boža Grom, Srečko Špacapan, Marjan Pureber, Marija Repe, Ida Veršič, Miroslav Birk, Zdenka Gorič, Dragica Galič, Slavko Osredkar, Cirila Resman, Niko Dimc, Boris Kaluža, Franc Vrhnjak, Sergej Koglot. Pisne razprave so oddali: Davorin Lozej, Metka Semrov-Nikolič, Jovan Dopudža, Vinko Kovačič, Stefan Novak.

10. KONGRES
ZAVRATA SINDIKATOV SLOVENIJE

Utrinki s kongresa

Branka Saksida:

Delavci sami ne bodo mogli priti do ustrežne rešitve

V odmoru smo se pogovarjali z Branko Saksida iz Mebla, Nova Gorica.

»V komisiji za uresničevanje socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih načel pridobivanja in razporejanja dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke ste ob koncu razčlenjevanja problematike delitve osebnih dohodkov na podlagi minulega dela povzeli sklepno misel, da danes še ni rešitve, ki bi bila teoretično utemeljena in izvedljiva v praksi. Dejali ste, da delavci sami ne bodo mogli priti do ustrežne rešitve, da bi te naloge morala opraviti strokovna ustanova. In katera naj bi to storila?«

»Menim, da bi morali teoretična izhodišča pripraviti na Ekonomski fakulteti, praktični model pa Inštitut za organizacijo, ekonomiko in tržne raziskave pri Gospodarski zbornici Slovenije.«

»V razpravi ste med drugim dejali, da poznamo merila za vrednotenje dela v proizvodnji in jih tudi uporabljamo, da se delavci upravno-admini-

strativnih služb tudi ocenjujejo med seboj, vendar pa brez ustrežnih strokovno pripravljenih izhodišč in meril, kar včasih vodi k njihovim slabim medsebojnim odnosom.«

»Delavce v upravno-administrativni službi že ocenjujejo njihovi vodje, ki to delo najbolj poznajo, pri nas pa na primer delo skupnih služb ocenjujejo tudi tozdi, za katere delavci skupnih služb delajo. Prav gotovo pa drži, da zaradi omenjenih vzrokov prihaja do takšnih nasprotij.«

»Dejali ste, da je odprava deleža na stalnost pri osebnih dohodkih še povečala selitev delavcev. Ali se vam ne zdi, da ljudje danes pogosto menjavajo delovno okolje predvsem zaradi slabih medsebojnih odnosov?«

»Odprava tega deleža prav gotovo ne more biti poglavitni vzrok za pogosto menjavanje delovnega mesta, saj ne gre za kdove kakšen znesek. Je pa eden od razlogov, da se ob napetih, skrhanih, hierarhičnih in podobno neustreznih odnosih delovni ljudje odločajo za nova delovna mesta.«

»Rekli ste še, da bi morali družbene dogovore s področja delitve sprejeti tudi v drugih republikah. Ali lahko delavci iz enega družbenopolitičnega okolja uperijo svojo kritičnost ost v drugo?«

»Da, menim, da je družbeni dogovor o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo dobra osnova za nadaljnje uveljavljanje delitve osebnih dohodkov po delu in njegovih rezultatih, vendar le, če bi se ga vsi in povsod dosledno držali. Na osnovi tega dogovora smo se v naši občini resno lotili dela. Tozdi in poslovne enote imamo tudi v drugih republikah in tudi zanje uporabljamo ta družbeni dogovor. Ko pa sem govorila o družbenem dogovarjanju na tem področju, nisem mislila samo na našo delovno organizacijo, torej Meblo, ampak tudi na širšo družbeno skupnost.«

ljene so bile posamezne oblike, ki so obrodile sadove. Pri tem je bilo najpomembnejše prav vprašanje izobraževanja, saj so razpravljali poudarili, da izobraževanje prek delavske univerze ni edina oblika. Vsi pogršeajo, tudi jaz, več izobraževanja za konkretne naloge. Seveda je pri tem potrebno ustrezno

Ivan Gorjup: Ni nobenih razlogov za malodušje

»Delavci veliko pričakujejo od 10. kongresa slovenskih sindikatov,« nam je dejal Ivan Gorjup, ki je bil do leta 1966, ko je odšel v pokoj, predsednik mariborskih sindikatov, v delavskih organizacijah pa je začel delovati že pred vojno. »Ne smemo jih razočarati.«

In je pripovedoval, da ni prav nobenih razlogov za malodušje, če bodo delavci vse, kar so njihovi delegati rekli v

prilagoditi tudi izrazje, bolj ga približati delavcu.

Omenil bi še obveščanje, ki je bilo zelo tehtno obdelano. Čutiti je bilo potrebo po bolj pogostem obveščanju, hkrati pa tudi željo po večji doslednosti glede povratnega obveščanja,« je dejal Zdenko Vaupot.

svojih razpravah in zapisali v kongresne sklepe, tudi uresničili. Ostra kritika in samokritika minulih slabosti in zablod, izrečena na kongresu, zgolj gradi zavzetost za novo delo, za korenito odpravo dozdajšnjih slabosti, tudi na področju delitve po delu. In je ponovil:

»Na kongresu gradijo zavzetost za novo delo.«

V tistih letih, ko je Ivan Gorjup delal v mariborskih sindikatih, so v organizacijah slovenskih delavcev začele nastajati »prve možnosti, da bi človek dobil osebne dohodke po ustvarjenem delu, ne pa po delovnem času.« »Pripravili smo seminarje,« pripoveduje, »pa simpozije, akcije za analitično oceno delovnih mest in za gibljivi del, pa smo že takrat spoznali, da gre za dolgoročen proces, za temeljito samoupravno preobrazbo odnosov do delitve in da vsak nov korak daje nove možnosti za še boljše delitev po delu. Naredili smo dober sistem, v samoupravne listine zapisali, kaj je prav in kaj ni, hkrati pa smo v zadnjih letih dovolili, da smo plačevali tudi nedelo. Povsem razumem delegate, ki so rekli, da imajo delavci »poln kufer« nenehne ugotavljanja, da dober delavec še ni dobro plačan, še zlasti pa me je razveselilo njihovo zatrevanje, da po kongresu ne bodo več zgolj tarnali, pač pa ukrepali.«

Tone Erjavec: Še nismo sindikati delavcev

»Poslušam razpravo delegatov na kongresu o slabostih in pomanjkljivostih delavskega in družbenega samoupravljanja,« pravi Tone Erjavec, dolgoletni sindikalni delavec v Aeru, v občinskem in medobčinskem sindikalnem svetu v Celju, ki je nedavno tega odšel v pokoj. »Pogumno in odkrito govore o zdajšnjih razmerah, predvsem pa o težavah, ki jih samoupravljanju povzroča administrativno odločanje, marsikdo pa se loteva tudi lastnih slabosti.«

In je povedal znano resnico:

»Imamo ustavo in zakon o združenem delu in delegatski sistem, sindikat pa marsikdaj deluje tako kot v obdobju, ko je bilo samoupravljanje še v povojih. Izvršni odbori in konference sindikata še vedno oblikujejo »stališče sindikata« dostikrat brez članov, potem pa predsedniki zagovarjajo ta stališča na sestankih delovnih svetov v delovnih organizacijah in v delegatskih skupščinah. Ta način »prepričevanja forumov«, ki je cokla neposrednega samoupravljanja delavcev, ohranjamo v mnogih delovnih organizacijah. V forumih vsi vse vedo, delavce obveščajo o svojih stališčih in člani sindikata dostikrat res ne vedo, zakaj imajo sindikat. Veliko let govorimo o »prelomu« in obljublamo, da bomo v bodoče oblikovali mnenje delavcev, organizirali njihov interes v samoupravnih odločitvah, hkrati pa rečemo, da mora sindikat delati med ljudmi, pridobivati delavce, ohranjati njihov interes, kot bi bil sindikat forum, delavci pa »baza«, v katerem delujejo njihova vodstva. Od tod mnenje, da imamo toliko samoupravljanja, kolikor nam ga vodstvo dovoljuje. In še res je. V teh dneh pa delegati niso samo ugotavljali razmer. Marsikakšna njihova pripoved, kaj so v organizacijah že storili, da bi osnovne organizacije sindikata in tudi skupine delavcev uveljavljale svoje razredne interese, pomeni obet za prihodnost.«

Franc Plazar:

Skrb za delavce v novih razmerah

Franc Plazar, ki je bil v petdesetih in šestdesetih letih tajnik in potlej predsednik sindikata delavcev v kemični industriji Slovenije, pravi, da je v kongresnih dneh še zlasti prislunil tistim razpravljalcem, ki so govorili o skrbi za delavce, torej o stari in nikoli

povsem uresničeni nalogi sindikata.

»Že v tistih začetnih letih samoupravljanja smo v sindikatih — čeprav danes marsikdo meni, da smo se takrat ukvarjali zgolj z ožimico in s tako imenovano sindikalno trgovino — dobro vedeli, da je skrb za delavce predvsem skrb za njihovo normalno delo in dohodek. Ustvarjali smo vzdušje, v katerem je bilo povsem razumljivo, da moramo najprej ustvariti dohodek, potem ga lahko šele delimo, da mora delavec, ki več ustvarja, dobiti tudi večji dohodek. Sindikat je podpiral zidavo stanovanj in samskih domov, skrbel za boljše delovne razmere in za vzgojo kadrov, kajti tudi več znanja omogoča bolj preudarno gospodarjenje. Mar ni tudi v tem zaščita delavcev? Pa tudi v možnostih, da ljudje res odločajo o svojih dohodkih, da združujejo ustvarjena sredstva, upoštevajo samoupravne dogovore. Sindikat vedno bolj skrbi, so rekli v razpravi kongresa, da delavci sami, kot samoupravljalci, neposredno odločajo o skrbi zase, za svoj standard, za mlado generacijo. To spoznanje postaja v zdajšnjih težkih gospodarskih razmerah temelj naših prizadevanj za ohranitev življenjske ravni delavcev.«

Posebna številka domžalskih Informacij

Izšla je posebna številka Informacij občinskega sveta ZS Domžale, ki jo je 11. oktobra izdala komisija za obveščanje in politično propagando. V njej je med drugim kratko poročilo o poteku kongresa in nekateri poudarki iz kongresne listine o nalogah sindikatov. Bolj izviran pa je drugi del, v katerem so objavili razprave šestih delegatov iz svoje občine, s katerimi so le-ti sodelovali v delu kongresnih komisij.

Trinajst priznanj v Titovem Velenju

V Titovem Velenju so ob kongresu odprli 3. občinsko razstavo množične inventivne dejavnosti. Podelili so trinajst priznanj in nagrad za dosežke na področju razvojno-raziskovalne in množične inventivne dejavnosti v občini v zadnjem letu dni.

Razvitje sindikalnega prapora na Jesenicah

V počastitev kongresa je bila v Gledališču Tone Čufar na Jesenicah 8. oktobra slavnostna prireditev z razvitjem prapora občinske organizacije Zveze sindikatov Jesenice. V kulturnem sporedu so nastopili člani gledališča amaterskega gledališča Tone Čufar, mešani pevski zbor Blaž Arnič, ženski pevski zbor Milko Škoberne in moški oktet Žirovnica. Istega dne so odprli razstavo »Velike jeseniške stavke (1891—1941)« in »Delavska likovna in tehnična ustvarjalnost«.

Delavci delavcem

Ne le politični, tudi kulturni utrip je po Sloveniji v teh predkongresnih in kongresnih dneh živahniji. O tem Kongresni bilten takole poroča: V Litiji so pripravili za cel teden kulturnih dogodkov; na Vrhniki razstavo; v Metliki posebno kulturno prireditev; v Novem mestu revijo pevskih zborov in kulturne prireditev v vseh večjih organizacijah združenega dela; v Celju so pripravili likovne in fotografske razstave, promenadni koncert, nastop pevskih zborov, večer pesmi in plesov; v Tolminu so v počastitev kongresa imeli kulturno prireditev, olupšali pa tudi delovna okolja organizacij združenega dela; v Trzinu so spodbudili razpis za najboljšo šolsko nalogo o delu; v Kranju so pripravili razstave; v Radovljici srečanje folklornih skupin; v Zagorju predkongresno okroglo mizo in razstavo; v ljubljanskih občinah so počastili kongres z razstavami likovnih del in inovacij, srečanjem pevskih zborov. Za vse te prireditve velja misel, ki jo je na svoj predkongresni plakat zapisal občinski sindikalni svet Ljubljana Moste: Delavci delavcem!

10. KONGRES ZAVRAZ SINDIKATOV SLOVENIJE

Zdenko Vaupot:

Konkretnosti je bilo več kot v preteklosti

Zdenko Vaupot, delegat delovne skupnosti skupnih služb gospodarskih samoupravnih skupnosti iz Slovenj Gradca, se je udeležil dela komisije za politično, kadrovsko ter organizacijsko krepit-

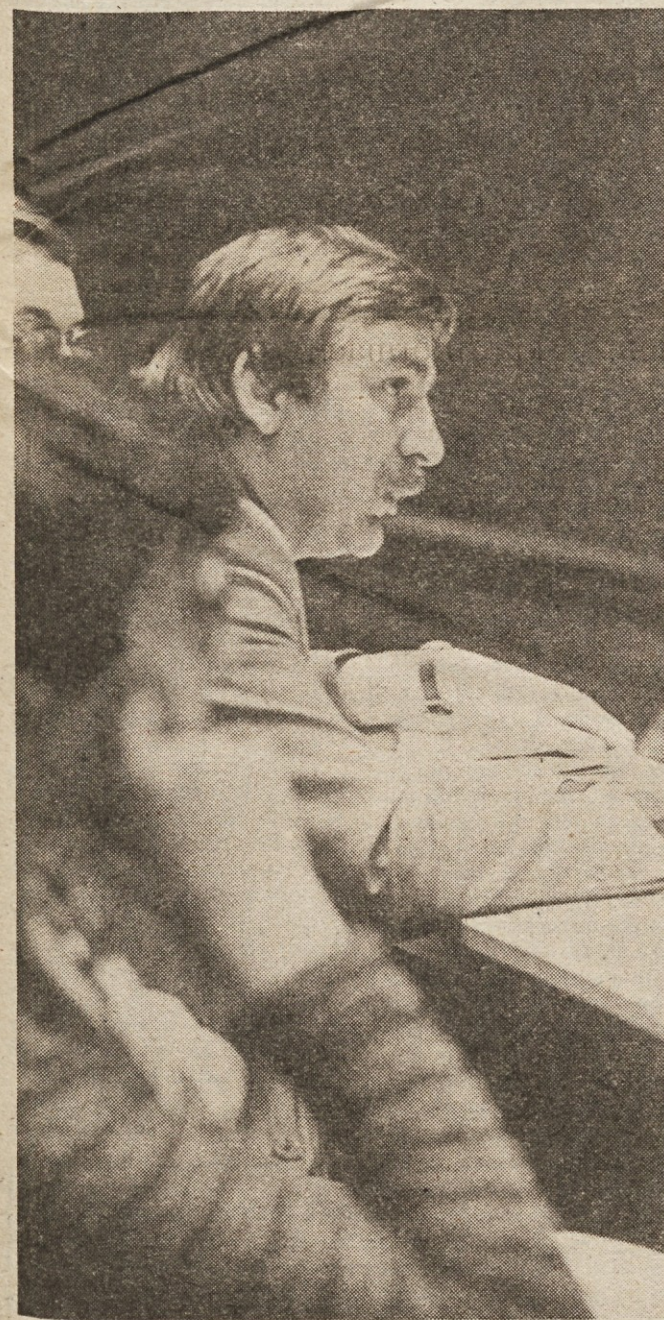
tev in statut Zveze sindikatov. V razpravi sicer ni sodeloval, vendar pa je dejal, da so razprave in celotno delo komisije povsem uresničili njegova pričakovanja.

»V komisiji je bil govor o vseh vprašanjih. Žal se je nekaterih vprašanj komisija le dotaknila. Tako na primer statuta. Pri tem se mi vsiljuje vprašanje, ali je bil predlog za statut tako dobro pripravljen, da ni bilo potrebe po razpravi, ali pa je to področje preveč strokovno zahtevno, da bi ga delegati obravnavali.«

Statut sem sam in s svojo delegatsko bazo dobro preučil in ugotovili smo, da je prinesel veliko novosti. Predvsem je dosti bolj operativen, kot je bil dosedanj. Predvsem se mi zde pomembni členi, ki bolj kot doslej opredeljujejo vlogo Zveze sindikatov v krajevni skupnosti,« je dejal naš sogovornik.

»Vprašanje kadrovanja je bilo vendarle premalo obdelano. Preveč je bilo v razpravi govora o kadrovanju in tozdi, premalo pa na drugih ravneh. Pri tem mislim na krajevne skupnosti in druge organe upravljanja.«

Zelo plodna je bila razprava o metodah dela sindikalne organizacije. Predstav-

Poročilo komisije za prošnje in pritožbe

Varstvo vrednot samoupravljanja

Komisija je prejela 15 vlog posameznikov. Vloge oziroma pritožbe se nanašajo na neurejen sistem delitve osebnih dohodkov, na neurejene medsebojne odnose, kršenje temeljnih ustavnih pravic, varstvo vrednot samoupravljanja, izpraznitev stanovanja, kršenje obrtnega zakona, pravico do odpravnine, zahtevke po invalidski pokojnini in na podobno. Ena od vlog opozarja na pomanjkanje osnovnih živil, ena pa je pobuda za predčasno upokojevanje.

Komisija je sklenila nekatere vloge predati družbenemu pravobranilcu samoupravljanja, komisiji za prošnje in pritožbe pri republiškem svetu ZSS oziroma v enem od primerov službi pravne pomoči pri obalnem sindikalnem svetu ter drugim ustreznim organom in sicer, s priporočilom, da posamezne primere podrobneje obravnavajo in najdejo ustrezne rešitve.

Na Celovski cesti 43 v Ljubljani

Odprt Informacijski center Delavske enotnosti

V okviru prireditev ob 10. kongresu Zveze sindikatov Slovenije in v počastitev 40-letnice Delavske enotnosti smo minulo sredo na Celovski cesti 43 v Ljubljani odprli informacijski center Delavske enotnosti za družboslovno literaturo. V njem bodo lahko vsi, ki se usposablajo družbenopolitično, teh pa je v Sloveniji vsako leto nekaj tisoč, zvedeli podrobno o vseh publikacijah s področja družboslovja v Jugoslaviji, si jih kupili po pristopnih cenah ali jih tudi dobili na posodo. Poleg tega se bodo vsi, ki jih zanima literatura, seznanili tudi z drugimi novimi knjigami in časopisi od vsepovsod. V informacijskem centru se bodo srečevali družbenopolitični delavci, študentje in vsi, ki jih zanima družboslovje. Center bo pripravljati tudi diskusijske večere o aktualnih dogodkih v našem družbenopolitičnem in gospodarskem življenju ter v svetovni politiki. Center, ki je lepo urejen, bo sprva odprt dopoldne, po novem letu pa ves dan.

Na krajši slovesnosti so se zbrali slovenski založniki družboslovja, pisci, delavci, ki se ukvarjajo s prodajo knjig in tiskarji.

V Informacijskem centru na Celovski 43 bodo tudi občane razstave likovnih del in umetniških fotografij poklicnih umetnikov in ljubiteljev umetnosti iz delavskih okolij. Za začetek je svoja dela predstavil celjski kipar Vasilije Četkovič Vasko.

M. Ž

Kozerija

Ko pa je toliko luštnih punc

Fant je sklenil, da se bo poboljšal. Nihče ga ni prisilil, kar sam se je v neki tihoni jesenski noči, ko ga spanec nikakor ni hotel obiskati, samokritično zazrl v svojo minulo in si rekel, da bo poslej zvest Francki, spoštoval prijateljske dogovore, starše in učitelje, se učil vse šolske predmete, tudi tiste, ki mu povzročajo preglavice.

Se marsikaj je sklenil, in ob teh odločitvah ga je obšlo tolikšno zadovoljstvo, da je zaspal.

Zjutraj je šel v šolo, in ko ga je sošalka Marička vroče pogledala, je pozabil na Francko in se popoldne ukvarjal z novo

ljubeznijo, pozabil pa na fantovski dogovor, da se bodo pomerili z nogometaši sosednje šole, kasno ponoči se je priklatil domov in zaskrbljeni mami posivel nekaj las, ni naredil domače naloge in naslednji dan je šprical šolo, ker se je bal, da ga bo profesor zgodovine sprašal za oceno.

Fant je torej resda sklenil, da se bo poboljšal in ta svoj sklep bi tudi spoštoval, če ga Marička ne bi zapeljala. Ona je kriva, da je fant v neki tihoni jesenski noči ponovno samokritično zrl v svojo minulo in spet sprejemal nove dobre sklepe. Toda v njegovem razredu je še veliko luštnih punc.

Janez Voljč

Deset kongresov slovenskih sindikatov

Četrty kongres: Nagrajevanje po delovnem učinku

Pripravlja: Vinko Trinkaus

Po novem poimenovanju je IV. redni letni občni zbor Republiškega sveta Zveze sindikatov za Slovenijo potekal 4. in 5. novembra 1959 v Ljubljani.

Od 3. kongresa, ki je bil leta 1953, je poteklo šest let. V tem času je naše gospodarstvo že premagalo prva pomanjkanja, povečala se je proizvodnja izdelkov za široko porabo, zgrajene so bile številne tovarnice, v občinah so rasle želje po novih zgradbah, najzanimivejša je bila tista proizvodnja, ki je z majhnimi naložbami zaposlila veliko novih delavcev. Vse to je potiskalo v ospredje gospodarske probleme. Zato so bili poročilo o delu republiškega sveta Zveze sindikatov za Slovenijo, referat, zlasti pa še razprava, izrazito gospodarsko usmerjeni.

Podpredsednik Leopold Krese je v poročilu navedel, naj pogumneje demokratiziramo delavsko in družbeno upravljanje, bolj decentraliziramo odločanje o sredstvih narodnega dohodka, opuščamo nepotrebno »socialo« v gospodarstvu in uvajamo sistem gospodarjenja, ki bo z ustrežnejšim nagrajevanjem spodbujal k večji učinkovitosti. Poudarjal je nujnost nagrajevanja po učinku, kar bo neposredno vplivalo na dvig storilnosti in življenjske ravni. Ugotovil je, da so sindikati opravili pomembno vlogo na gospodarskem področju. Omenjal je tudi »sistem nagrajevanja po storilnosti«, kot tudi njegove pomanjkljivosti. Spremenilo se je tudi investicijsko razmerje v korist družbenega standarda. To je dobilo oznako »dve tretjini«, kar je pomenilo delitveno razmerje v korist družbenega standarda.

Predsednik Stane Kavčič je v »Bodočih nalogah sindikatov« ugotavljal: kolikor bolj se bo krepila materialna osnova delavskega in družbenega samoupravljanja in celotnega komunalnega sistema, kolikor bolj bomo izpopolnjevali in širili oblike nagrajevanja po delovnem učinku, toliko bolj bo realna vrednost plače odvisna od usmeritev in odločitev organov upravljanja. Hitrejši napredek je mogoč s stimulativnejšo delitvijo dohodka med skupnostjo in kolektivi. Precej pozornosti je namenil razliki v nagrajevanju po času in učinku, socialnim nalogam sindikatov, kulturno prosvetnemu in proizvodnemu in izobraževalnemu delu, ki naj se odvija v centrih za strokovno vzgojo delavcev. Kritiziral je premajhno odločnost sindikatov, da se postavijo po robu birokratskim pritiskom.

Razprava — kar je bilo v zaključni besedi ocenjeno kot slabost — se je preveč omejila le na poročanje o gospodarskih uspehih in lokalnih problemih. Veliko razprav je bilo zasičenih s številkami, odstotki, trendi, manj pa je bilo političnih ocen. Zanimiva pa so bila stališča in razmišljanja o premijskem nagrajevanju organizatorjev, strokovnjakov in vodilnih uslužbencev, katerih gibljivi osebni dohodek, odvisen od preseganja merljivih nalog in uspehov, naj bi narasčal in tako spodbujal večjo gospodarsko učinkovitost. Navajali so izkušnje in probleme nagrajevanja po enoti proizvoda in uspehe pri zmanjševanju stroškov proizvodnje.

Razpravljali so tudi o decentralizaciji upravljanja in delitve dohodka, uvajanju ekonomskih enot, ki so pomenile zametke današnjih temeljnih organizacij združenega dela. Navajali so primere, ko samovoljni direktorji, ki so doživljali kritiko sindikalnih organizacij, ne zavračajo kritike z dokazi, ampak iščejo zveze in zaščite na okrajih, ki so bili »gospodarsko zainteresirani« za »sposobne direktorje«, ki nimajo političnega poslušala, vendar uspehe.

Ugotavljali so, da so v vodstvih gospodarskih organizacij še vedno ljudje, ki menijo, da so organi upravljanja zgolj formalne tvorbe, ki dajejo soglasje k pomembnejšim odločitvam v podjetjih, kjer večkrat odloča le ožji krog vodilnih delavcev. Obsodili so tudi mnenje, da bi višino plač direktorjem določali na okraju, da bi jih lahko usklajevali s plačami referentov.

V razpravi je bilo tudi omenjeno, da bi morali po krajšem investiranju v družbeni standard spet več investirati v industrijo. Vendar pa bolj usklajeno, ne tako razpršeno kot doslej. Bili so proti odlokom o dopolnilnih proračunskih prispevkih v občinah, s katerimi so želeli od gospodarskih organizacij zbirati dopolnilna sredstva.

Na občnem zboru je v zadnjem delu razpravljali tudi sekretar CK ZKS in predsednik Ljudske skupščine LRS Miha Marinko. Ugotovil je uspešnost prizadevanja za sprejem novih tarifnih pravilnikov, napredek proizvodnje in delitve, kar vse je vplivalo na izboljšanje političnega razpoloženja. Strinjal se je s stališčem, da se je treba upreti zahtevam po izenačevanju tarifnih postavk brez upoštevanja proizvodnega učinka. Zavzel se je za takšno družbeno delitev, ki bo kolektivu, ki ustvarja dobiček, zagotovila delno uporabo dobička za modernizacijo proizvodnje in izboljšanje delovnih razmer. Opozarjal je na nevarne pojave izigravanja predpisov in na monopolno obnašanje nekaterih podjetij.

Na občnem zboru so za predsednika izvolili Staneta Kavčiča, za podpredsednika Jožeta Borštnarja in Leopolda Kreseta, za tajnika pa Franceta Borštnika.

10. KONGRES
ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Šesti kongres Zveze sindikatov Bosne in Hercegovine

Velika odločnost izpolniti naloge

V sarajevskem kulturnošportnem centru »Skenderija« je bil od 8. do 9. oktobra šesti kongres Zveze sindikatov Bosne in Hercegovine. Na njem je bilo 641 delegatov in 350 gostov. Že uvodni govor Kemala Karačića, predsednika sveta Zveze sindikatov Bosne in Hercegovine pod naslovom »Naloge Zveze sindikatov Bosne in Hercegovine pri nadaljnjem razvoju socialističnega samoupravljanja, krepitvi materialnega in socialnega položaja delavca in pri gospodarski stabilizaciji« je opozoril na nekaj stvari, ki jih bodo morali imeti sindikati v prihodnjem obdobju nenehno pred očmi. Tako je predsednik Kemal Karačić med drugim poudaril, da bomo prebrodili gospodarske težave le z večjo produktivnostjo slehernega posameznika in družbe kot celote, z boljšim izkoriščanjem proizvodnih zmogljivosti, z delom v več izmenah, boljšim izkoriščanjem delovnega časa in seveda ustrežnejšim nagrajevanjem.

Ni razlogov za jadikovanje

Zelo podobno, če že ne povsem enako, je v »Skenderiji« razmišljal tudi Alija Sirotanović, rudar žuljavih rok, ki je na kongresu dejal: »Mislim, tovarišice in tovariši, da danes nimamo pravih razlogov za jadikovanje. Še nikoli nam ni bilo bolje. Samo več moramo delati, bolj zavhati rokave in se odpraviti v jama po premog. Želim povedati temu in vsem našim kongresom tudi to, da bomo morali vse, kar bomo sklenili, tudi napraviti.«

Preproste besede, rudarja Alija Sirotanovića, s katerimi pa je vsekakor zadel v črno, so bile rdeča nit dvodnevnega sindikalnega kongresa v Sarajevu. Več in bolje delati, manj se pritoževati, to je dandanes edina prava pot,

Mnenja delegatov

Božica Golič, Donji Vakuf:

»Januarja smo sprejeli v Tovarni mavca novi pravilnik o nagrajevanju. Kolikšen korak naprej pomeni za naš kolektiv ta samoupravna listina, govore naslednji podatki: lansko leto so nekvalificirani delavci pa tudi kvalificirani dobili konec meseca v kuverti do osem tisoč dinarjev. Zdaj, po novem pravilniku o nagrajevanju, dobe polovico več. Po drugi strani pa je lahko lani zaslužil delavec s srednjo strokovno izobrazbo v administraciji sedem tisočakov na mesec, zdaj dva tisočaka več, to je devet tisočakov na mesec. Torej, administracija je glede osebnih dohodkov ostala daleč za proizvodnjo. Ustrežno nagrajevanje dela v proizvodnji je močno povečalo produktivnost in proizvodnjo. Po novem poslujemo bolje in nam ostaja več dohodka...«

Petar Brajić, Sanski Most:

»Administracija bi morali skrbeti in sleherni delovno mesto normirati. Že leto, dve si prizadevamo, da bi bilo sleherni delo v administraciji normirano, pa ni pravih uspehov. Premalo smo storili. Po drugi strani pa ljudem v proizvodnji nemudoma dvignemo delovno normo, če jo presežejo za deset ali dvajset odstotkov.«

Sodim tudi, da bi morali honorarno delo preprosto opustiti. Poglejmo, kdo služi honorarje! Rad bi videl delavca iz neposredne proizvodnje, ki je preživel za strojem trideset ali več let in bi se honorarno vrnil na staro delovno mesto. Prepričan sem, da takih honorarcev ni. Honorar si danes iščejo ljudje, ki so lahko prišli do svoje pokojnine!«

Mensura Begić, Zenica:

»Nekateri predstavniki osnovnih sindikalnih organizacij ostajajo osamljeni pri izpolnjevanju nalog, čeprav jim nalozimo zelo veliko dela. Zato včasih zanemarijajo svoje redne delovne obveznosti in tako — naj si to želeli ali si ne — postanejo polpoklicni politični delavci. To bi veljalo bolj pogosto pretrčati in težiti za kolektivnim načinom dela, saj posameznik, še tako sposoben in priden, ne more nadomestiti deleža drugih sindikalnih aktivistov pri delu osnovne organizacije.«

Senad Šećerović, Lukavica:

»Mislim, da mladi niso dovolj prizadevni v organizacijah in organih zveze sindikatov. Zakaj? O tem smo se nedavno pogovarjali, tako v našem sindikatu kot mladinski organizaciji in ugotovili, da imamo premalo sindikalnih in političnih šol za mlade. Ljudje stopajo v življenje, na svoja prva delovna mesta premalo pripravljeni. Ne gre za njihovo strokovno izobrazbo, gre za to, da se mladi ljudje, tako v šoli kot na univerzi, premalo usposobijo za samoupravljanje.«

Umihana Sofić, Bjeljina:

»Izkušnje samoupravnih delavskih kontrol so zelo različne. Nekatere dobro delajo, se zavzemajo za upoštevanje zakonov in internih samoupravnih listin ter varujejo družbeno imetje. Mnoge delavske kontrole pa so povsem nedejavne in le opazujejo dogajanja v kolektivu. Marsikje se povezujejo s poslovnimi strukturami, namesto da bi tesno sodelovale s samoupravnimi organi in družbenopolitičnimi organizacijami.«

Poudarki iz govora Kemala Karačića

— Kljub uveljavljeni osnovni organizaciji združenega dela se ne smemo slepiti, da smo v celoti dobili bitko za temeljno organizacijo združenega dela in da ni potreben nadaljnji boj za uveljavljanje njenega ustavnega položaja.

— Zveza sindikatov se bo odločno uprla vsem poskusom širjenja strokovnih služb, ki niso v interesu delovnih ljudi in organizacij združenega dela.

— Izkazalo se je, da je boljše vrednotenje proizvodnega dela zanesljiva pot k večji produktivnosti, krepitvi vloge delavca v združenem delu in družbi, kar vse vodi k drugačnemu odnosu do dela v proizvodnji.

— Kljub pomembnim dosežkom pri zaposlovanju smo še vedno pod jugoslovanskim povprečjem. Računamo, da bo v najbolj nerazvitih občinah nezaposlenost leta 1985 blizu 10 odstotkov.

— Zveza sindikatov mora ustvarjati možnosti za samoupravno odločanje delavcev o zaščiti na delovnem mestu in delovnih razmerah. Delavci morajo stalno in kritično razčlenjevati uresničevanje dogovorjenih normativov in se na tej osnovi boriti proti slabostim in neupoštevanju sklepov.

— Storititi moramo vse za hitrejšo popraviljanje materialnega položaja naših upokojenec z nizkimi pokojninami, predvsem rudarjev, lesnih in tekstilnih delavcev, železničarjev ter drugih.

— Temeljni cilj našega delovanja je bil in bo nadaljnji razvoj socialističnih samoupravnih odnosov, predvsem v temeljni organizaciji združenega dela, to je osnovni celici samoupravnega organiziranja in odločanja.

— Večanje dohodka z dvigovanjem cen in ne z večjo produktivnostjo povzroča še večje razlike v razmerah ustvarjanja dohodka.

— V vseh okoljih moramo odločno in kritično proučiti družbeno in materialno opravičenost nekaterih institucij in vse tiste, ki niso potrebne, opustiti. Obenem moramo skrbeti programe institucij, ki imajo za današnje razmere očitno prevelike želje.

edini izhod iz gospodarskih in drugih težav!

Po uvodnem delu je potekal kongres v treh komisijah: za naloge Zveze sindikatov Bosne in Hercegovine v boju za nadaljnji razvoj socialističnih družbeno-gospodarskih odnosov, za naloge Zveze sindikatov Bosne in Hercegovine na področju življenjskega standarda in socialne politike in za naloge Zveze sindikatov Bosne in Hercegovine pri nadaljnjem razvoju političnega sistema socialističnega samoupravljanja in političnoorganizacijski ter kadrovske izgradnji sindikata.

Kljub vsemu velik optimizem

Misli večine razpravljalcev so bile zelo odločno in kritično usmerjene na številne slabosti subjektivne narave, ki so veliko prispevale k znanim gospodarskim težavam. Toda nekaj v sedanjem težkem obdobju rešnično razveseljuje našega delovnega človeka: to je velik optimizem delegatov in njihovih delovnih okolij, optimizem in vera v prihodnost, ki ohrabljuje in vliiva novih moči.

»V skladu s potrebami in našimi opredelitvami mora biti težišče našega dela tudi v prihodnje na organizacijskem in akcijskem usposabljanju osnovnih organizacij zveze sindikatov,« je na kongresu večkrat poudaril Kemal Karačić. »Z organizirano akcijo moramo poskrbeti, da se bodo naše osnovne organizacije bolj uveljavile in postale nosilce sindikalne dejavnosti in pridobivanja delavcev za reševanje najpomembnejših vprašanj njihovega življenja in dela. To med

Iz protestnega pisma

Delegati na šestem kongresu Zveze sindikatov Bosne in Hercegovine so napisali pismo v zvezi z zločinom izraelske soldateske nad palestinskim narodom. V pismu, ki ga je na kongresu prebrala Dušanka Djuranović, med drugim piše:

»Udeleženci šestega kongresa Zveze sindikatov Bosne in Hercegovine, ogorčeni zaradi zločinov in genocida izraelskega agresorja nad nemočnim palestinskim in libanonskim ljudstvom, nedolžnimi otroki, ženskami, starci in ranjenci, odločno protestiramo. Izraelsko-falangistični pokol bo prišel v sodobno zgodovino kot najbolj gnusni zločin agresorjev nad golorokim prebivalstvom. Uničenje nedolžnih človeških življenj je postala vsakodnevnega praksa izraelskega agresorja. Udeleženci šestega kongresa Zveze sindikatov Bosne in Hercegovine se pridružujemo pozivu vsem naprednim mednarodnim silam, da ustavijo divjanje izraelske soldateske in ukrenejo vse za umik Izraelcev iz Libanona in drugih okupiranih krajev.

Udeleženci kongresa izražajo veliko spoštovanje do nedolžnih žrtev in svojo solidarnost s herojskim in pravičnim bojem palestinskega naroda in njegove osvobodilne organizacije, ki se bori za neodvisno in svobodno palestinsko državo.«

drugim zahteva od občinskih svetov zveze sindikatov, da v veliko večji meri kot doslej pomagajo osnovnim organizacijam, v prvi vrsti pri usposabljanju ljudi.

Danes z besedami, jutri z dejanji

Govor, ki je nosil naslov »Naloge Zveze sindikatov Bosne in Hercegovine pri nadaljnjem razvoju socialističnega samoupravljanja, krepitvi materialnega in socialnega položaja delavca in pri gospodarski stabilizaciji«, je predsednik Kemal Karačić končal z naslednjimi besedami:

»Delavski razred in delovni ljudje naše republike, zavedajoč se svoje odgovornosti v današnjem času, bodo s tem kongresom ponovno izrazili svojo odločnost in pripravljenost izpolniti svoj akcijski načrt in s tem nadaljevati po poti, ki smo jo začrtali s tovarišem Titom na čelu. Danes o vsem tem razpravljamo in se odločamo z besedami. Od jutri naprej naj o tem govorijo naše delo, naši delovni uspehi.«

Zbral in zapisal:
Andrej Ulača

Pogovor s Pepco Kardelj o gibanju za delavsko enotnost

Moč delavskega razreda je v enotnosti

Ob 10. kongresu Zveze sindikatov Slovenije smo se pogovarjali s Pepco Kardelj, da bi obudili spomine na njeno delovanje v sindikatih in prizadevanje za napredno, enotno delavsko gibanje. Pogovora so se s strani »Delavske enotnosti« udeležili: Sonja Gašperšič, Franček Kavčič in Vinko Trinkaus, ki je pogovor pripravil za natis.

Delavska enotnost: Letos novembra bo preteklo 40 let od ustanovitve konference delavske enotnosti, izvolitve glavnega odbora in izdajanja časnika »Delavska enotnost«. Začetki tega organiziranega gibanja za delavsko enotnost segajo v konec leta 1940, zlasti pa v leto 1941, ko so na pobudo Komunistične partije Slovenije začeli, po razpustu ursovih sindikatov, ustanavljati odbore delavske enotnosti v tovarnah in obratih.

Pepca Kardelj: Pobuda za vsebino delavske enotnosti sega v leto 1936, v čas velikih delavskih stavk, ki so zajele vso Slovenijo. Prav v tem letu so stavke z množičnostjo potrdile odločenost delavcev, da se borijo za boljše razmere, za lepšo prihodnost, da je le s to enotnostjo delavcev mogoče doseči zahtevana izboljšanja.

Spoznanje in potrjeno želja, veliko moč delavstva pa je pokazal celjski zlet »Svoboda«. To je bil izlet v delavske množice, ki niso bile sindikalno enotno organizirane, so pa na tem izletu pokazale veliko revolucionarnost. Odločno so zahtevale boljše gnotne razmere, večjo svobodo za delavce, vzklikali so delavski enotnosti. To je bil prvi množični zbor delavstva, ki je že oblikoval svoj politični program.

Delavska enotnost: V tem času ste delali v Saturnusu kot sindikalna funkcionarka, kot članica komunistične partije. Kakšne so vaše izkušnje z delavsko enotnostjo v Saturnusu?

Pepca Kardelj: Moram povedati, da sem bila prej funkcionarka sindikata kot članica komunistične partije. Zmerom sem hotela pomagati, delovati, bolele so me krivice, zavzemala sem se za pravičnost. Tako so me mlado izvolili v vodstvo sindikata.

V Saturnusu so bili zaposleni delavci različnih nazorov in političnih prepričanij, vendar sindikat je bil le eden — metalnih delavcev — in je bila potrebna enotnost, takrat smo čutili in delovali enako.

Ko sem bila zaradi svojega političnega delovanja zaprta, so mi v zapor sodelavke pošiljale pisma in pakete, četudi niso bile istega prepričanja. Zanje sem bila predvsem delavka, enaka z njimi, ki jo je oblast preganjala.

Ta solidarnost, želja pomagati delavcem, napredku se je kazala ob različnih akcijah. Partija ni imela materialnih sredstev, potrebno je bilo zbrati denar za prostovoljce, ki so se pripravljali, da odidejo na pomoč španski republik. Tudi pozneje jim je bilo treba pomagati. Vse to, denar za tiskanje časnikov, političnih knjig smo zbrali med delavci, ki so vedeli, za kakšne namene bo porabljen.

Delavska enotnost: Se vam zdi leto 1936, ki ga omenjate kot izrazit, uspešen začetek za vsebino delavske enotnosti, značilno predvsem zaradi velikih stavk tekstilnih, gradbenih in drugih delavcev?

Pepca Kardelj: Tudi. Vendar bi opozorila še na neko posebnost, ki jo pre malo omenjam. Res so te velike stavke leta 1936 postale množične, slovenske, saj so hkrati bile v Kranju, Trzinu, Mariboru, Ljubljani. Izredno pomembno pa je to, da so jih podpirali tudi napredni delavci iz tovarn, kjer niso stavalci. Prihajali so bodrit stavkajoče, prirejali so solidarnostna zborovanja, zbirali sredstva za stavkajoče.

Ob tem ne smemo prezreti, da so stavkajočim materialno pomagali tudi obrtniki, kmetje, manjši trgovci. Takrat je bilo že čutili naraščajočo nevarnost fašizma, možnost državljanske vojne v Španiji.

Delavska enotnost: Torej se je gibanje za delavsko enotnost nadaljevalo in doseglo organizacijski višek v letu 1941.

Pepca Kardelj: Gibanje se je res nadaljevalo z novimi akcijami, z zbiranjem za Rdečo pomoč, zbiranjem podpisnikov za prijateljstvo s Sovjetsko zvezo, kar je spodbudil tudi ustanovni kongres Komunistične partije Slovenije.

Vendar pa je treba povedati, da tudi nasprotniki delavske enotnosti niso mirovali. Tako so bili med razbijajočimi tekstilne stavke v Kranju tudi lemenatarji, ki so bili na strani orožništva. (Bili so med tistimi, ki so stavkajoče pretepali do krvi.) Takoj naslednje leto so kot protiutež organizirali razne kongregacije, kongrese, da bi množična gibanja preusmerili drugam. Klerikalci so v polni meri delovali proti delavski enotnosti.

lavsko gibanje vodilo v široko ljudsko frontno gibanje.

Pepca Kardelj: V tem obdobju se začne širše povezovanje Komunistične partije Slovenije z delavstvom. Partija deluje med množicami, kolikor je z majhnim številom članov, preganjana sposobna. Takrat se začneja še izrazitejša delovanja v sindikatih, delavskih prosvetnih društvih, v društvih kmečkih fantov in deklet, močno med študenti in izobraženci, ki številčneje vstopajo v vrste partije.

Povečuje se vpliv na časnike, revije, v različnih oblikah je natisnjeno več napredne literature. Tudi »Sodobnost« so brali delavci. Seveda se je takratna »Sodobnost« po vsebini, ki je bila napredno usmerjena, ko so v njej pisali o razmerah v Sloveniji, jih ocenjevali z marksističnih stališč, nakazovali rešitve, razlikovala od današnjih revij, ki so delavcem bolj odmaknjene in jih ne bero.

Delavska enotnost: Torej so bila ta množična napredna gibanja temeljna osnova za širok razmah Osvobodilne fronte?

Pepca Kardelj: Takrat, pred vojno, so bile akcije, delovanja že usmerjena, bolj organizirana, naletela so na širši odziv in podporo pri prebivalstvu.

Lahko bi rekla, da je iz tega delovanja nastala tudi Osvobodilna fronta. Morda pri tem preveč poudarjamo datum njene ustanovitve, sam sklic, udeležence, premalo pa, da je to le nadaljevanje gibanja delavske enotnosti, ljudske fronte v novih razmerah.

Ce ne bi imeli pred ustanovitvijo Osvobodilne fronte že širokega, naprednega, svobodomiselnega gibanja, ne bi mogli začeti niti razvijati tako širokega in od ljudstva podprtega osvobodilnega gibanja.

Prav ta velika, prebujena zavest, solidarnost, pogum, pripravljenost na žrtve in delovanje so omogočali množičen upor proti okupatorju. Pri nas, v Sloveniji, smo imeli narodno zaščito, bolnice, tiskarne so se varovale same, s pomočjo ljudi. Niso jih varovale vojaške enote, ki so se tako lažje borile.

Delavska enotnost: Kaj nam lahko poveste o sami ustanovitvi odborov delavske enotnosti?

Pepca Kardelj: Vse le posredno. Jeseni leta 1942 sem bila zaprta v Italiji. Bila pa sem o tem obveščena v pismih in vesteh, ki sem jih dobila v zapor. Iz njih je bil razviden razvoj narodnoosvobodilne vojne, tako da sem izvedela, da se gibanje delavske enotnosti tudi v vojni uspešno nadaljuje.

10. KONGRES
ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

OSEM KONGRESOV ZSJ (2)

Prvi koraki preobrazbe

Piše: Života Kamperelič

Po prvih uspehih pri odpravljanju posledic vojnih pustošenj in razdejanja se je Jugoslavija s sprejemom prvega petletnega plana družbenega in gospodarskega razvoja v začetku leta 1947 z velikimi koraki lotila stoletne zaostalosti, da bi iz zaostale agrarne dežele s slabo industrijo čimhitreje napredovali v srednje razvito industrijsko deželo. Toda začetek industrializacije v državi skoraj brez delavcev je bil težak.

Konec leta 1945 je v industriji delalo 393.299 ljudi. Med obnovo starih in graditvijo novih tovarn so se v mesta začeli seliti novi delavci z vasi. To je od sindikatov zahtevalo veliko prizadevnost, saj so morali postati tudi kovačnica industrijskih delavcev, šola socializma. Zato so sindikati v tem obdobju namenili veliko svoje dejavnosti prevzgoji ljudi, ki so z vasi prihajali v tovarne.

Pomen sindikatov se je še povečal po napadu informbiroja na Jugoslavijo sredi leta 1948. Med drugim je bilo treba okrepi propagando med delavci, člani sindikatov, da bi razkrinkali obrekovanja in laži, ki so jih širili proti KPJ, sindikatom, ljudstvu in državi v celoti. Stališča, zavzeta na petem kongresu KPJ, ki je bil julija 1948, so ponudila obilo gradiva tudi za to dejavnost sindikatov.

V takšnih razmerah je bil od 24. do 28. oktobra 1948 v Beogradu prvi kongres Enotnih sindikatov delavcev in nameščencev Jugoslavije, ki so se na tem zborovanju preimenovali v Zvezo sindikatov Jugoslavije. Sindikati so imeli že približno 1,6 milijona članov, to je več kot sedemkrat več kakor med vsedrjavno sindikalno konferenco v začetku leta 1945.

Tudi na kongresu je tekla beseda o vzgoji in izobraževanju ljudi, ki so prihajali z vasi v tovarne in postajali sestavni del delavskega razreda. Djuro Salaj je v kongresnem referatu med drugim dejal: »V prvi polovici leta 1948 je delovalo približno 17 tisoč marksističnih krožkov in približno 25 tisoč čitalniških skupin, v minulih dveh letih in pol pa je bilo več kot 150 tisoč predavanj.«

V enotnih sindikatih je tedaj delovalo 400 delavskih klubov, v katerih se je s kulturno-umetniškimi delom ukvarjalo več kot 50 tisoč delavcev in uradnikov. Delovalo je tudi več kot 2400 tako imenovanih rdečih koticov in skoraj pet tisoč knjižnic. Skoraj pozabljen je že neverjeten podatek, da so sindikati leta 1948 izdajali 56 listov in 7 časopisov.

Sindikati so imeli v republikah in občinah posebne oddelke in odseke za kulturnoprosvetno in idejnopolitično delovanje. V republikah so delovale šole za ideološko izobraževanje delavcev, mestni sindikalni sveti pa so v ta namen pripravili večerne tečaje.

O vsej tej razvejeni dejavnosti je pričala tudi razprava na kongresu. Predvojni sindikalni funkcionar in španski borec Grga Jankes je govoril o razmerah v podjetju »Velja Stojkovič« in povedal, da je »vsak osmi član podružnice vključen v delo na kulturnoprosvetnem področju« in da je »približno 80 odstotkov članov zajetih v krožke, redno pa potekajo tudi dobro pripravljena in dobro obiskana predavanja«. Vse to je po besedah Grga Jankesa ugodno vplivalo na celotno delo sindikalne podružnice in tudi na doseženo pri izpolnjevanju petletnega plana.

Delegat iz Bosne in Hercegovine Duško Sobot je med drugim povedal, da se je v železarni Zenica naučilo brati in pisati več kot 330 delavcev, od teh 128 v čast petega kongresa KPJ.

O naglem prilivu novih delavcev v industrijo je kongresu poročal delegat iz Slovenije Jože Plevnik. Po njegovih besedah je bilo konec leta 1946 v Sloveniji zaposlenih 180 tisoč delavcev in uradnikov, leto dni pozneje pa že 233.707, med katerimi jih je bilo skoraj 215 tisoč včlanjenih v sindikate.

— Ves ta priliv — je menil Plevnik — prihaja iz rezervne delovne sile na vasi. Ti delavci so v glavnem nevalificirani, kulturno in politično zelo zaostali in največkrat pod vplivom sovražno razpoložene vaške reakcije in zlasti protiljudske duhovščine.

Na kongresu ni manjkalo tudi drugih kritičnih tonov. Mirko Milojković iz Srbije je posebej opozoril, da nekatere podružnice pozabljajo na veliko vlogo vzgoje v boju za večjo produktivnost, kar je prvi pogoj za izpolnitev planskih nalog in za boljše materialne in kulturne razmere delovnih ljudi. Pogosto se dogaja, da predavanja o proizvodnih težavah pripravijo šele tedaj, ko so te že takšne, da ogrožajo planske naloge.

Ob koncu kongresa je maršal Tito priredil sprejem za udeležence in jim na kratko spregovoril o pomenu nalog, ki so jih opravili na kongresu.

Prihodnjič:
SOCIALIZEM NE MORE BITI TIRANIJA

Delavski razred, delovni ljudje naše države so v novi, socialistični Jugoslaviji najpomembnejši dejavnik, ki na svojih plečih nosi graditev socializma pri nas. Tovariši, najpomembnejša naloga sindikatov je, da skrbijo za življenje in kulturni razvoj delovnih ljudi Jugoslavije, toda to je danes popolnoma drugače kot v kapitalistični družbi. Naloga sindikatov je, da skrbijo tudi za ustvarjanje razmer za ta kulturni razvoj, za boljše ekonomsko stanje, za boljše življenje sploh, kar pomeni, da skrbijo za dvig proizvodnje na še višjo raven, skratka za to, kako ustvariti čimveč dobrin, ki jih bodo uporabljale široke množice delovnih ljudi.

Tito

Obrazi s kongresnih plakatov

Stojan Avguštin: Bistvene so delovne razmere

Stojan Avguštin, ključavničar iz Gorenje vasi — Reteče pri Škofji Loki, je že deset let zaposlen v IMP tozdr Skip na Celovški cesti v Ljubljani. To je tisti suhljati možakar v delovnem kombinzonu, ki na plakatu pravi: »Ja, če že dobro delamo, hočemo tudi zares gospodariti!«
Sedla sva na ozko polico v garderobi in se začela pogovarjati. Pravzaprav je Stojan Avguštin le nadaljeval pogovor, ki sva ga začela že na dvorišču.
»Teh pogovorov imam že do vrh glave. Nikdar ne bi verjel, kako lahko čez noč postaneš popularen. Zdaj me ustavljajo že na cesti in sprašujejo, če bom na kon-

gresu res to povedal, kar piše na plakatu. Sploh nočejo verjeti, da nisem delegat in da ne bom na kongresu.«

— Če bi bili delegat?

»Povedal bi to in še kaj. To, kar ni treba popisati z goro papirja, ker se da povedati z enim stavkom: »Ne plača, delovne razmere so bistvene za počutje delavca. Poglej: pride nova moč, zadovoljen je z osebnimi dohodki, toda ko si ogleda delovne razmere, se brez besed poslovi. Zdaj smo v Skipu ostali skoraj sami taki, ki tu delamo že najmanj deset let.«

— Pročelje in zunanji videz vašega podjetja ne dajeta slutiti, da bi vas pestile težke delovne okoliščine.

»Upravno poslopje smo obnovili, proizvodni prostori pa so ostali nespremenjeni. Gre tudi za specifičnost naše proizvodnje. V glavnem so to kleparska in varilska dela. Poleti je vroče, pozimi mraz, nenehno je prepih, ropot, smrad in bleščeča svetloba varilnih naprav.«

— In kaj bi morali spremeniti, da bi se razmere izboljšale?

»Saj nismo zahtevali veliko: na ta gromozanska vhodna vrata je treba namestiti zavese, smrad bi izpihali z ventilatorjem... O tem smo že govorili, sklepali in ostali pri tem. Tudi pri nas je tako kot drugod: pogovarjamo se, dogovarjamo, sklepamo, zadeva pa ostane na papirju, ker ni — denarja.«

— V Skipu si že deset let, decembra jih boš imel trideset, doma dograjuješ hišo, družine pa si še nisi ustvaril?

»V delovno organizacijo sem prišel po odsluženem kadrovskem roku kot nekvalificiran delavec. Tu sem se najprej pričel, potem dobil kvalifikacijo. Za svoje življenje ne zahtevam veliko, dasiravno sem rad v družbi. V prostem času se prelevim v nogometaša ali kolesarja. Zaslужek ni slab, čez milijon dobim. Denar sem vgrajeval v hišo, si kupil avto. Za družino je še čas, saj sem pri tridesetih vendar še mladenič, mar ne... Zdaj pa še ta reklama!«

— Kako se počutiš, nenadoma iztrgan iz anonimnosti?

»Tako kot ob tem pogovoru. Deset let me ni nihče poznal, razen sodelavcev in prijateljev. Potem pa pride fotograf in čeprav je bilo videti dokaj neresno, se je moja slika pojavila po izložbah, na ulicah, časopisih celo v avtobusu. Ko se peljem jutraj delat, zrem v svoj obraz. Zadnjic me je nekdo celo na ulici ustavil, povabil na pijačo in mi rekel: Stojan, ko že greš na kongres, se ne daj zmešiti pred množico. Povej lepo, po domače, tako in tako. To, kar je res, da smo namreč delavci najbolj strpni, da spoštujemo dogovore in sklepe.«

Možakarju nikakor nisem mogel do- povedati, da ne grem na kongres.«

čino dela, tudi najtežjega sva opravila sama. Veliko je bilo odpovedovanja, žulje pa sva tako vajena imeti. Mnogim za veliko lepši dom ni bilo treba migniti niti s prstom. No, pa smo že tam. Veste, naš delavec, zelo boli, ko ne le vidimo, pač pa mnogokrat tudi občutimo mnoge krivice. Ne le jaz, mnogi se danes sprašujejo, kako je mogoče, da imajo nekateri, zlasti tisti, ki malo ali skoraj nič ne delajo, toliko. Saj je mogoče razumeti določene razlike. Pač nismo vsi enaki. Vendar toliko več najbogatejši vendarle niso vredni!

Zlasti vi občutite sedanje težke razmere. Na plakatu govorite, da so delavci, torej tudi vi, pripravljeni več in bolje delati in se tudi čemu odreči itd.

»Res je, najprej občuti krizo delavec. Verjemite, mi, delavci, smo vajeni trdega dela, zato tudi nekaj odrekanija ni prehudo. Pripravljeni smo več in bolje delati, toda danes za jutri ne vemo, ali bo dovolj dela za nas, ki že delamo, in ali bo dovolj dela in kruha za tiste, ki prihajajo. Toda negotovost je hujša kot odrekanje. Vedeti pa morate, da za to, za te razmere velika večina ni kriva.«

Ali tako razmišljajo tudi drugi delavci, s katerimi delate na gradbiščih?

»Da, vsi: Slovenci, Hrvati, Bosanci in drugi. Danes so naši pogovori uperjeni v jutrišnji dan, kaj in kako bo. Ni nam vseeno, nobenemu, še najmanj pa si želimo, da bi se stvari poslabšale. Da boste vedeli, o čem vse govorimo in razmišlja-

mo: tudi o tem, da bi odplačali marsikateri dolg, če bi mnogi, ki so z leti nakradli ali kako drugače nagrabili milijarde, ta denar, ki ga imajo zdaj po švicarskih, avstrijskih in drugih bankah, vrnili tej družbi, ki jim je preveč zaupala.«

Te dni je v Ljubljani 10. kongres Zveze sindikatov Slovenije. Kaj bi na primer vi povedali, če bi bili delegat na kongresu?

»Pozval bi vse, res vse, da po svojih močeh prispevajo čim več, najsi z umskim ali fizičnim delom, za ureditev sedanjih razmer. Toda bojim se, da iz tega ne bi bilo nič. Preveč je takih, ki obljublajo in zagotavljajo marsikaj, ravna pa povsem drugače, zlasti pa za svoje dobro in za svoj, že poln žep. In dokler bomo delavci videli ali le občutili, da eni zategujejo pas, za druge pa to ne velja, o čemer tudi govorim na plakatu, potem sem prepričan, da tudi delavci, ne da bi ne hoteli nositi svojega dela bremena, ampak ga tudi ne bi zmogli.«

Sindikat, vse poštene v naši družbi bi pozval, naj po vrsti pokličejo na odgovornost vse tiste, ki so najbolj krivi za sedanje razmere. Čeprav moj poziv verjetno ne bi bil glas vpijočega v puščavi in bi mi mnogi zaploskali, bi verjetno ostalo tako, kot je zdaj. Ljudje ne poznajo zaman reka: vrana vrani ne izkljuje oči. Vse bi tudi pozval, naj se zavedajo še svojih dolžnosti in ne le pravic, na katere se mnogi tako radi zgovarjajo. Sicer pa, kaj bi govoril, to vemo vsi!«

enotnost Branko Arnejšek. »Mislim, da je znanje, ki ga daje šola učencem, vse preveč ozko. Obseg tega pa se zmanjšuje in zožuje. Pri učnem procesu je premalo upoštevana posamezna osebnost s svojo sposobnostjo sprejemanja določene snovi. Tudi interesi posameznikov so premalo upoštevani. Prav zato pa si od usmerjenega izobraževanja veliko obetamo.«

»Vaša izjava, ki je zapisana na plakatu, poudarja, da se premalo opiramo na lastno znanje!«

»To je le del moje izjave. Lastnega znanja ima ta družba dovolj. In tudi imela ga bo toliko časa, dokler bo pri naših ljudeh takšen interes po njem, kot je danes. Težava pa je ta, da ga ne znamo prav uporabiti. Stevilnih zamisli ne uresničujemo zaradi premajhne materialne osnove. Včasih se mi zdi, da pri nas še prevladuje miselnost, da se ne spleča vlagati v lastne strokovnjake.«

»Pravite, da šole dajejo preozko znanje, po drugi strani pa pravite, da imajo diplomanti veliko znanja, ki bi se ga dalo uporabiti!«

»Res, toda izhajam iz tega, da pomenijo mladi ljudje tudi mlade in nove ideje. Poleg tega pa bi bilo potrebno slehernemu delavcu zagotoviti določeno dinamiko pri opravljanju njegovega poklica. Omogočiti mu je namreč potrebno, da se razvija, da napreduje v skladu z lastnimi interesi in potrebami delovnega okolja.«

»Kaj pa drugi del izjave s plakata, o vrednotenju dela dobrih strokovnjakov in ustvarjalnih delavcev?«

»Veliko, zares veliko inovacij je v vsakem delovnem okolju, bilo pa bi jih lahko še več. Vendar inovatorjev ne znamo in ne znamo stimulirati, da bi svoje delo nadaljevali ali pa sploh začeli. Nekako ne znamo ugotoviti razmerja med vloženim delom inovatorja in učinkom njegove novotarije. Tudi na področju, kjer delam, je še zelo veliko možnosti, še več pa jih bo dala peta generacija računalnikov. Vendar tudi za to ni sredstev, da bi zamislili s papirja uresničili kot proizvod. Pojavlja pa se tudi drug problem: še vedno se pri nas bolj ceni proizvod kakšne tuje tovarne z zvenečim nazivom, manj pa lastni dosežki. Poleg tega pa se niti ne ve, kaj že imamo uporabnega na domačem tržišču. Mi izvažamo veliko programskih paketov, ki so plod domačega znanja, doma pa se to znanje ne uporablja.«

»Kakšno vlogo pa mora pri tem opraviti sindikat?«

»Sindikat bi moral biti tista sila, ki naj bi bdela nad sprejemanjem odločitev. Te naj bi bile dobro premišljene. Poleg tega mora sindikat zahtevati, da se delavcu ponudi več rešitev enega problema v razmislek. Od kongresa pa pričakujem zelo stvarne in niti najmanj načelne sklepe, predvsem glede prispevka delavcev k premagovanju sedanjih gospodarskih težav.«

Moški pevski zbor iz Doge vasi

Loči jih jezik, združuje življenje

Stefan Prša iz Lendave nam je sporočil, da so v tej občini nadvse slovesno končali predkongresne aktivnosti. Osmega oktobra so se v prostorih delovne organizacije INDIP Lendava zbrali vsi člani izvršnih odborov osnovnih organizacij zveze sindikatov lendavske občine ter drugi občani in predstavniki občinskega sindikalnega sveta. Zbranim je v slovenščini govoril Jože Novak iz Ine Nafta Lendava, delegat za 9. kongres ZS Jugoslavije, v madžarščini pa Stefan Feher iz Primata, delegat na 10. kongresu ZS Slovenije. Sledil je bogat kulturni spored, ki je potekal v slovenščini in madžarščini; v njem so sodelovali učenci centra usmerjenega izobraževanja, predstavniki Integrala, tozdr Promet delavnice, zapela pa sta mešani pevski zbor iz Doge vasi in oktet iz Planike v Turnišču.

Dragutin Hrlec: Pozval bi vse, da se zavedo tudi dolžnosti

Doma je iz okolice Varaždina, od leta 1957 pa živi v Ljubljani. Z ženo si je z leti na obrobju Ljubljane — na nekoliko odmaknjeni Cesti dveh cesarjev — zgradil hišo.

Dela pri gradbenem podjetju Obnova. »Prišli smo v čase,« je začel naš pogovor, »ko ni več toliko dela, zlasti v gradbeništvu, in to se seveda pozna tudi na plači. Kot kvalificiran tesar zaslužim 10.000 do 12.000 dinarjev. To ni veliko pri današnjih cenah.«

Imate prijeten dom. Hiša sicer še ni ometana. Zdi se, da vam ničesar ne manjka?

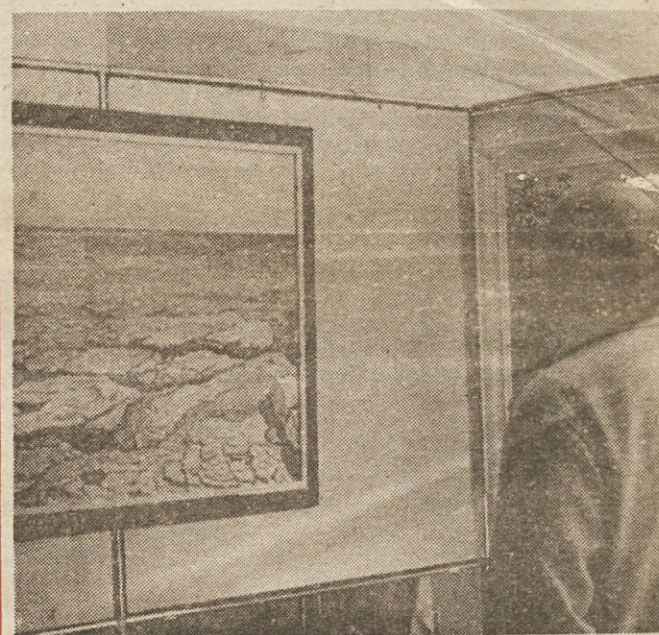
»Začela sva pred dvanajstimi leti. Ve-

Branko Arnejšek: Bolj spoznati in uporabiti domače znanje

V Iskri Delta v Parmovi ulici v Ljubljani je vodja operaterjev. Sicer je gimnazijski maturant izpred desetih let in se je za delo z računalniki usposabljal na številnih začetnih in nadaljevalnih tečajih za elektroniko.

»Prepričan sem, da je 90 odstotkov znanja, ki ga posameznik ima in uporablja, odvisno od njegovega interesa in od tega, kako bo posredovano znanje sprejel in uporabil. Pomemben delež pri posameznem delu pa pomeni tudi odnos posameznika do samoizobraževanja.« je povedal v začetku pogovora za Delavsko

Delavec ustvarjalec, inovacije stabilizacija

»Spoznanje, da postaja množična inventivna dejavnost in kulturna ustvarjalnost bolj kot kdaj koli doslej pomembna sestavina družbenogospodarskega razvoja in ustvarjanja novih samoupravnih socialističnih odnosov v družbi, je vodilo ljubljansko organizacijo Zveze sindikatov, da je po 9. kongresu ZSS razvila široko in vsestransko dejavnost na teh področjih.«

Tako je zapisal mestni svet ZS Ljubljana v programski listič razstave, ki so jo v počastitev kongresa odprli 11. oktobra v Klubu delegatov. Razstavo umetniške ustvarjalnosti, ki je pod okriljem Društva likovnih samorastnikov, in razstavo inovacij so združili pod geslom »Delavec ustvarjalec, inovacije stabilizacija.«

10. KONGRES ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

S kongresa so poročali: člani uredništva Andrej Agnič, Čiril Brajer, Dušan Gačnik, Sonja Gasperšič, Marjan Horvat, Franček Kavčič, Ivo Kuljaj, Emil Lah, Franci Mulec, Boris Rugej, Sreča Štefan, Janez Sever, Peter Stefančič, Andrej Ulaga, Janez Voljč, Igor Zinik in zunanji sodelavci: Vili Guček, Olga Mežan, Gojmir Bernot, Brane Pržnik, Jurij Popov, Boris Zilherl in Metka Zelan. Dopolnili: Stefan Prša, Marjan Štumpf, Boris Hegeduš, Teo Lipicer, Rihard Šoper, Filip Šemrl, Marjan Lipovšek, Franc Obolnar, Mirojka Podgornik.